

Hyfforddwr cyfarwydd

I 'R

1550/96.

NEFOEDD:

N E U

WAHADD DIFRIFOL

I Bechaduriaid droi at Dduw, er

JECHYDWRIETH.

Gan ddangos i'r Pechadur ystyriol, beth fydd
raid iddo ei wneuthur i fod yn gadwedig.

Gan JOSEPH ALLEINE,

Gweinidog yr Efengyl yn *Faunton*, yng Wlad yr Haf.

Oddi eithr geni dyn arachefn, ni ddichon ete wled
teyrnas Dduw. Ioan, iii. 2.

M W Y T H I G:

Argraphwyd gan W. WILLIAMS, tros Ifan Elis.
M.DCC.LXVI.

At y DARLLENYDD a fynnai fod yn
ddiogel a d-dwydd.

PED fae ond possiblurwydd yn unig y byddai i ti fyw yn ol hyn, a chael dy alw yn y byd arall, i roi cyfrif am y pethau a wnai yn hwn, byddai yn ddoethineb i ti gymeryd y ffordd ddiogelaf, ac na byddech mewn perigl gwaftadol o'th lusgo gan farwolaeth i'r farn cyn dy fod yn barod i gyfarfod dy Ynad. Eithr y mae'r bywyd arall a'r farn i ddyfod, nid yn unig yn bosibl, ond yn brofadwy hefyd, i'e y mae cymmaint siccrwydd ac a all rheswm ei ddisgwil, na ddiddymma marwolaeth monot, ac y byddi fyw ar ol dychwelyd dy gorph i'r pridd ac y cei dy farnu i ddedwyddwch neu drueni llawer mwy nag a ddirnadaist erioed drwy olwg na theimlad, na chlyw, na dychmygiad. A'r gwir pwysfawr hwn a ddyfscir, ac a gadarnheir mewn rhan gan oleuni natur, ond yn eglurach ac yn siccrach gan ymadroddion Duw, yn yr yf-grythyrâu sanctaidd, y rhai a ddyfsgant yn eglur ac a haerant yn siccr ddarfod i Dduw osod diwrnod yn yr hwn y barna efe y byd drwy y Cyfryngwr, Jesu Grist, ac y bydd i'r cyfryngwr mawr hwn y sydd yn Dduw ac yn ddyn, ddesgin o'r nefoedd gyd a lliaws gogoneddus, a chyd-lefain gorfoeddus wrth ei orfeddfainge

freiniol ef: a thrwy floedd gref y rhoddir ddyfyn i holl breswylwyr y ddaiar i ddyfod ger bron; y rhai yn ebrwydd a ufuddhant, ac a safant o flaen y frawdle, a chwedi eu holi yn fanwl yng-hylch eu talentau, a'u gorchwyliaethau, a'u a'chlyfferau i dderbyn neu i wneuthur da, a'u meddyliau, a'u geiriau, a'u gweithredoedd dirgelaf, a gant eu rhyddhau neu eu condemnoi dros byth. Ac yna y caiff y rhai cymmeradwy etifeddu teyrnas nefol a ddarparwyd iddynt er feiliad y byd, a bod fel yr angelion, eu hyfryd gymdeithion hwy, a phreswyllo gyd a'u hachubwr cariadus, hawddgar, gán weled a bod yn gyfranogion o'i ogoniant ef; ie gweled Duw a'i fwynhau, a thebygu iddo mewn perffaith sancteiddrwydd a dedwyddwch tragwyddol: 'A'r rhai damnedig o'r tu arall a gauir allan o'r goleuni, a chyda'r cythreuliaid, yn niwl y tywyllwch, a ddioddefant gnofeydd y pryfed anfarwol, a phenydiau gofidys y tan anniffoddadwy.

Ynteu gan fod y pethau hyn yn ánwrtheb, yr ydwytt ti yn anrhesymol, a gwaeth nac annifailaidd, ac erchill o'r creulon yn dy erbyn dy hun, oni thaer ddeusyfi fod yn un o'r rheini y dywed yr Arglwydd wrthynt, " deuwch chwi fendigedigion, &c." ac nid " ewch chwi rai melledigedig, &c." Ac oni arferi bob rhyw foddion perthynol i ochelgd y trueni tostaf, ac i gyrhaeddyd y dedwyddwch pennaf,

HOLIADAU

BUDDIOL I GRISTION,

Ar ei ben ei hun beunydd.

PSALM, iv. 4.

Ymddinddenwch â'ch calonau ar eich gwelu.

G Bob nos cyn eich huno (neu ryw amser arall y weloch gymbwysaf i'r gwaith hwn) ymneilltuwch oddiwrth y byd, a chan ofod eich calon ger bron Duw, gwnewch iddi ateb i'r gofynion hyn.

Ynghylch eich Dyledswyddau.

O NI chafodd Duw fi ar fy ngwely, y pryd y dyf-gwiliodd i mi fod ar fy ngliniau? Job, i. 5.
Psal. v. 3.

Gof. 2. Oni weddiais i yn ofcr, gan adel i feddyliau crwydraidd rwyf tro fy nyledswyddau? Mat. xv. 8, 9.
Jer. xii. 2.

G. 3. Oni ddarllenais air Duw yn esceulus? Deut. xvii. 18. 19. Jos. i. 7, 8.

G. 4. A ddarfu i mi iawn ymborthi ar y bregeth a glywais i ddiweddas, gan ei hailgofio a gweddio am nerth yw dilyn? Luc, ii. 19. 51. Psalm, i. 2. & xi.

G. 5. Onid wyf yn gwneuthur dyledswyddau teulu-aidd yn fwy o ran arfer nac o ran cydwybod? Psal, ci, 2. Jer. 30. xxi.

G. 6. A ddarfu i mi fy ngwadu fy hun er mwyn Duw heddyw mewn neb ryw beth? Luc 9. xxiii.

G. 7.

G. 7. A brynais i'r amfer oddiwrth ymgyfeillach; ymddiddan, a meddyliau ofer, heb na chyscu nac ymdrafferthu a'r byd yn ormodol? Eph. 5. xvi. Col. iv. 5.

G. 8. A wneuthum iddim enwedigol er mwyn eglwys Dduw? 2. Cor. xi. 28. Esay lxii. 6.

G. 9. A ofelais i pa fath gyfeillach a ddilynais? Dihar. xiii. 20. Pſal. cxix. 63.

G. 10. Oni throfeddais yn erbyn dyledswyddau fy mherthynas, megis gwr, neu wraig, meister, neu wenidog, tad neu blentyn? Eph. v. 22. hyd y vi. ben. a'r 10. adn. Col. iii. 18. hyd y iv. ben 2. adnod.

Ynghylch eich Pechodau.

YDYW pechod yn ysfafn genifi? Pſal. xxxviii. 4. Rhuf. vii. 24.

G. 2. Ydwyfi'n galaru dros bechodau'r wlad? Ezec. ix. 4. Jer. ix. 1. 2. 3.

G. A ydwyfi'n byw mewn un ymarfer ar a wn i ei fod yn bechod, neu ar wyf yn ofni ei fod felly? Pſal. cxix. ci. civ.

Ynghylch eich Calon.

YDwyfi'n fynuch yn anfon i fynu weddïau ergydiol sanctaidd, Neh. ii. 4. 5.

G. Oni fum i heb edrych tua'r nef, na meddwl am Dduw? Pſal. xvi. 8. Jer. xvi. 8. Jer. ii. 32. Col. iii. 1, 2.

G. A edrychais i'n ddyfal at fy nghalon, gan ochelyd meddyliau ofer? Dih. iv. 23. Pſal. cxix. cxiii.

G. 4. A adewais i falchder a gwyn weithio ynofi? 2 Cron. xxxiii. 25. Iago. iv. 5. 6. 7.

Ynghylch eich Tafod.

Attaliais i fy nhafod Iago, i. 26. & iii. 2. 3. 4. Pſal. xxxix. 1.

G. 2. A ddywedais i absen drwg am neb? Tit. ii. 3. Iago. iv. 11.

G. 3. A fu cyfraith Dduw yn fy ngeneu tra fum yn eistedd yn y ty yn cerdded y ffordd, yn gorwedd i lawr, ac yn codi fynu? Deut. vi. 6. 7.

G. 4. A lefarais i beth am Dduw ymhob cymdeithas, ac a adewais i arogl dda yno? Col. iv. 6. Eph. iv. 29.

Ynghylch eich Llunieth.

A Fwytais i ac yfais i ogoniant Duw, ai yn unig i dorri fy newyn, heb amcanu dim ychwaneg nag anifail? i Cor. x. 31.

G. 2 A fwytais i yn anghymedrol? Jude xii. 2: Pet. i. 6:

G. 3: Oni chodais oddiwrth y bwrdd heb son am Dduw yno? Luc vii. 36. & 14. i Joan vi. 11.

G. 4. Oni siomais i Dduw wrth gymeryd arnaf alw am fendith a rhoddi diolch? Act xxvi. 35. 36. Math xv. 36: Col iii. 17. 23:

Ynghylch eich Galwedigaeth.

A Fym i ddiwyd yn nyledswddau fy ngalwedigaeth? Preg. ix. 1. i Cor. vii. 17, 20 24.

G. 2. A dwyllais i neb? i Thef. iv. 6. i Cor. 6. 8.

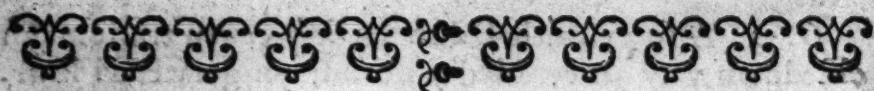
G. 3, Addywedais i anwir yn fy machnad-dy a'ng helpfyddyd? Dihar, xxviii, 6, Eph, iv, 25,

G. 4, A fum i ehud yn Addaw, ac anffyddllawn yn torri fy addewedion? Pŷal, cvi, 33, Jos. ix 14; Pŷal, xv, 4,

Cyfarwyddyd y Boreu.

O So herwydd trafferth neu esceulufdra y gadawsoch yr holiadau hyn heb eu fynniawdros nos, gwnewch hynny'r boreu, gan adnewyddu eich edifeirwch, a gosod gwiliadwriaeth fwy, ymholwch oedd eich meddyliau diweddas am Dduw o flaen eich cyfcu, a'ch rhai cyntaf ar ol eich deffro, a pha un a wna eich gosa am eich calon a'ch buchedd, ai chwanegu ai lleihau, rhoddwch eich bryd ar uniondeb y dydd hwnw a'ch holl amser.

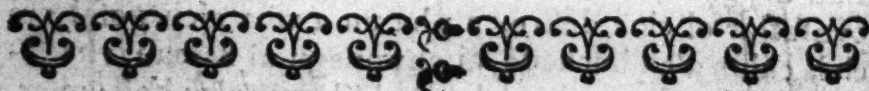
CYNHWY.

CYNHWYSIAD.

- I. **B**ETH nid yw Dychweliad rasol, rhag bod camgymeriad.
- II. Beth ydyw dychweliad gywyr.
- III. Danghosir mor angenrheidiol yw.
- IV. Nodau yr annychweledig.
- V. Trueni yr anychweledig.
- VI. Cyfarwyddyd tuag at ddychweliad.
- VII. Annogaeth iddi.
- VIII. Cload.
- IX. Cyngor i dduwioldeb personol a theuluaidd.
- X. Rhagoriaeth y gwir Gristion,
- XI. Y modd y cais gwir Gristion fodloni Duw.
- XII. Ychwaneg o gonghorion i Gristnogion.

GWAHODDIAD

GWAHODDIAD taer i Bechaduriaid droi at

D D U W.

Ac i dderbyn

Jechydwriaeth Dragwyddol.

FY ngharedigion, am y rhai yr wyf yn hiraethus, yr wyf yn fy nghydnabod fy hun yn ddyledwr i chwi oll, i roddi i bob un o honoch ei gyfran fel y mynwn fy nghael yn oruchwiliwr ffyddlon i deulu Duw, ond y mae'r pysygwr a'r gosial mwyaf ynghylch y cyfryw gleision ac fydd yn y perigl mwyaf, ac ymyscaroedd y tad a dosturia fwyaf wrth y plentyn a fo ar drangcedigaeth. Lliaws y rhai diadgenedledig yn eich plith, sy'n galw am fy nosturi tyneraf, a'm diwydrwydd cyflymmaf iw cipio allan o'r tan. Jude 23. O herwydd hynny attynt hwy yr wyf yn gosod y lliniau hyn yn y fan gyntaf.

Ond o ble y cyrchaf fy rheswmau, a pha fodd y dewisaf fy ngeiriau? Arglwydd pa fodd y denaf hwynt, a pha beth yr ennillaf hwynt? O nas gwyddwn i! Yscrifennwn attynt am dagrau ac a'm gwaed, ymbiliwn a hwynt ar fy ngliniau, a byddwn dra diolchgar iddynt os cymmerent eu perfwadio i edifarhau ac i droi.

Ond

O gyhyd y bym i mewn gwewyr efor o'ch herwydd
 chwi ! O fynyched y ceisiais eich casglu chwi ! O daered
 a tum i wrthy chwi ! Mi weddiais ac a studiais ers
 llawer o flynyddoedd er mwyn eich dwyn chwi at
 Dduw. O na thycie'r peth ! ai gwiw etto ddymuno
 arnoch ? O ddedydded y gallech fy ngwneuthur i
 wrth wrando arnaf, a gadel i mi eich dwyn at Jesu
 Grist !

Ond Arglwydd mor annigonol wyfi i'r gorchwyl hwn
 pa ryw dasc a ofodais i arnaf ? Och a pha beth y try-
 wanaf y Lefiathan, ac y gwnaf i'r galon gareg deimlo,
 a hi fel maen melin ! A ddywedaf wrth y beddau am
 i'r meirw ddyfod allan ? A areithiafi wrth y creigiau i'w
 perfwadio a rhesyddau ? A allaf berid i'r dall weled ?
 Ni chlybuwyd er dechreuad y byd i neb agoryd llygaid
 y dall : Ond tydi Arglwydd elli drywanu'r croendew, a
 dwysbigo calon y pechadur . Nid allaf ond tynnu'r
 bwa ac ergudio ar antur, par di i'r faeth gyfeirio, a
 descyn rhwng cyssylltiadau'r llurig, a lladd y pechod,
 ond achub enaid y pechadur a ddarlleno hyn o waith.
 Oh nas gwyddwn pa fodd i weithio arnoch chwi, y rhai
 i'm hanfonwyd atoch ! Ni wrthodwn boen yn y byd.
 Chwi a wyddoch fel yr ymbiliais a chwi yn y dirgel gyf-
 tal ac ar gyhoedd, gan ddwyn yr Efengyl i'ch dryfflau a
 thyftiolaethu i chwi reitied ydyw'r ailanedigaeth : Ni
 cheisiais na'm budd fy hun ; chwi a glywfoch yr
 un gwirioneddau yn gyhoeddus, ac yn y dirgel, nas
 gall neb fyned i mewn i deyrnas nef onid drwy ffordd
 gyfyng yr ailanedigaeth, *Nagweled Duw heb sancteidd-*
rwydd. Heb. xii. 14. Oh fy ngharedigon, *llonnwch fy*
ymyscarioedd yn yr Arglwydd, od oes dim diddanwch yn
Ghrifft, od oes dim cyssur cariad, od oes dim cymdeithias
yr yspryd, od os dim ymysgaroedd a thosturiaethau, cyfla-
wnwch fy llawenydd, yn awr rhoddwch eich hunain i'r
Arglwydd, ii. Cor. viii. 3. Yr awr hon ymroddwch yw
 geisioef, gosodwch yr Arglwydd Jesu yn eich calonau
 a'ch teuluoedd : Yr awrhon deuwch, a chosleidwch
 gynygion trugaredd, a *chussenwch y Mab,* Psal. ii. 2.

Cyffyrddwch a'i deyrnwialen ef, a byw fyddwch, pa ham y byddwch feirw? Nid wyf mor daer er fy mwyn fy hun yn unig, ond er eich gwneuthur yn ddedwydd, dymma'r faeler yr wyf yn rhedeg am dani, a'r nod yr wyf yn faethu atto. Gwir ewyllys fy nghalon, a'm gweddidi ar Dduw drosoch, fydd i chwi fod yn gadwedig. Rhuf. x. 1.

Lucurgus enwog wedi gwneuthur cyfreithiau da yw bobl, a ddywedodd iddynt ei fod yn myned oddi cartref, ac a gafodd ganddynt ymrwymo drwy lw, ar gadw y cyfreithie hynny nes ei ddychwelyd; a chweddi hynny aeth o'r wlad, o'i wirfodd, ac ni ddychwelodd mwyach; fel y cadwent ei gyfreithiau byth. Byddwn innau fodlon i'r fath ammod caled, er fy mod yn eich hoffi, os gallwn felly roddi cwbl rwymedigaeth arnoch chwi, i fod yn eiddo Jesu Grist.

Fy ngharedigion, os mynnech lonni calon eich gwinidog, derbyniwch gynghorion yr Arglwydd drwyddo fi, ymwrthodwch a'ch pechodau, gweddiwch, ac addolwch Dduw yn eich teuluoedd, ymgedwch oddi wrth bechodau'r amserodd: Pa lawenydd mwy allfodi weinidog, na chlywed ynnill eneidiau at Grist drwyddo ef, a bod ei blant yn rhodio yn y gwirionedd. 2 Ioan 4.

Fy mrodur goddefwch fy mhlaender cariadus yn eich achosion pwysfawr. Nid wyf yn gwneuthur araith ddyfgedig i chwi, nac yn trwffio saig a chymmendod i rygu eich bodd: Mae'r liniau hyn yn dyfod ar neges difrifol; sef i'ch argyhoeddi, a'ch troi, a'ch achyb chwi. Nid wyf yn abwydo fy enwair a phraethineb, nac yn pyscotta am ganmoliaeth, ond am eich eneidiau chwi. Fy ngwaith yw ceisio eich safio, ac nid eich hudo, ach pigo nid eich gogleisio, nid cofi eich clustiau, ond archolli eich calonau, ac onide canwn don arall, a dywedwn chwedl esmwythach, a gwniwn clustogau dan eich penliniau, a llesarwn dangnheddyf i chwi, canys nid all un Ahab hoffi'r Micaiah a brophwydo ddrwg oll iddo yn oestadol, Bren. xxii. 8. Ond gwell yw archollion cyfaill ffyddlon, na geiriau teg gan butain, yr hon

a wenheithia a'i gwefufau, nes i faeth ddryllio'r afu, a hela'r enaid gwerthfawr. Dih. vi. 26. ac vii. 21, 22, 23: Pan rodder plentyn i gyfgu fuir iddo, ond pan gippir ef o'r tan, nid oes neges roddi iddo degan. Mi wn oni chodwch a dyfod ymmaith, ddarfod fyth am danoch chwi, heb droiadigaeth, heb iechydwriaeth.

Ymma y mae anhawfdra, fy ngwaith yn dyfod i'm herbyn etto. Arglwydd dewis i mi gerrig o'r graig, yr wyf yn dyfod yn enw Arglwydd y lluoedd, Duw byddinoedd Israel, yr wyf yn dyfod fel llangc difum yn erbyn Goliah; i *Ymdrech nidyn erbyn gwaed a chnawd yn unic, ond yn erbyn tywysogaethau, a llyawiawdwyr tywyllwch y byd hwn*. 1. Sam. xvii. 40. 45. 49. Ephes. vi. 12. Bydded i'r Arglwydd heddywdaro'r Philistiad, ac yspeilio'r gwr cryf o'i arfau, a gwaredu'r caethion allan o'i law ef. Arglwydd dewis di fy ngeiriau am harfau i mi, a phan roddwyf fy llaw yn y god, a chymeryd carreg o honi, a'i hergydio, bydded iti ei dwyn at y nod, a pheri iddi soddi, nid yn unic i dalcen ond i galon y pechadur dienwaededig, yw daflu i lawr, ie cafed fel Saul gwymp ai gwnelo'n ddedwydd, Act. ix. 4. Ti am anfonaiſt i fel yr anfonodd Abraham, Eliezer i gyrchu gwraig i'm Meſter dy Fab; ac yr wyf yn ofni na bydd y wraig fodlon i'm dilyn i: O Arglwydd Dduw, attolwg par i mi lwyddiant heddyw, a gwna garedigrwydd a'm Meſter, anfon dy Angel o'm blaen a llwydda fy ffordd fel y cymerwyf wraig i'th Fab, Gen. xxiv. 4. 12. Ac megis y dug y gwas hwnnw Isaac a Rebecah ynghyd, bydded i mineu ddwyn enediau fy mhobl a Chriſt ynghyd cyn ymadel.

Ond yr wyf yn dychwelyd attoch chwi eilwaith, gan fod bagad o honoch heb wybod beth i ddeall wrth ddychweliad; dangofafi chwi beth yw. A chan fod eraill yn rhyfygu am drugaredd hebddi, dangofaf mor rheidiol yw. Y mae eraill yn ymgadarnhau mewn gau-dybo'u bod wedi eu dychwelyd yn barod, iddynt hwy y dangofaf arwyddion orai annychweledig. Eraill wrth eu bod heb

deimlo

deimlo niwed, ydynt heb ei ofni hefyd, ac felly yn cysgu ar ben yr hwylbren; i'r rheini yr amlygaf drueni'r annychweledig. Y mae Eraill yn aros yn eu drwg cyflwr heb weled y ffordd i ddyfyd allan o hono; caiff y rheini weled moddion dychweliad. Ac yn ddiweddafer er mwyn cynhyrfu pawb o honynt, dibenaf drwy roddi annogaethau i ddychwelyd.

P E N N O D. I.

Yn dangos beth nid yw dychweliad, ac yn diwygio camgymeriadau yn ei gylch.

*** R ir Samariaid deillion addoli'r peth ni
 * E * wyddent; Joan iv. 22. ac ir Athenaid dig-
 * red drwy yscrifen anrhegu eu hallor i'r Duw
 *** nid adwaenir, Aet. xvii, 23. ac ir Papistiaid
 twyllodrus alw anwybodaeth yn fam duwioldeb
 a hi yn fam dinystr, Hosk. iv 6. Etto pawb a'r a
 ddeallant natur ddynol, a gweithrediadau'r enaid
 rhesymnol, yr hwn y mae'r meddwl yw reoli, ddirnad-
 dant reitied iw gollwn goleuni yw fewn os mynnir ei ber-
 fwadio. *Ignorantis non est consensus.* Sal yw cyttun-
 deb yr anwybodus. Am hynny fel na chamgymeroch,
 dangosaf i chwi beth yw'r dychweliad a fynwn i chwi
 ymegnio am dani.

Dywed ystori genhedlig i Jau ollwn coronau aur o'r
 nef i lawr, a'u dwyn hwy i gyd ond un, gan ladron: ar
 hynny rhag colli hwnw hefyd ydoedd beth mor werthfawr
 gwnaethpwyd rhai eraill cyn debycceddiddo, fel os caisfe
 neb ei ddwyn, na allei wybod rhagor rhyngtho a'r lleill
 ac yn ddinam fy ngaredigion y mae'r Cythael yn gwneu-
 thur lluniau dychweliad; ac yn twyllo'r naill a hwn, ac
 arall a'r llall, ac y mae ei gelfyddud ef mor gywrain yn
 y dirgelwch yma, ac y bydde iddo *pedfei possible dwyllo'r*
Etholedigion. Am hynny er mwyn didwyllo y rhara
 dybiant eu bod wedi eu dychwelyd, er na bont felly, ac
 er

er diddanu'r Sawl a ofnant nad ydynt wedi dychwdlyd er eu bod felly, dangosaf i chwi natur dychweliad, beth nid yw, a pheth ydyw.

1. Nid proffes diffwrth o Griftnogaeth yw. Diammeu fod gwir Griftnogaeth yn beth mwy nag enw. Dywed Paul nad mewn ymadrodd y mae ond mewn gallu. i. Cor. iv. 20. Nid oedd Eglwysydd Sardis a Laodicea nac Juddewon na phaganiaid eithr Cristnogion wrth broffes. a chanddynt Enw o fod yn fyw; ac o herwydd nad oedd ganddynt ond yr enw, mae Cristyn yn bwgwth eu chwydy hwy allan, Datc iii. 1. 16. Y mae llawer yn *Enwi'r Arglwydd Jesu, ac heb ymadel ag anwiredd*, ii Tim. 2. 19. Ac yn *professu yr adwaenant Dduw, ac ar weithredoedd yn ei wadu*, Tit. i. 16. Nid all y rhain fod wedi eu troi oddiwrth bechod, a nhw yn byw ynddo. Pettai lamp proffes yn ddigonol, ni chauafid allan mor *Morwynion angall*, Math, xxv 2. 12. Troir heibio yn nydd y farn lawer o'r rhai a broffessant Grift; ac o'r rhai ai pregethant ef hefyd, er dar-fod iddynt wneuthur gwrthiau yn ei enw ef; damnir hwy am eu bod yn *weithredwyr anwireddau*, Math. vii. 22. 23.

2. Nid y Bedydd gweledig mono, Mae llawer yn gwisgo lifreu Crist, heb wneuthur gwasanaeth iddo, ac yn derbyn peth cyflog ganddo, ac yn ymhonni o'u bod dan ei faner ef etto heb fod yn ffyddlon iddo ef ac heb wrthwynebu ei Elynion ef. Bedyddiwyd Ananias a Saphira a Magus. O faint fel hyn *fydd yn twyllo ac yn cael eu twyllo*, gan dybied fod grasseithiawl yn gyflylltedig bob amser wrth y bedydd a dwfr. Fel y taera'r Papistiaid fod y Sacramentau yn gweithio gras *ex opera operato*, o ran y gorchwyl Sacramentawl: Cam hyder ar eu bedydd a wna lawer yn ddiosfal am eu cyflwr. Ped ailgenid y plant i gyd wrth eu bedyddio, bedent cadwedig oll, canys y mae addewid o jechydwriaeth i'r adgenedledig, Act. iii. 19. 1, 3. 4. Math. 28. Pet. 1. xix. Ein galwad, ein troad, a'n sancteiddiad (y rhai ydynt

yn un peth dan amryw enwau yw canol y gadwyn aur, pen cyntaf yr hon a gysylltir wrth ein Etholedigaeth, ar olaf wrth ein gogoneddiad, Rhuf. viii. 30. 2. Thef. ii 15. 1 Pet. i. 2. Ni wasnaetha torri'r llinyn arian sef y cyssylltiad rhwng grasa gogoniant, Math. v. 8 Os ydym mewn gwirionedd wedi ein hadgenhedlu y mae i ni ditl i *etifeddiaeth anllygredig, ac ynghadw yn y nesoedd ini, a gallu Duw a addawodd ein cadw ninnau iddi hitheu*, 1. Pet. i. 3. 4. 5. Ped fai'r adgenedledigiw colli yn eu pechodau ar y diwedd, ni ddywedasai'r Apostol *nad yw'r hwn a aned o Dduw yn gweuthur pechod sef i farwolaeth, am fodei had ef yn aros ynddo ef* 1. Joan. iii. 9. Ni ddywedasai'r Efengyl chwaith fod yn *amiboissibl dwyllo'r Etholedigion*.

Yn ddiau pettai pob un a fedyddiwyd yn gadwedig, ni byddai raid ini ond chwilio costyfr y Plwyf i wybod a yw'n henwau ni yn yscrifennedig yn y nesoedd. Pettai tyftiolaeth o'n bedyddio yn rhoi siccrwydd o'r nef, byddei esmwyth yr helynt; yna ni byddei raid wrth fawr ond dangos honno, fel y ceid porth gogoniant yn agored: fel y mynnodd Philosophyddei gladdu a'r fond yn ei law yr hon a seliasfei athro iddo, y telide ei elusenau iddo ef yn y byd arall. Hefyd pettai pob proffess o'r Grefydd Gristianogol yn gwasanaethu am adgenhedliad, ni ddywedai yr yscrythur mai *cyfyng yw'r porth, a chul yw'r ffordd*, Math. xii. 14. Canys os yw pawb a *fedyddir* ac a broffessant y wir Grefydd yn gadwedig, gallwn ddywedyd mai ehang yw'r porth, a llydan yw'r ffordd fydd yn arwain i fywyd; yna gallu teyrnafoedd cyfain fyned ynghyd iddi; ac nis gellid ddywedyd mai *braid* yr *achubir y cyfiawn*, ac mai rhaid *cymeryd teyrnas nesoedd drwy drais, ac ymdrechu i fyned iddi*. Pettai ddigon ini gael ein bedyddio, a dywedyd Arglwydd trugarha, a derbyn gollyngdod gan weinidog yn ein diwedd, ni byddai raid mor rhedeg, a'r ceisio, a'r curo a'r ymladd ag ofyn y gair, gan y rhai'r fynnant iechydwrïaeth: ie nid ellid dywedud am fywyd tragwyddol mai ychydig fydd

fydd yn ei chael; ond yn hytrach ychydig fydd yn e
chollina dywedyd *llawer a elwir ac ychydig a dde*
wisir, Math, xxii. 14. Ac mai gweddill a achubir
o Israel, Rhuf. xi, 5. Na dywedyd gyda'r dyscyblion
pwyl a all fod yn gadwedig? Marc x, 26, Ond pwyl
nis gall fod yn gadwedig? Yna *os bydd un a elwir yn*
frawd (sef yn Gristion) ac a fedyddier. er iddo fod yn
odinebwr, yn difenwr, yn gyhydd, yn feddw, caiff etife-
ddu teyrnas Dduw, yn erbyn geirio'r Apostol, 1, Cor.
v. 11. ac 6. 8. 10. Os dywed Arminiaid fod y cyfryw
Gristnogion yn syrthio oddiwrth y gras a dderbyniasant
yn en bedydd, a bod yn rheidiol eu hailgeni drachefn.
Yr wyfyn ateb, 1. Fod Cyfylltiad siccer rhwng yr ailane-
digaeth ac jechydwriaeth; 2. Fel nad yw dyn yn cael
ei genhedlu ond un waith i'r bywyd naturiol, felly nid
yw yn cael ei adgenhedlu ond unwaith i'r bywyd ysprydol
3. Mae'n eglur, beth bynnag a dderbynio rhai yn y be-
dydd, os y nhw wedi hynny a dronti fod yn annuwiol
mae rhaid eu hailgeni, ac onide y caeir hwynt allan o
deyrnas Dduw.

Ynteu garedigion na thwyller monoch, *ni watworir*
Duw. Gal, vi, 7. Er i chwi dderb n cred a bedydd,
os byddach allan a malaifus, a chybyddus, heb weddio
Duw. heb ddilyn Sancteiddrwydd nis gallwch fod yn
gadwedig oddieithr eich adnewyddu drwy edifeirwch,
Job xv. 14. Dihar xiii. 20. Heb 12 14. Math. 16. 24.

Rhaid imi yma ystyried un gwrthddadl; sef bod y
Sacramentau yn effeithiawl i bawb ni rwystro eu gweith-
rediad, yr hyn ni wna plant bychain.

Atteb. Peŵ ordeiniaid y bedydd i adgenhedlu ni
buasei wedi ei attal i blant y ffyddloniaid yn unig, canys
y mae cyfraith Dduw, a chariad yn gofyn genymgynnig
moddion troedigaeth i bawb, fel y caffon achlysur: Ac
felly bydde dda ini gipio plant Turciaid, a Phaganiaid
yw bedyddio, beth bynag a wneid gwedi hynny. trwy
na thrinid hwynt fel y gwnaeth rhai gwaedlyd a Phrote-
staniaid ydoedd dan eu dwylo hwynt, sef eu tynghu
hwynti ddyfod i'r offeren, ac wedi hynny lladdasant

hwynt gan ddywedyd y caent farw tra faent mewn meddwl da, Ie ordeiniwyd y bedydd yn hytrach i gadarnhau'r ail anedigaeth nag yw gweithredu; Am hynny yr Edifeiriol a'r credadwy a'i derbynneu, Aët. viii. 37. Aët. ii. 38. ac x, 47. Marc xvi. 16. a drefswm yw tybied ordeinio bedydd i wneuthur y peth oedd wedi ei wneuthur eisioes. Y rhai mewn oed a droe'n grifnogion ac a gyffellent eu ffydd a fedyddid, ac ni fedyddid eu plant hwy ond ar eu hol hwynt, ac yn eu hawl hwynt, nid oeddent yn cael bedydd cyn iddynt ymroddi i fod yn ddiscyblion, Math. xxviii. 19.

Hefyd wrth fod y bedydd yn un fel y cyfamod grasol, nid all sicrhau'r trugareddau grasol i neb ond ar yr ammodau sydd wedi eu mynegi yn yr Efengyl, sef ffydd ac edifeirwch, heb y rhai ni chaiff pobl oedranus faddeuant, Aët. iii, 10. ac xvi, 31. Nid oes un fel yn cadarnhau dim mwy nag y fo gynwysedig yn yr ysgrifen wrth yr hon y cyffylltir hi.

3. Nid Cyfiawnder Moesol mono; can's oni bydd yn gyfiawnder helaethach na'r eiddo'rscrifennyddion a'r phariseaid ni ddichonein dwyn ni i deyrnas nesoedd, Math. v, 20, Yr oedd Paul cyn troi'n Gristion yn ol y cyfiawnder hwnnw yn ddiargoedd, Phil, iii. 6. Ni ddywedei neb wrtho du dy lygad. Dywedai'r Pharisead, nad oedd draws, nac angysfawn. na godinebwr, Luc xviii. 11, Rhaid bod genit fwy na hyn, ac onide er itti dy gyfiawnhaudy hun, DUW a'th gondemnia di. Nid yw uniondeb moesol beth yw oganu; etto gochela roi goglud arno; mae duwioldeb yn ei gynwys ynddo megis ac y mae gras yn cynwys rheswm ynddi,

4. Nid yw yn unig gydffurfiad oddiallan i reolau duwioldeb; yfoweth y mae'n rhyamlwg fod gan bobl fursf duwioldeb heb y grym: 2 Tim. iii. 5. Gall rhai weddio'n hir, Math, xxiii. 14. Ac ymprydio'n fynych Luc, xviii. 12- A gwrando'n hyfryd. Marc. vi. 20, A bod yn draulgar ar wafanaeth DUW, Esau. i. 11. Ac etto'n ddieithraid i'r ail anedigaeth. Rhaid bod

ganddynt ychwaneg yw ddywedyd drostynt eu hunan na'i bod yn cadw'r Eglwys, ac yn rhoi elusen ac yn darllen gweddi, i'w profi eu hnnain yn wir ddychweledig. Gall rhagrithiwr wneuthur pob gwafan aeth oddi allan, gan rannu ei dda i'r tylodion, a d'oddef erlid. 1 Cor. xiii. 3.

5. Nid attaliad llygredigaeth mono. Gall dugiad fynu, ofn cyfreuthiau dynol, a thrymder cystuddia gadw llygredigaeth i mewn; fel y digwyddodd i Jehu, yr hwn a hyfforddodd wafanaeth DUW tra fu ewythr Jehoiada yn fyw, gan ofalu am adgyweirio DDUW 2 Bren xii, 2. 7. Ond dugiad da i fyn a barodd iddo hynny, tra yr oedd efe dan olygiad chyingor Jehoiadau; ac wedi marw ei Athro daionu trodd at eulyn-addoliaeth, ac amlygodd nad oedd e o'r blaen ond megis blaidd wedi ei rwymo.

6. Nid yw hi oleuad, ac argyhoeddiad meddwl yn unig, na diwigiad hannerog o feiau, gall gwrthgithiwr fod wedi ei oleuo, Heb. vi. 4. A Felix grynu da argyhoeddiad. Aët. xxiv. 25. A Herod wneuthur llawer o bethau. Marc, vi. 20. Dychrynu pechod drwy argyhoeddiad fydd lai nai groeshoelio drwy rai. Y rhai a gythryblwyd yn eu cydwybodau am becho a dybiant eu cyflyrau'n dda; Ond bu pigiad a gwy cydwybod yn Cain, nes iddo drwy adeiladu a thrin, byd adel ymmaith ymwrando a hi, Gen. iv, 13, 14. Eraill wedi troi ymmaith oddiwrth gyfeillach ddrwy a sobri peth, a dybiant hynny yn droedigaeth safadwy gan angosio fod llawer yn ceisio myned i mewn i deyrnas nef, Luc. xiii. 24. Ac heb fod bell oddiwrth Marc. xii, 34, Ac agos yn Gristnogion, Aët. xxvi. 2. Ac etto yn dyfod yn fyrr: Tra fo cydwybod yn dal ffangell uwch eu pennau, bagad a wrandawant gair, a ddarllenant, a weddiant, ac a ymattaliant oddiwrth rai pechodau; Ond gynted ac y cyfco'r llew hwtront yn ddi ofn at y drwg eilwaith fel Ci at ei Chwefsa: Tra'r ydoedd llaw DUW ar yr Juddewon byddent grefyddol, Pfal. lxxviii. 34. 35, Ond cyn gynted

r ae'r cystudd heibio anghofient DUW, ac amlygent
 ad oedd eu defosiwn ond cysymmeth, Adn xxxvi. 37.
 Gelli fwrw rhyw bechod na byddo'n dy gymmod a thi
 diangc rhag halogedigaeth y byd, ac etto heb newid
 atur mochyn, 2. Pet, ii, 20. 22. Gellir tasu plwm
 oddedig i fewn mold i fod ar ystum anifail; a'i doddi
 i lawr ai dywallt i fewn mold arall i fod ar ystum dyn,
 ac etto heb fod ond plwm er hynny, Ac felly dichon
 pechadur gael ei newid o afradlondeb i sobrwydd,
 anwybodaeth i ddealltwriaeth, o ymarweddiad an-
 uwiol i ffurf grefyddol; a bod heb wir ras er hynny.
Desnydd. Gwrandewch ynteu o bechadariaid, a
 leuwch, gwrandewch fel y byddo byw eich Enaid,
 Esa. lv. 3. Pam y twyllwch chwi eich hunain, ac
 r adeiledwch eich gobaith ar y tywod? Gwn mai
 gwaith blin a gaiff yr hwn a geisio ddadwreiddio eich
 gobaith, gorchwyl gwrth'nebus yw i chwi, ac aniffr
 minneu. Yr wyf yn myned yn ei gylch ar fath fedd-
 lffryd a meddig, a fyddo i dorri ymmaith aelod pwr
 ddiwrth gorph ei gyfaill anwyl, yr hyn a wna a chal-
 on dosturiol, ai law yn crynu; Ond ystyriwch frodur
 mai tynny i lawr yr wyf yr adeiliad frau rhag iddi syrth
 i arnoch, a cheisio codi un arall deg, gadarn yn eu
 le, a barhao byth. *Gobaith y drygionus a gyfrgollir,*
 Dihar, xi. 7, Ac onid gwell iti bechadur adel i'r gair
 y argyhoeddi di yr awr hon mewn pryd, a gadel
 ymmaith dy obaith twyllodrus, na bod i farwolaeth yn
 hy hwyr dy geryddu, a syrthio i uffern yn ddiarwy-
 bod. Mi fyddwn fugail anffyddlon oni ddangoswn i
 chwi eich amryfusedd, os ydych yn adeiladu eich go-
 baith ar y fath sylfeini ac a ragfynegwyd, gadewch eich
 dydwybodau lefaru; beth fydd gennych i ddywedyd
 droffoch eich hunain? Ai eich bod chwi yn gwisgo lif-
 eu Crist, a'i enw ef arnoch, a'ch bod o'r Eglwys
 weledig, ac yn hyddysc ar brifannau crefydd? A'i
 eich bod yn weddol ac yn gwneuthur dyledswyddau
 crefyddol, a'ch bod yn gywir mewn achosion, ac weith
 au yn gythryblus o herwydd eich pechodau? Tyft-

iolaethaf i chwi na bydd yr Efcusodion hyn gymeradwy ger bron brawdle DUW ; er bod y pethau hyn yn dda yn eu rhyw, etto nid 'dynt ddigon tuag at jechydwrïaeth, ac ni phrofant eich bod yn ddychweledig at DDUW, Oh edrychwch atoch eich hunain! ymosodwch i weddio, i ddarllen, ac i'ch chwilio eich hunain, ac na orphwyfchwch nes i DDUW wneuthur ei gyflawn waith ynoch.

Ac od yw y rhain heb gywyr ddychweliad. beth a ddywedaf wrthy pechadur halogedig amlwg? Fe all ei nad edrych ef, ac na wrendi ef ar hyn o draethad ; Ond os bydd i'r cyfryw ei ddarllen, na'i wrando, gwybydded yn enw'r Arglwydd a'i gwnaeth. ei fod ef ymmhell oddiwrth deyrnas DDUW, Os yw'r rhai moesol heb eu troi, ple'r ymddengys y meddw a'r glwth? Os caeir allan rai a ymgymdeithiaso a morwynion doeth *cyfeillion i ynsydion a ddifethir*, Dihar. xiii. 20, Os gall rhai fod yn gyflawn ger bron dynion, gan drin eu achosion yn onest, ac etto heb fod wedi eu cyfiawnhau gan DDUW, beth a ddaw o honoti fydd ath gydwybod yn tistiolaethu iti dy fod ti yn dwyllodrus yn dy ffyrdd, ac yn elwa drwy dafod celwyddog? Os yw y rhai oleuwyd ac a gyflawnant fagad o ddyledswyddau sanctaidd, ac ynt yn gorphwysu arnynt y tu ymma i wir ras, yn dyfod yn fyrr o iechydwrïaeth, beth a ddaw o'r teuluoedd diweddi ynt yn byw megis heb DDUW yn y byd, ac nid yw DUW yn eu holl feddyliau, y rhai o herwydd eu hapwybodaeth ni fedrant, neu o ran esceulusdra ni fynnant weddio DUW. O edifarhewch a dychwelwch, torrwch ymmaith eich pechodau drwy gyfiawnder, ewch at Grist am faddeuant, a gras i'ch adnewyddu, ymroddwch iddo ef i rodio mewn sancteiddrwydd, ac onide ni chewch weled DUW. Oh na chymerech rybuddion DUW, yn ei enw ef yr wyfi unwaith etto yn eich cynghori, *dychwelwch*. wrth *fy ngerydd*, Dih i. 23. *Ymadewch a'r rhai ffol a byddwch fyw*, Dihar. ix 6, *Byddwch sofr a chyfiawn*, a *durwiol*, Tit, ii. 12. *Glanherwch*

*beuwb eich dwylo chwí bechaduriaid, a phurwb eich cal-
onnau chwí a'r meddwl dauddyblyg, Jag. iv. 8. Peid-
iwb gwneuthur draw, dysgwch wneuthur daioni, Efa.
i. 16, 17. Ac onide meirw a fyddwb, Ezech, xxxiii. 11.*

P E N N O D II.

Yn dangos beth yw Dychweliad.

XXXX I wafnaetha i mi eich gadal a'ch llygaid we-
N N hanner egor, fel yr hwn a *welai ddynion*
N N *megis prenïau yn rhodio, Marc viii. 24.*
XXXX Y mae'r gair yn fuddiol i athrawiaethu,
megis ac i geryddu, 2. Tim. iii, 16. Am hynny gan
imi eich hwylio chwí heibio i gymmaint o greig-
iau amryfussedd peryglus, chwenychwn o'r diwedd
eich dwyn chwí i fewn i'r porthladd gwirionedd,

Dychweliad ynteu ar ychydig eiriau yw cwbl new-
idiad y galon, a'r fuchedd. Mi a'i darlunïaf ef yn
ei natur ai achosion.

1. Yspryd DUW fydd yn ei weithio, am hynny ei
gelwir sancteiddiad yr yspryd, 2. Thess. ii. 13. Ac
adnewyddiad yr Yspryd Glan, Tit. iii 5. A hynny
ynghyd a'r Tad a'r Mab; o herwydd dyfc yr Apost-
tol i ni *sendithio tad ein Harglwydd Jesu Grist, o her-
wydd iddo ein hadgenedlu ni i obaith bywiol, 1 Pet. i.*
3. Ac mae Crist yn rhoddi edifeirwch i Israel,
Aët. v. 31. A gelwir ef y Tad tragwyddol. Efa ix.
6. A ninnau ei had ef, a'r plant a roddes Duw iddo
ef. Heb. ii. 13. Efa. lii. 10, O anedigaeth fen-
digidig! Saith o ddinasoedd a ymhonent o anedig-
aeth Homer: Y mae'r Drindod yn Dad i'r creadur
newydd, yr hwn a Enir o'r Yspryd, Joan, iii. 8.

Ynteu gwaith yw fydd uwchlaw gallu dynol;
Genir ni nido ewyllys y cnawd, nac o ewyllys gwr,
eithr o Dduw, Joan i, 13. Na thybia y gelli dy droi
dy

dy hun: Os mynni ddychweliad safadwy na disgwyl mono trwy dy nerth dy hun; Adgyfodiad ydyw oddi wrth y meirw, Dat. xx. 5: Ephef. ii. 1. Creadigaeth newydd, Gal. vi. 15. Ephef. ii. 10. Gwaith yr Hollalluog. Ephef. i. 19, Gwaith goruwch naturiol yw. Onid oes ynot bethau amgenach nag fydd ddilynol i'r ganedigaeth cyntaf, sef natur addfwyn, neu dymer ddiwair, ni chefaist mo'r cywyr ddychweliad.

2. Yr hanogaeth sy'n cynhyrfu **DUW** yw weithio ydyw ei rad ras ef. Nid o weithredoedd cyfiawnder y rhai a wnaethom ni, eithr yn ol ei drugaredd yr achubodd efe nyⁿi, trwy olchiad yr anedigaeth, ac adnewyddiad y^r Ysryd Glan, Tit. iii. 5. O'i wir ewyllys yr enill^{od} d efe nyni trwy air y gwirionedd, Jag. i. 18 Etho^{lwy} d a galwyd ni fel y byddem ni Sanct. aidd. ac am ein bod ni felly o'r blaen. Ephef. i. nid

Nid yw 4. **DUW** yn cael dim ynom ni i gynhyrfu ei gariad, ond digon i gyffroi digofaint. O Grifion edrych yn ol arnant dy hun, cymmer i'th law dy garpiâu prysedlyd; Edrych fel yr *oeddit yn dy waed*, Ezec. xvi. 6. Oh atcofia dy natur mochyn a'th foig, a'th dom a hoffaist, 2. Pet. ii. 22. A elli di feddwl am danynt heb wrthuneb calon? Agor dy fedd, Math xxiii. 27. Edrych ar dy Enaid drewllyd, a'th aelodau ffaidd, onid yw archwaith agos yn dy ladd di? O aroglau anoddefadwy llygredigaeth! Pſal. xiv. 3, Gwel fel i'th trochwyd yn y pwll; a'th ddillad a'th ffeiddiant, Job ix 31. Pa fodd ynteu y dichon sancteiddrwydd a phurdeb dy garu di? *O chwinefoedd fynwch wrth byn a chynhyrfeu y ddaear.* Jer. ii. 22. Rhaid i bawb weiddi Rhad, Rhad, Zachar. iv, 7 Gwrandewch a chwilyddiwch o chwi blant y goruchaf, am nad yw rhad ras yn fynychach yn eich safnau a'ch meddyliau, ac na baech yn ei ryfeddu ac yn ei ganmol yn fwy. Dylech chwi folianu a rhyfeddu cariad Duw ymmha gyflwr bynnag y byddoch. Pa fodd

fodd y gellwch ei angosio, neu fon yn anfynych am dano? Beth oedd ynnoch ond casineb, a gwrthni, chwdfa a phudredd? Nid alleu y rheini annog DUW i'ch caru. Am hynny y mae Pedr yn derchafu ei ddwylo, ac yn dywedyd Bendigedig fyddo Duw a Thad ein Harglwydd Jesu Gaiſt, yr hwn yn ol ei fawr drugaredd a'n hadgenhedlodd ni, 1 Pet. i. 3. Ac mor deimladwy y mae Paul yn mawrhau rhad drugaredd DUW yn y peth? DUW'r hwn fydd gyfoethog o drugaredd, o herwydd ei fawr gariad trwy'r hwn y carodd efe ni, a'n cydfywhaodd ni gyda Christ, trwy ras yr ydych yn gadwedig. Ephes. ii. 4. 5.

Annogaeth arall yw haeddiant ac erfyniad yr Jesu Bendigedig. Fe a dderbyniodd roddion i ddynion cyn-dyn, Pſal. xviii. 18. A thrwyddo ef y mae Duw yn gweithio ynom yr hyn fydd gymmeradwy yn ei olwg ef Heb. xiii. 21, A thrwyddo ef y rhoddir i ni bob bendith ysprydol yn y nefolion leoedd. Ephes. i. 3. Efe a erfyn dros y rhai Etholedig fydd etto heb gredu, Joan, xvii. 20, Ffrwyth llafur ei enaid ef yw dychweliad un. Esay, liii. 11. Erioed ni anwyd plentyn i'r byd drwy gymmaint poen, ac a ddioddefodd Crist drosom ni. Oh mor doſturus y bu iddo ochain! Fi ddioddefiadau ef ar y groes ydoedd ei wewyr ef in ganedigaeith ni, Aſt. ii. 24. Rhyddhawd ef o'r goſidiau a oddefodd ef er ein mwyn ni, gwnaed ef yn ſancteiddrwydd i ni. i. Cor, i. 30. Efe a ymſancteiddiodd (fef a ymroddodd i fod yn aberth) fel y ſancteiddid ni, Joan xvii. 19. *Sancteiddir ni trwy offrymmiad ei gorph efunwaith* Heb. xx. 10.

Ynteu erfyniad, a haeddiant Crist, gyda ei ymyſcaroedd cariadus ei hun, fydd yn cynhyrfu Duw i roddi i ni ras a'n dychwelo atto ef. Os ydwy't greadur newydd ti a wyddoſt i bwy y mae iti ddiolch, ſef i rad gariad DUW, ac i Grist am ei ofidiau a'i weddiau. Am hyn y mae ſerch y credadyn ar Grist fel un y plentyn ar ei fam anwyl. At bwy arall yr eit ti? Os gall neb ryw un ddangos mwy i ennill dy galon att)

atto, gad iddo ei chael. A ydyw Satan yn ei cheisio neu'r pechod? Gwybydd na chroeshoeliwyd y rhain drosoti. i. Cor. i. 13. O Gristion hoffa a gwafanaetha'r Arglwydd tra fydddech byw, canys y mae'r *publicanod yn caru y Sawl ai carant hwy*. Math. v. 46. 47.

3. Yr offeren drwy ba rai y gweithir dychweliad, mewn pechaduriaid yw gair DUW, a'i weinidogaeth. Myfi a'ch cenhedlais chwi *Yng Crist Jesu* trwy'r Efyngyl, i. Cor. iv. 15. Gweinidogion Crist a anfonir i agoryd Llygaid dynion. ac i'w troi at Dduw Act. xxvi. 18.

O bobl anniolchgar, ni wyddoch chwi beth yr ydych arno tra fyddoch yn erlid cennadon yr Arglwydd y rhai fydd i'ch achub chwi dan Grist. Pwy a ddiffennwasoch ac gablasoch, ac yn erbyn pwy derchafasoch eich llef, ac y cyfodasoch yn uchel eich Llygaid? Efa, xxxvii. 23. Y dynion hyn ynt weision DUW Goruchaf y rhai fydd yn mynegi i chwi ffordd jechydwriaeth, Act. xvi. 17. Ai hyn a delwch i'r Arglwydd ac iddynt hwytheu o bobl ynfyd ac angall? Deut. xxxii. 6. O feibion anniolchgarwch, yn erbyn pwy yr ymddigrifwch? Yn erbyn pwy y lledwch safn, ac yr Estynnwch dafod? Efa, lvii. 3. 4. Drwy y rhai'n mae DUW arferol o'ch troi chwi a'ch achub, aca boerwch chwi 'n wynebaw eich Pyfygwyr. ac a destwch chwi eich Llwyiaid o'r llong? O Dad maddeu iddynt, canys ni wyddant beth y maent yn ei wneuthur.

Offeren enwedigol yw gair DUW Cenhedlwyd ni drwy air y gwirionedd. Hwn fydd yn goleuo'r llygaid ac yn troi'r enaid, Psal. xix. 7. 8. Yn gwneuthur yn ddoeth i iechydwriaeth, 2 Tim. iii. 15. Hwn yw'r had anllygredig o'r hwn y genir ni drachefn, 1 Pet. i. 23. Os golchwyd ni, drwy'r gair y bu hynny. Ephes. v. 26: Os sancteiddwyd ni, trwy'r gair y gwnaed felly. Joan xvii. 17. Hwn fydd yn cenhedlu fydd, ac yn ein ail genhedlu ninneu. Rhuf. x. 17.

ago, i. 18. O rai sanctaidd, llwyr y dylech hoffi'r gair
 an's trwyddo ef y dychwelwyd chwi ! O bechaduriaid
 lyfal gyrchwch atto, can's trwyddo y rhaid ichwi gael
 i'ch troi, nid oes fodd arferol arall : O y rhai a deim-
 asoch ei allu ef yn eich adnewyddu, gwnewch yn fawr
 o hono tra fyddoch byw, byddwch ddiolchgar am dano,
chwymwch ef am eich gyddsfau, ysgrifennwch ef ar eich dwy-
o, gosodwch ef yn eich monwefau. Dih. vi. 21, 22. Pan
 gerddoch gedwch iddo eich arwain, pan gysgoch ged-
 wch iddo eich gwiliad, pan ddeffrowch gedwch iddo
 ymddiddan a chwi : Llefarchwch fel Dafydd sanctaidd
Byth nid anghosiaf dy orchymmynion, canys a hwynt i'm
tywheiaf. Pŵl, cxix. 93. A chwithau y rhai annych-
 weledig, darllenwch y gair yn ddiwyd, ymgesglwch at-
 o lle pregethir ef yn rymmus, llenwch y pyrth fel y
 gwnaeth y lliaws o'r bobl weiniaid, deillion, cloffion a
 gwywedig, tra disgwylient am gynhyrriad y dwfr,
 Ioan, v. 3. Gweddïwch am i'r Ysryd ddyfod gyda'r
 gair : Oddi ar dy liniau dos at y bregeth, a phan ddy-
 chwelech oddiwrthi dos ar dy liniau eilwaith. Nid yw'r
 had yn egino ac yn ffrwytho eisiau ei ddyfrhau a
 dagrau a gweddïau, a'i blannu trwy ddwfn fyfyrdod.

4. Yr achos enwedigol a dibenol yw iechydwriaeth
 dyn, a gogoniant Duw. *Etholwyd ni i iechydwriaeth*
drawy sancteiddiad, 2 Thef. ii. 13. Galwyd ni fel i'n
 gogoneddid, Rhuf. viii. 30. Ac yn enwedig fel y caff-
 ai Duw ogoniant, Esay, lx. 21. Ac y mynegir ei rin-
 wedau ef, pan fo'm ni ffrwythlon mewn gweithredoedd
 da, Col. i. 10.

O Gristion nac anghosia'r achos y galwyd di o'i her-
 wydd; *discleiried dy oleuni fel y gogonedder dy Dad,*
 Matt. v. 16. Bydded dy ffrwyth yn dda, yn anil ac
 yn dymhoraidd, Pŵl. i. 3. Bydded dy fwriadau di yn
 gyttunol ag amcanion Duw, fel y mawrhaer ef ynoti,
 Phil i. 20. P'am yr edifarai Duw am dy wneuthur di
 yn Gristion, megis yr edifarodd am wneuthur pobl yr
 hen fydd yn ddynion? Gen. vi. 6. Na fydd anhardd-

wch i'w winllan ef wrth dy anffyddlondeb : Luc. xiii. 7. *Na mab a wnel gywilydd, ac a bair ddigllonedd i'w dad, a chwerwder i'w fam.* Dih. x. 5. ac 17, 25. Bydded i'r groth a'th ymddug di dy fendithio, yr *bwn a genhedlo un ffol a ennill iddo ei hun dristwch, ac ni bydd llawen tad yr ynfyd,* Dihar, xvii. 21.

5. Yr hwn a ail-enir yw'r pechadur etholedig, ac efe a gweirir yn drwyawdl, yn holl rannau ei gorph a galluoedd ei enaid ; y rhai a ragluniodd *Duw* a eilw efe hefyd, Rhuf, viii. 30. Ni thynnir at Grist trwy eu galw, ac ni ddaw atto trwy ffydd ond y defaid a roddes y Tad iddo ef, Ioan. vi. 37, 44. Galwad effeithiol fydd yn cyfatteb etholedigaeth dragwyddol, 2 Pet. i. 10.

Yr ydwyt yn dechreu yn chwithig os ceisi weled dy etholedigaeth yn gyntaf peth : bydd siccr o'th alwad, ac yna nid rhaid i ti ammeu dy etholiad. Ac onid yw dy alwad hynod i ti yn barod, yr awr hon ymrodda i ddychwelyd at *Dduw* yn hollol. Y mae arfaeth *Duw* yn ddirgel i ni, ond mae ei addewidion yn eglur. Y mae'r an-ufudd yn argymhennu yn ddi-bris wrth ddywedyd, " Os etholwyd fi, achybir fi beth bynnag a wnelwyf, ac " onid te collir fi er gwneuthur fyngoreu. O bechadur gwrthnyffig, a fynni di ddechreu lle y dylit ti ddiweddu, onid yw'r gair ger dy fron di ? Beth a ddywed hwnnw ? *Edifarhewch a dychwelwch, fel y dileuer eich pechodau,* Aët iii. 19. *Os ydych yn marweiddio gweithredoedd y corph trwy'r ysbryd byw a fyddwch,* Rhuf. viii. 13. *Cred a bydd gadwedig,* Aët. xvi. 31. Bethall fod amlyccach ? Na segura dan ymddadlu ynghylch dy etholedigaeth, ond ymosod i edifarhau ac i gredu : Gwadda ar *Dduw* am ras. Pethau datcuddiedig a berthyn i ti, bydd ddiwyd yn eu cylch. Barn gyfiawn yw i'r rhai hynny ymdagu ac escyrn, y rhai ni fynnant gymmeryd ymborth iachus y gair. Nid elli wybod amcanion *Duw*, ond dielli wybod ei addewidion, ac hyderu arnynt, canys difiomedig ydynt. Gelli fod yn ddiogel, os edifarhei a chredu,

chredu, cadwedig fyddi, onid te colledig fyddi; dymma ffordd wastad yw cherdded, pa'm y dringi di'r creigiau?

6. Ym mhellach, y mae dychweliad yr etholedig yn drwyadl: Gall fod gan un cnawdol beth sittrach gonestrwydd bydol, ond yw ei frethyn ef yn dda drwyddo, sef ei holl fuchedd yn gristianogol a sanctaidd: Teimlwch ef tua'r canol, a chewch weled mai darn twyllodrus yw. Nid yw gras yn clyttio'r hen adeilad, ond yn ei thynnu i lawr, ac yn cyfodi un newydd o'r sylfaen hyd y drym. *Dyn newydd a chreadur newydd* yw, Eph. vi. 24. *Pob peth yn newydd ganddo*, 2 Cor. v. 17. Y mae dychweliad yn waith dwfn, ac yn y galon, Aët. ii. 37. ac vi. 14. Mae'n gwneuthur i ddyn fod mewn cyflwr newydd, mae'n treiddio trwy'r meddwl, a'r aelodau, a'r fuchedd oll.

Trwy'r meddwl gan wneuthur llwyr gyfnewidiad oddi fewn, try'r clorian yn y dealltwriaeth, pwysfawr fydd *Duw* a'i ogoniant yn ei dyb ef, ac yscafn fydd gwagedd bydol, Aët. xx. 24. Phil. i. 20. Egoriff lygaid y meddwl, a gwnaiff i'r cen oanwybodaeth syrthio oddi wrthynt, gan droi pobl o *dywyllwch i oleuni*. Aët. xxvi. 18. Eph. v. 8. i Pet. ii. 9 Ac yna y cenfydd dyn ei berygl a'i gyflwr enbydus na wyddeu oddi wrtho o'r blaen, Aët. ii. 37. A barna ei hun yn golledig, oddi eithr ei llwyr adnewyddu drwy ras. Er iddo o'r blaen dybied nad oedd fawr niwed yn y pechod, yn awr a'i cydnebydd yn ddrwg pennaf. Gwel mor anrhesymol, mor anghyfiawn, mor wrthyn, ac mor ffaidd yw; oni byddo yn llaru arno, yn ei arfwydo, ac yn ei ochelyd, ac yn ddig wrtho ei hun am gymeryd ei hudo ganddo gynt, 1 huf, vii. 15. Job, xlii. 6. Efec. xxxvi. 31: Yr hwn ni theimleu fawr bechod ynddo ei hun, ac nis gwleu achos i gyffessu'n edifeiriol, (fel y dywedwyd am yr Ignoramus dysgedig) Bellarmin, yr hwn a wyddai lawer o'r byd ar led etto ydoedd anghydnabyddus a'i galon ei hun, yn gymmaint ac na wyddai fod

un bai arno ei hun iw gyffessu i'r offeiriad, nes edrych o hono yn ol at ffyrdd ei jeuenctid, yn awr a wel bechod yn adfywio, ac ef ei hun yn marw, *Rhuf. vii. 9.* Gwel fudreddi ei galon, a'i natur, a llefa *aflan, aflan,* *Levit. xiii. 13, 45.* dywediff *Arglwydd golch fi ag Yffop, crea galon lan ynof.* *Psal. li. 2, 7, 10.* Gwel ei hun wedi cwbl ymddifwyno, *Psal. xiv. 3.* Ac yn bren drwg llygredig ei wraidd, ai ffrwyth, *Matt. vii. 17, 18.* Yn aflan ei aelodau, a'i alluoedd, a'i weithredoedd, *Esfay lxiv. 6. Rhuf. vii. 18.* Cenfydd y corneleu aflan oeddent o'r blaen yn guddiedig gan dywyllwch, y Cabled, lle- drad, mwrddwr, a'r godineb yn y galon, oeddent yn llechu yno yn ddiaurwybod. O'r blaen ni welai degwch yn Ghrif, na phrydferthwch tel y dymunai ef : Ond yn awr y mae yn caffel y tryffor cuddiedig, a gwerthfawr y cwbl i brynu'r maes lle mae, *Matt. xiii. 44.* Crist yw'r perl gwerthfawr y mae'n ei geisio, a'r pechod yw'r pwll brwnt y mae yn ei ffeiddio. Yn awr wrth y goleufyneg hwn bydd dyn o dyb amgenach nag oedd ynddo o'r blaen : Gwerthfawr ganddo Dduw ac ni chyffelyba ddim yn y nefoedd na'r ddaiar iddo. *Psal. lxxiii. 25.* Perchiff ef yn fwy na'r hollfyd, ef fywyd fydd yn ei ffafr ef ; gwell ganddo *lewyrch ei wyneb ef nag yd na gwin, ac olew,* y da ydoedd efe o'r blaen yn eu ceisio, ac yn eu ferchu, *Psal. iv. 6, 7.* Yn awr er gosod y byd oll ar y naill du, a Duw yn unig a y tu arall, ac er ir byd ymdrwfio a lliwiau teg, a gogoniant teyrnasoedd y ddaiar i geisio denu'r Enaid (fel y bu wrth demptio Crist) etto ni syrth yr Enaid i lawr addoli'r byd, onid cyfrififf Crist croefhoeliedig, erlidi- edig, yn well na'r cwbl a all y ddaiar ei gynnig. *Phil. iii. 8* 1 *Cor. ii. 2.* Pe rhon i ragrithiwr addo mae Duw yw'r daioni pennaf, (megis y gwanaeth rhai paganiaid dyscedig) etto ni ddaw cyn belled a chyd- nabod Duw yn bennaf daioni iddo ef, ac felly ei ddy- muno uwchlaw pob peth, ac ymfodloni ynddo yn unig ai hoffi yn fwy na neb ryw beth arall, a dywedyd y

*Arglwydd yw fy rhan i medd fy Enaid : Pwy fydd geni-
fi yn y nesfedd ond tydi ? Ac ni ewyllyssiaf ar y ddaiar
neb gyda thydi. Nerth fy nghalon a'm rhan yw Duw yn
dragwydd, Psal. lxxiii. 25, 26. Galarn. iii. 24.*

Bydd cyfnewidiad yn yr ewyllys hefyd, mae dymu-
niad a bwriad yr Enaid am ogoneddu Duw uwchlaw
pob peth, *Ezec. xxxvi. 26. Jer. xxxi. 33. Esay xxvi.
8, 9. Phil. i. 20.* Cyfrififf ei hun yn ddedwydd pan
allo ddwyn gogoniant i Dduw yn ei genhedlaeth, yr
nod y mae yn annelu atto yw mawrhau Enw'r Jesu yn
y byd, a bod i yscubau ei frodyr ymgrymmu i yscub
Crist. O ddarllenydd, yma hola dy hun a ydyw'r peth
hyn ynoti, ystyria ennyd arno.

Bydd y dyn yn dewis Duw, ai ddedwyddwch, a
Christ yn bennaf, a duwioldeb i'w gymhwyso i fwynhau
Duw, *Psal. cxix. 30. Joan xiv. 6. Rhuf. ii. 7.* Dewis
yr Jesu yn Arglwydd iddo, *Col. ii. 6.* Nid yw yn rhe-
deg at Grist er mwyn gochel cafod yn unig, nag yn ei
gymeryd ef, fel y mae 'r hwn a gaffo ei arbed ar y
pren-dioddef, yn cymeryd y wraig ai hachubo ef oddi-
wrth y tenyn; ond dewisiff Grist oi wirfodd. Nid
priodas mewn dychryn yw, megis y bydd yn fynych
pan fyddo pechaduriaid ymmron marw, y rhai y pryd
hynny fy well ganddynt fyned at Grist, na myned i uf-
fern, y mae 'n Ysturiol yn rhoddi ei fryd ar Grist, gan
ei fod yn oreu, *Phil. i. 22.* A gwell ganddo ei gael ef
na 'r holl fyd a'i fwyniant : Y mae hefyd yn cymeryd
ffordd duwioldeb, a hynny nid o ran angenrhaid, ond
o gariad ai wirfodd; *Dy orchymmynion di a ddewisais,*
Psal. cxix. 173. Cymmer *dystiolaethau Duw*, nid me-
gis caethiwed, *ond yn Etifeddiaeth, a hynny dros byth,*
adn. 3. Cyfryf hwynt nid yn faich ond yn fendith, nid
yn rhwymau ond yn rhyddhad, nid yn gystudd ond yn
gyflur, ymddigriff ynddynt, i *Joan v. 3. Psal. cxix.
14, 15, 16.* Nid yw yn unig yn dwyn Croes Crist, ond
yn ei chymmeryd i fynu hefyd. Nid yw yn cyme-
ryd gras a duwioldeb i'w fewn; fel y cymer y clas
by-

byfygwriaeth y fyddo gwrthwynebus iw eneu ai gylla, yr hwn a lyngc ef rhag marw; ond cymer hwy yn hyfryd fel y newynog ei fwyd. Nid oes well difyrrwch ganddo nag ymarferion duwiol, y rhai ydynt iddo yn lluniaeth a melystra, yn ddymuniad ei lygaid ac yn llawenydd ei galon, *Job. xxiii. 12. Pſal. lxiii. 5; ac cxix. 82, 131, 162.* Gofod y pethau hyn at dy gydwybod fel yr elech ymmlaen, i ddirnad ai ti yw 'r dyn, os e dedwydd wyt: Ond chwilia yn ddilachr.

Y mae gras yn troi tueddiad y ferch, *2 Cor. vii. 11.* Gyrrir yr Jorddonen yn ol, a'r ffrwd tuag i fynu.

Crist yw ei obaith, *1 Tim. i. 1.* A'r elw a'r gamp y mae yn ymegnio oi herwydd, *Phil. iii. 8, 14.* Arno y mae ei lygad ai galon: Bodloniff i fwrw pob peth allan o'r llong fel y gwna'r morwyr mewn tymhestl, am y cadwo'r perl hwn.

Ei ddeifyfiadau pennaf nid ydynt am aur, ond am ras, *Phil. iii. 13.* Cais hynny fel arian, a chleddia am dano fel am dryffor cuddiedig. Gwell ganddo ddaioni na mawrhydi, a bod yn dduwiol na bod yn oludog, neu glodfawr. Tra yr oedd gnawdol, efe ddymunai fod iddo goel, a digonedd o gyfoeth, a hyfrydwch iddo ei hun, ac iw dylwyth. Ond pan droes o yn ysprydol newid ei araith, gan ddeifyf cael darostwng ei lygredi-gaethau, a chael mwy o sancteiddrwydd a chymundeb a Duw, ped fai ond mewn cyflwr distad! yn y byd, tybiai ei hun yn ddedwydd. Darlennydd, ai hyn yw lleferydd dy Enaid di?

Newidir llawenydd y cyfryw. Bydd mor llawen ganddo ffordd tystiolaethau Duw a'r holl olud, *Pſal. i. 19, 14.* Hysfrydiff ynghyfraith yr Arglwydd (ydoedd ddiflas ganddo o'r blaen) ac yn myfyrio ar Grist, ac yn mwynhau ei gymundeb.

Ei ofalon hefyd a newidir. Er ei fod gynt wedi ymosod at y byd, ac heb feddwl am ei enaid ond yn anfynych, yn awr peidia a gofalu am yr af-synnod,

ai synnod, a gefid ei galon ar y deyrnas, ai waedd yw, mer beth fydd raid imi ei wneuthur fel y byddwyf gadwedig? *Ast.* xvi. 30. Eiofal mwyaf yw am achub ei oes enaid. O fel y bendithia ef y neb ai cynnorthwyai ef i fod yn ddiamheuys ynghylch hynny o beth!

Job. Ei ofn ef fydd mwy rhag pechu na rhag dioddef erlid, *Heb.* xi. 25, 27. Gynt mawr oedd ei ofn ef rhag colli ei olud, ei barch, ei gyfeillion, yn enwedig y rhai mawrion. Ni wnai dim mono ef mor ddychrynllyd a bygwth gofid corphorol, tlodi, neu ambarch; ond yn awr nid yw'r fath bethau ond bychain yn ei olwg ef, wrth eu cyffelybu i ddianrhydedd a dig Duw. Dichlin y rhodia rhag iddo fengi ar neb ryw fagl, ac edrych yn wiliadwrus yn ei gylch, ai lygad ar ei galon yn fynech, ac edrych dros ei ysgwydd rhag i ryw bechod ei oddiwes ef; *Psal.* xxxix. 1. *Dihar.* xxviii. 14. *Preg.* ii. 14. Gofid calon iddo feddwl y colli ffafir Duw, gwybydd mai dyna'r unig beth ai tyr ef, *Psal.* li. 11, 12; ac cxix. 8. Meddwl am ymadel a Christ ai clwyfa dostaf.

Ei ferch a ofodir ar Grist, a dywed fel Ignatius *fy nghariad a groeshoelwyd*, sef fy' Nghrist, *Dyma fy anwylyd*, medd yr Eglwys, *Can.* v. 16. Aml y byddai Awstin yn tywallt ei ferch ar Grist, O Ddedwyddwch tragwyddol, &c. Gad imi dy weled yr hwn wyt oleuni syllygaid, tyred, o tydi wyt lawenydd fy yspryd, gad imi dy ganfod o hyfrydwch fy nghalon, gad imi dy hoffi di yr hwn wyt fywyd fy enaid i, datcuddia dy hun i mi o fy melys gyflur, o fy Nuw, fy mywyd, a gogoniant fy enaid. Bydded i mi dy gael di yr hwn wyt ldeifyfiad fy enaid, bydded i mi dy ddala di o hoffder fy enaid i, gad i mi dy gosseidiodi di, o Briodfab Nefol, bydded i mi dy fwynhau di.

Ei dristwch fydd newydd hefyd, *2 Cor.* vii. 9, 10: Golugiad ei bechodau ac o Grist croeshoeliedig, yn awr a bwysa ar ei galon ef, er na chynhyrfent mono o'r blaen.

Ei ddigofaint ef a boetha yn erbyn pechod, *Pfal.* cxix. 104. Mae 'n annioddefgar wrtho ei hun, geilw ei hun yn ynfyd ac yn anifail, pan lidio wrth ei bechod, *Pfal.* lxxiii. 22. *Dihar.* xxx. 2. Er iddo gynt ymferchu ar bechod yn hyfrydlawn, yn awr ffeiddia ddychwelyd atto gymmaint ac y gwnai wrth lyfu chwdfa.

Ynteu ymddiddan a'th galon, tua phle y mae cynnefin ffrwd dy nwydau yn rhedeg, ai tuag-at Bethau'r byd? Gall fod cynhyrfiadau byrbwyll a chryfion yn nwydau rhagrithwyr, yn enwedig yn y cyfryw ac a fyddo a'u tymer naturiol yn dueddol iddynt: A gall rhai sanctaidd o dymer fych arafaidd, fod heb nemawr o gynhyrfiadau teimladwy. Am hynny rhaid Edrych a fyddo dyn wedi rhoddi ei fryd ar Dduw yn ysturiol, ac yn ddifysgl, gan farnu ei fod ef yn well na phob mwyniant arall, ac os bydd yr Ewyllys a'r serch yn ufydd-ddilyn grweiniad y meddwl difrifol, nid oes ameu na bo'r dychweliad hwnnw yn safadwy, er na byddo ynddo gymaint o gynhyrfiadau teimladwy ac mewn eraill o dymer frawychus.

Gwelir cyfnewidiad yn aelodau'r grafol; yr aelodau oeddent o'r blaen yn arfau pechod a fyddant offerau yn nheml fywiol Christ, *Rhuf.* vi. 16. 1 *Cor.* iii. 16. Yn hwn ydoedd yn halogi ei gorph ag aflendid a meddwdod, a feddianna ei lestr. mewn sancteiddiad, a pharch cymmedroldeb, a diweirdeb, gan ei gyffegru i'r Arglwydd, 1 *Theff.* iv. 4. *Gal.* v. 22, 23 1 *Cor.* vi. 19 20.

Y llygad oedd o'r blaen yn wibiog, yn falch, yn gybyddus, yn anllad, yn awr fel *Mary* a wyla am bechod, *Luc.* vii. 38. A graffa ar weithredodd Duw, *Pfal.* viii. 3. A'i air, *Aa.* viii. 30. A'r truenus, ac a bob achlyssur i wafanaethu Duw.

Y glust ydoedd unwaith yn agored i alwad Satan, ac ni chlywai flas ar ymddiddan yn y byd, ond yr hwn fae am y byd, ond yr hwn a fae yn aflan, neu ofer, ne

ddigrifwch ynfyd, yn awr fydd wedi ei dullu wrth
Pfal. ddrws ty Dduw, ac yn agored i'w athrawiaeth, dywe-
 w ei diff llefara Arglwydd, canys dy was a wrendy, a llefa,
 hod, *veniat verbum Domini*, deled gair yr Arglwydd; a dis-
 ym- gwiliff am danofel am y glaw, *a hossa ef fel ei ymborth*
 ddia *angenrheidiol*, Job xxiii. 12. *ie fel y mel a'r dil mel*,
 lyfu *Pfal.* xix. 10.

Y pen ydoedd weithdy ystrywiau bydol, yn awr a len-
 cyn- wir a meddyliau eraill, a myfyrdodau ynghylch ewyll-
 au 'r ys Duw, *Pfal.* i. 2. ac cxix. 97. Ac ni ofala ei ben
 a yn ef gymaint am ei elw, ac am ei ddyledswydd, pa fodd
 ac a ryngu bodd Duw, ac i ochelyd pechod.

Ei galon ydoedd gutt chwantau aflan, a wneir yn
 gall awr yn allor i arogl-darth, a geidw dan a gwrefog-
 nawr rwydd cariad Duw ynddi yn oestadol, o'r hon yr escyn
 ych aberth beunyddiol, gweddi, a mawl, ac arogl-darth
 uriol, hysryd, dymuniadau, a dyhead nefol, a hynny yn gyn-
 phob hysryd, dymuniadau, a dyhead nefol, a hynny yn gyn-
 h yn nefinol, *Pfal.* cviii. 1; ac cxix. 20; ac cxxxix. 17,
 a am 18.

byd- Bydd y safn yn ffynnon bywyd, a'r tafod fel arian
 mewr dewifol, a'i *wesufau a berthant lawer*. Yn awr halen
 lodau gras a wnaiff ei ymadrodd yn flafus, ac a dynn ymm-
 rau yn aith y llygredigaeth oddiwrtho, *Col.* iv. 6. A glanheiff
 . Y safn oddiwrth ferthedd, gweniaith, ymfrost, celwydd,
 eddw rheg, absen-drwg, ymsywen, y rhai o'r blaen a dorrent
 march allan fel ffaglau oddiwrth uffern yn y galon, *Jag.* iii.
 'r Ar 6, 7. *Y geg* a ydoedd fel *bedd agored*, Rhuf. iii. 13.
 i. 19 Yn awr a anadla weddi, ac ymadrodd sanctaidd, a
 lefara 'r dyn jaith *Canaan*, ac ni bydd un amfer mwy
 yn gy bodlongar, na thra fyddo yn son am Dduw, a Christ, a
 echod helyntiau'r byd arall, ei enau a draetha ddoethineb, a'i
Pfal. tafod fydd fel udcorn arian, i seinio mawl ei Greawdwr,
 ac a bydd iddo yn ogoniant, ac yn un o'r aelodau goreu
 a fedd.

Wele yma y dirnedir y rhagrithiwr yn cloffi: Ni
 an, a hwyrach iddo lefaru fel angel, ond bydd ganddo ly-
 hwn gad cybyddus, a bydd elw anghyfiawnder yn ei law.
 er, ne E Ond
 ddig

Qnd os bydd ei law yn wen, ei galon ef fydd yn llawn pudredd, *Matt.* xxiii. 27. Yn llawn o ofalon bydol, yn ffwrn o drachwant poeth, yn weithdy malis, a thryffordy balchder, nihwyrach fel Delw *Nebuchadnezzar* fodiddo ben o aur, a llawer o wybodaeth ynddo, eithr bydd ei draed o bridd; ei serch yn fydol, a'i ymarweddiad yn gnawdol, os olrheinir ei rodfa ddirgel gwelir ol ei draed mewn llwybrau ceimion, pechadurus, nid yn rasol bob ffordd.

Y mae troedigaeth rasol yu diwygio'r fuchedd oll. Y mae'r dyn newydd yn dilyn ymarweddiad newydd, *Ephef.* ii. 2, 3. Yr hon fydd yn y nef, *Phil.* iii. 20. Yr hwn a alw Crist drwy ras effeithiawl yn gyflym a dry yn ddilynwr iddo ef, *Matt.* iv. 20. Pan roddo Duw galon newydd i ddyn ac ysgrifennu ei gyfraith yn ei feddwl, ymroddi i rodio yn ei orchymynion ef, ac i gadw ei farnedigaethau ef, *Ezec.* xxxvi. 26, 27.

Er i bechod lynu ynddo, a thrigo oi fewn, fel gwestwr digressaw, etto ni chaiff arglwyddiaethu arno, *Rhuf.* vi. 7, 14. Mae iddo ffrwyth u sancteiddrwydd, *Rhuf.* vi. 22. Er iddo frychu a diwyno ei waith yn fynych, etto cyfraith a buched i Crist, yw'r copi y mae ei lygaid ef arno, ac y mae ynteu yn ceisio ei ddilyn, *Psal.* cxix. 30. *Heb.* xii. 2. Yn ddiragrith edrych at holl orchymynion Duw, a rhydd ufydd-dod iddynt, *Psal.* cxix. 6. Gocheliff esceuluso y dyledswyddau, lleiaf, ac arswyda wneuthur y pechodau lleiaf, *Psal.* cxix. 113. Y gwendid fydd ynddo oi anfodd, fydd drwm ganddo, ac megis brychewyn mewn llygad, er ei fod yn fychan etto mae'n ofidus. [O ddyn na ddarllen hyn heb edrych i'th galon drwy ymholiad ddifrifol.] Nid yw'r gwir edifeiriol, Grifion yn yr Eglwys, a Phagan yn ei dy, sanct ar ei liniau, a thwyllwr yn ei siop; nid yw yn degymmu mintys, a'r cwmmin, ac yn gadel heibio drugaredd a barn, a phethau trymmaf y gyfraith, nac yn nghyscod crefydd yn gweithredu anghyfiawnder, *Matt.* xxiii. 14, 23. Eithr try ymmaith oddiwrth

awnddiwrth ei holl anwireddau, i gadw holl gyfreithiau
dol, Duw, *Ezec. xviii. 21.* Cais hynny mewn cywirdeb
, a calon er nad allo yn gwbl berffaith, ni rydd gennad
nez-ddo ei hun i droseddu 'r un o honynt, *Rhuf. vii. 15.*
ddo, Yn awr ymhyfryda yn y gair, a gweddiau, ac yn ol ei
ymallu egyr ei law, a thyn allan ei enaid i'r newynog,
irgel *Rhuf. vii. 22. Psal. cix. 4. Esay lviii. 10. Tyrr*
urus, *ymmaith ei bechodau trwy gyfiawnder, a'i anwireddau*
trwy drugarhau wrth drueniaid, Dan. iv. 27. Y mae
l. Y ganddo gydwybod dda, gan ewyllysio byw yn onest ym
ydd, *mhob peth, Heb. xiii. 18.* Ac i'w gadw yn ddidram-
20. gwydd tuag at Dduw a dynion.

ym a Llyma drachefn yr argyhoeddir bagad ai tybiant eu
oddo hunain yn Gristianogion da, ond cewch hwynt yn rhai
th yn afiachus, gan fod yn dueddol yn y gyfraith, *Mal. iii.*
f, aci 9. Gwnant y rhan oddiallan i'r dyledswyddau hawdd
rhadond nid ant drwy 'r gwaith, yn enwedig yr an-
, fel lawsaf. Y maent fel teisen heb ei throi, a'i hanner
arno, wedi crasu, a'r hanner arall yn does. Ni hwyrath eu
uoddd, od yn eirwir, ac yn ddi-siom eu marchnadoedd, etto
th yn heb ymarferu a duwioldeb, na bod yn gydnabyddus au
y mae alonnau eu hunain, gan ei holi a'ullywodraethu. Deu-
dilyn, ant yn brydlon ir Eglwys, ond ni feddylant yn eu
ych at euluoedd am ddim ond y byd: Ac os arferant grefydd
ddynt, euluaidd, esceulusant hynny yn eu stafell ddirgel pan
ddau, yddant unig. Fe allai yr ymddangosant mewn bagad
Psal. bethau yn grefyddol, etto heb attal eu tafodau o-
, fydd diwrth anwir, ac yna ofer fydd eu crefydd, *Jag. i. 26.*
ad, er ac os arferant weddi deuluaidd a dirgel yn eu stafell,
ddar-yddant dwyllodrus yn eu siop. Fel hyn nid yw'r rha-
dddifri-rithiwr yn rhoddi ufyddod i Dduw ym mhob peth.
glwys, 7. Y pethau y troiff yr edifeiriol oddiwrthynt ac at-
r yn ei nt fydd yw ystyried hefyd.

ac yn Y pethau y troiff efe oddiwrthynt yw'r pechod, a
nmaf y atan, a'r byd, a'i gyfiawnder ei hun.

du an- Yn gyntaf, troiff oddiwrth y pechod, ie oddiwrth
nmaith ob pechod, *Psal. cxix. 128.* Oddiwrth ei bechod ei
diwrth hun,

hun, oddiwrth bechod ei fonwes, *Pfal. xviii. 23.* Y pechod yw'r nod y faetha ei ddig atto, *2 Cor. vii. 11.* Pechod a bair dristwch iddo ef, y fydd yn ei drywanu, ac yn ei glwyfo ef, teimla ef fel draen yn ei ystlys, ai lygad; ymdrecha ac ochneidia dano, gan lefain yn dofturus, *Ys truan o ddyn ydwyfi!* Nid yw mor anoddefgar dan faich yn y byd, ac yw dan bwys ei bechod, *Pfal. xl. 12.* Pe canniat eid iddo, dewisai bob cystydd er cael ymadel a'i anwiredd, yr hwn fydd iddo fel mawr gerrig yn ei Efeidiau, yn ei friwo pa ffordd bynnag y cerddo. Cyn ei droedigaeth, ysgafn oedd ganddo ei bechod, meithrinai ef yn ei fynwes, fel y gwnai *Uriah* ei oenig, efe ai mageu oni gynyddu gyd ag ef. Cae fwytta o'r un faig, ac yfed o'r un cwppan, a gorwedd yn ei fonwes ef, a bod iddo megis Merch. Ond pan agoro Duw ei lygaid ef drwy ras, bwrw ef ymmaith gan ei lwyr gashau, *Esay xxx. 22.* Fel y gwnai gwyr a llyffant du pan ei canfyddei, er iddo yn y tywyll ei lochi yn ei wisc, gan dybied mae aderyn oedd. Canys bydd y dyn yn awr yn deimladwy o berygl, ac o halogrwydd pechod, am hynny taer erfyn ar Dduw am gael ei lanhau, bydd yn ffiaidd ganddo ei hun nes hynny, *Ezec. xxxvi. 31.* Daw at Grist, a theifl ei hun i ffynnon iw olchi oddiwrth bechod ac anwiredd, *Zech. xiii. 1.* Os syrth, bydd frawychus a diwyd i ymlanhau eilwaith oddiwrth bob halogrwydd cnawd ac yspryd. Mor gas ganddo'r pechod yr ydoedd unwaith yn ei hoffi, *Pfal. xviii. 22.* ac a fydd gan un glanweithiol y casan, a'r dom y mae moch yn ymhyfrydu ynddynt.

Y mae efe yn rhyfela yn erbyn pechod yn galonnog, er ei orchfygu yn fynych, nid ymroiff iddo, ac ni theifl ei arfau i ffwrdd. Maddeuiff iw Elynion eraill a gweddia drostynt, *Ast. vii. 60.* Ond bydd yn anghymmodol a'r pechod, pettai fel ei law neu ei lygad deheu, er iddo fodd yn elwgar neu'n hyfryd iw gnawd, ac iw gyfeillion, etto ymwrthodiff ag ef, ac ni chyd-ddwg ag ef ei hun mewn un ffordd bechadurus drwy

wybod

wybod, *Luc. xix. 8.* Eithr brocha pan drawo wrtho, gan ddywedyd, A gefais i di o fy ngelyn?

Ddarllenwydd, a ystyriaist ti 'r pethau hyn yn dy galon? A chwiliaist ti 'r llyfr oddifewn i edrych ydyw felly ynoti? Gwna i'th gydwybod atteb.

A groeshoeliaist ti 'r cnawd ynghyd a'i wyniau a'u chwantau, a gyffessaiist ti dy bechodau, au gadel yn dy ymarweddiad, gan fod yn ystyriol, ac yn fychedig am ras? A ydyw dy gydwybod yn cyfodi 'n dy erbyn tra fyddych yn darllen, gan haeru dy fod ti yn arfer twyll a chelwydd yn dy a!wedigaeth; a'th fod yn byw mewn anniweirdeb ddirgel? Na'th sioma dy hun, yr ydwyti mewn bustl chwerwedd, a rhwymedigaeth anwiredd.

Onid yw dy ryddion ymddiddanion, a'th anghymedroldeb, a'th gyfeillach ddrwg a'th esceulusdra o weddio, ac o wrando. a darllen y gair, yn tyftiolaethu yn dy erbyn, ac yn dywedyd, Nyni yw dy weithredoedd di, ac ni a'th canlynwn di? Onid oes aderyn o'th fewn yn dywedyd iti dy fod yn cynwys ynot dy hun ryw ffordd ddrwg, er mwyn rhyw ddiben cnawdol? Os felly y mae dy gyflwr yr ydwyti yn ddiadgenedledig hyd hyn, a rhaid iti geisio dy droi neu ti a gyfrgollir.

Yn ail, Troiff yr Edifeiriol oddiwrth Satan. Rhwymir y gwr cryf, a dygir ei arfau, a bwrir allan ei ddodrefn, *A throir y dyn o feddiant Satan at Duw, Aët. xxvi. 18.* O'r blaen gynted ac y cyfodei Satan ei fys iw wahodd ef at gyfeillach ddrwg, chwareuon pechadurus, hyfrydwch aflan, yn gyflym efe a ddilynei fel ych yn myned i'r lladdfa, neu fel ynfyd yn myned i'r cyffion iaw gopsi, ac fel aderyn yn prysfuro i'r sagl, heb wybod ei bod yn erbyn ei einioes ef, *Dihar. vii. 22, 23.* Pan barai Satan iddo dwyllo, byddei 'r celwydd yu barod ar flaen ei dafod ef, *Aët. v. 3.* Pan osodei Satan achlysur trachwant yn ei olwg ef, brethid ef ganddo. Os rhoddei Satan wyn yn ei galon ef yn erbyn dyledswyddau teuluaid a dirgel, digon anaml fyddent yn ei dy ef, gwnae fwy er Satan nag er Dduw; ond wedi ei droi gwasanaethiff

aethiff feistr arall, sef yr Arglwydd Jesu, *Col. iii. 24*: Ac ni red ir rhyfodd gynt, i Pet iv. 4. Os deil Satan ei droed ef weithiau mewn trap, nid ymroddiff i fod yn garcharol iddo oi wirfodd, tyrr trwy ei faglau ef, a gwilia rhagddynt rhagllaw, gan graffu ar ei ddichellion ef, au gochelyd hwy yn ddichlyn; ymdrechiff yn eu erbyn, a derbyn eu gennadon fel y gwnel rhai ei gelynion marwol, gan eu golygu rhag iddynt ymhyrddu i'w feddyliau a'i ddyledfwyddau ef.

Yn drydydd. Troiff y grafol oddiwrth y byd. Cyn cael ffydd jachusol gorchfygir dyn gan y byd, plygiff i'r Mammon, neu addola ei anrhydedd, neu eise a gara felys-chwant yn fwy na Duw, 2 *Tim. iii. 4*. Dyma achos trueni dyn er ei gwyp, sef iddo droi oddiwrth Dduw at y creadur, a rhoddi'r parch iddo, a'r hyder a'r ferch arno, yn lle'r Arglwydd goruchaf, *Rhuf. i. 27. Matt. x. 37. Dihar. xviii. 11. Jer. xvii. 5*. Och ddyn anedwydd, i'r pechod dy wneuthur di yn anghenfil mor wrthyn! Gwnaeth Duw di ychydig is na'r angelion, a gwnaeth pechod di ynghylch cynddrwg a'r cythreuliaid, *Joan vi. 70; ac viii. 44*. Anghenfil a'th ben a'th galon lle dyleu dy draed fod, a'th draed yn gwingo yn erbyn y nefoedd, a phob beth allan oi le; y byd fydd yn dy reoli di, a wnaed i'th wafanaethu di. Y buttain dwyllodrus a'th hudodd di a'i dewiniaeth, ac a wnaeth iti blygu iw gwafanaethu hi.

Ond y mae gras, wrth droi'r pechadur yn rhoi peithau mewn trefn eilwaith, gan osod *Duw ar yr orseddfaingc, a'r byd wrth ei droedfaingc*, *Psal. lxxiii. 25. Crist yn y galon, a'r byd dan y traed*, *Eph. iii. 17. Date. xii. 1*. Felly y dywed *Paul*, Croeshoelwyd y byd i mi a minneu i'r byd *Gal. vi. 14*. Cyn y cyfryw newidiad, y gweiddi yw, *Pwy a ddengys i ni ddaioni (bydol)? Wedi hynny dywed, Arglwydd dercha arnafi lewyrch dy wyneb, pwy bynnag a gaffo'r yd a'r gwin, Psal. iv. 6, 7*. O'r blaen dyfyrwrch y galon oedd yn y byd, ai ganiad oedd, *Fy Enaid cymmer dy*
Esfwryth-

Esm
gyfo
dder
wel
fel
Etis
hyfr
Tny
Pja
beth
hae
Ac
iii.
ac a
a g
i C
i C
foed
iw d
yn e
Eul
A se
gan
blae
fwy
6.
bod
byd
hwy
thac
V
onid
fyd
fwy
byd
pha
ng

Esmwythdra, bwytta ac yf, a bydd lawen, y mae genŷit gyfoeth ddigon dros lawer o flynyddoedd. Y nawr ymddengis y pethau hynny fel pethau wedi gwywo, ac ni wel brydferthwch ynddynt yw ddymuno, a phyngcia fel canwr melysgerdd *Israel, Yr Arglwydd yw rhan fy Etifeddiaeth i, y llinynnau a syrthiodd i mi mewn llecdd hyfryd, ie y mae imi etifeddiaeth deg.* Psal. xvi. 5, 6. *Tn yr Arglwydd y mae yn ymfendithio ac yn gorfoleddu,* Pjal. xxxiv. 2. *Galarn. iii. 24.* Nis gall neb ryw beth arall ei fodloni. Yscrifenna ar bob peth a fwynhae gynt, *gwagedd a gorthrymder yspryd,* Pregeth. i. 2. Ac ar bob godidowgrwydd dynol, *colled a thom,* Phil. iii. 7, 8. Y mae efe yr awrhon yn erlyn ar ol bywyd ac anfarwolder, *Rhuf. ii. 7.* Ei fasnach fydd am ras a gogoniant, ac ymdrecha am goron anllygredig, *1 Cor. ix. 25.* Rhyd ei frydd ar geisio'r Arglwydd, *1 Cron. xxii. 19; ac 2 Cron. xv. 15.* Cais deyrnas nefoedd ai chyfiawnder yn gyntaf, nid yw crefydd beth iw drin weithiau pan gaffo ennyd, ond y peth pennaf yn ei ofal ef, *Matt. vi. 33. Psal. xxvii. 4.* Bydd yr Eulyn disclair yn *Nehushtan* ganddo, *2 Bren. xviii. 4.* A fethriff arno fel y gwnaeth *Diogenes* ar lenni *Plato,* gan ddywedyd ei fod yn mathru ei falchder ef. O'r blaen y byd oedd y peth anhepcor ganddo, a gwnae fwy er mwyn elw nac er mwyn duwioldeb, *1 Tim. vi. 6.* Mwy er boddhau ei gyfaill, neu ei gnawd, nac er bodloni ei Greawdwr: Gadawai i Dduw aros, nes ir byd gael ei wasanaethu yn gyntaf; yr awrhon cant hwythau sefyll heibio, ac anwylach ganddo Grist na thad, na mam, na bywyd, na'r cwbl oll,

Wele yntau, ystyria ennyd, ac edrych o'th fewn, onid yw hyn yn berthynol iti? Pa un ai Crist ai'r byd fydd yn dy reoli di? Immha un o'r ddau yr ymhyfrydi fwyaf? Onid wyti yn ymglywed yn yscafnach pan fo'r byd yn tyccio iti, a phethau cnawdol yn dy lonni, na phan fyddech mewn gweddi a myfyrdod ddirgel, neu ynghyhoeddus addoliad Duw? Eglur fod cyflwr y dyn hwnnw

hwnnw yn anrasol a fyddo a'r byd yn uchaf yn ei ferch a'i amcanion, 1 *Joan* ii. 15. *Jag.* iv. 4.

Crist fydd yn cael y bennaduriaeth yn y gwir rasol. Ei Enw fydd anwyl ganddo, ai arogl yn beraidd iddo. *Can. Sol.* i. 3. *Psal.* xlv. 8. Mae Enw yr Jesu wedi ei argraphu ar ei galon ef, *Gal.* iv. 19. A bydd fel pwyfi myrrh rhwng ei fronau, *Can.* i. 13. Pan ymddangoso Crist ir enaid, gwelir nad yw anrhydedd fydol ond gwynt, na chwerthin ond gwallgosi, a syrth *Mammon* fel *Dagon* o flaen yr Arch, a'i ddwylo a'i ben wedi torri. Crist yw gobaith, a thryffor, a maen gwerthfawr y dychweledig, *Matt.* xiii. 44, 45. Ei orfoledd ef ydyw bod ei anwyl yd yn eiddo ef, ac yntef yn eiddo ei anwyl yd *Can. Sol.* ii. 16. *Gal.* vi. 14. A hynny fydd well ganddo na bod y bydyn eiddo ef.

Yn bedwerydd, troiff gras ddyn oddiwrth gau hyder ar ei gyfiawnder ei hun. Cais pechadur guddio ei noethni a dail a darddo o hono ef, a llyfu ei friwiau a'i dafod a'i ddyledswyddau ei hun, *Phil.* iii. 6, 7. *Mic.* vi. 6, 7. Tueddol yw i hyderu arno ei hun, *Luc.* xvi. 15; ac xviii. 9. Ac i dybied fod ei hatlingau yn aur; ac wrth geisio gosod ei gyfiawnder ei hun, ymostwng i gyfiawnder Duw, *Rhuf.* x. 3. Ond gras a newid ei feddwl, ac a beriff iddo weled nad yw ei gyfiawnder ef ond cadachau pryfedog, misglwyfus, *Esay* lxiv. 6. A gwna hynny ef yn dlawd yn ei yspryd, *Matt.* v. 3. Gan ei holi ai farnu ei hun, *Rhuf.* vii. A chwyno ei fod yn druan, yn resynol, yn dlawd, yn ddall, ac yn noeth, *Date.* iii. 17. Cydnebydd fod llawer o anwiredau yn ei bethau goreu ef, ac nad yw ei gyfiawnder ef ond cnawd a cholled, ac ni fynniff er yr holl fyd ei gael ynddo, *Phil.* iii. 4, 7, 8, 9. Bydd ei fys yn oestadol, ar ei friwiau, ei bechodau, ai ddiffygion, *Psal.* li. 3. A gweliff fod cyfiawnder Crist yn beth gwerthfawr, a dymunol ac anghenrheidiol iw gyfiawnhau ef; a'i ddyledswyddau: Ni lesus ddyfod i wydd Duw mewn gweddi heb Crist gyd ag ef. Pwyfa ar law Crist, ac

felly

felly, yr ymgrymma, yn nhy ei Dduw: *Ei fywyd ef sydd guddiedig yn Nghrist*, fel y bywyd naturiol yn y galon: Ac mae ei enaid ef yn gwreiddio yn ei Achubwr, fel pren yn y ddaiar, ac yn cael ymborth, twf, a chadernid oddiwrtho ef; o'r blaen, diffas oedd ganddo yr Efengyl, ond yn awr melys yw hi iddo. Cyn ei droi difyr oedd gan *Augustin* ddarllen llyfreu *Cicero*, ond gwedi, cwynodd a diffasodd hwy, eisieu cael enw Crist ynddynt; a thra ferchog y llefara efe wrth Grist yn ei fyfyrdodau; o felysaf, anwylaf, garedicaf, haelionusaf, werthfawroccaf Arglwydd, pa bryd y caf dy weled, a'm llonni a'th brydferthwch di? Dywed pob un grafol fel y merthyr, *Neb ond Crist*.

Y rhai y troiff y grafol attynt yw'r Drindod fendigedig y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd glan. Pan droer ac y sancteiddier dyn, gesyd ei galon ar Dduw yn bennaf, a dywed wrtho *fy rhan ydwyti*, Psal. cxix. 57. Yn yr *Arglwydd y gorfoledda fy enaid*, Psal. xxxiv. 2. *Fy nisgwiliad sydd oddiwrtho ef; efe yw fy nghraig, a'm hiechyd-wriaeth, a'm hymdiffynfa*. Yn Nuw y mae *fy jechyd-wriaeth, a'm gogoniant, craig fy nghadernid, a'm nodd-fa sydd yn Nuw*, Psal. xviii. 1, 2; ac lxii. 1, 6, 7.

Os mynni wybod ydwyti wedi cael troedigaeth ddira-grith, ystyr y pethau a ganlyn a'th enaid, a chwbl ac fydd ynot.

A gymeraiſti Dduw yn ddedwyddwch iti? ym mha beth y mae dy galon yn ymfodloni fwyaf? O b'le y daw y cyflur pennaf iti? Tyred ynteu, ac fel *Abraham* derchafa dy olwg tua'r dwyrain a'r gorllewin, tua'r gogledd a'r deheu, edrych o'th amgylch, beth a fynni ti o'r nesoedd neu o'r ddaiar ith wneuthur yn ddedwyddol? Os cynnigiau Duw iti dy ddewis fel y gwnaeth i *Solomon*, neu os dywedai wrthiti fel *Abasuerus* wrth *Esther*, beth a fynnit ti a pha beth yw dy ddeisyfiad? A rhoddir it. Ystyr pa beth a ofynniti ganddo. Dos i'r gerddi hyfryd, a hel lysiau per-aroglus, a fadlonent hwy di? Dos i dryffordai *Mammon*, a chymer lawnder

oddiyno, Dos i uchelderau anrhydedd, beth meddi di am fod yn enwog megis rhai mawrion y ddaiar ? A eill y rhain i gyd dy fodloni di, a'th wneuthur yn ddedwydd yn dy dyb dy hun ? Os gallant, yr wyti etto yn gnawdol, ac heb dy ddychwelyd drwy ras. Ac oni allant, dos ymmhellach at odidowgrwydd Duw, Edrych ar dryfforau ei drugareddau, amddyffynfa ei Hollalluogrwydd ef, dyfnderau ei anfeidrol lawnder, a'i Hollddigonolrwydd ef; a ydyw'r rhain hyn yn gymwys i'th ddeffygion di, ac yn rhyngu bodd iti oreu ? Ydwyt i yn dywedyd, *Da ydyw bod yma*, Matt. xvii. 4. Yma yr arhofaf, yma y byddaf fyw a marw : A fodloni di i golli pob peth yn y byd yn hytrach na phethau Duw ? Yna dedwydd wyti o ddyn, gwyn dy fyd erioed dy eni, Canys Duw a'th wnaiff yn fendigedig, wrth ei gymeryd ef i fod yn Dduw iti, *Deut.* xxvi. 17. Os wyti yn dywedyd wrth Grist fel y mae ef yn dywedyd wrthym ni, Dy Dad ti a fydd yn Dad i mi, a'th Dduw di fydd yn Dduw i mi, *Joan* xx. 17. Dyma'r peth fydd yn troi'r clorian wrth bwyso cyflwr dyn. Nid yw proffesiwr afiachus yn cymeryd ei orphwysfa yn Nuw. Ond gwir ras fydd yn troi'r galon oddiwrth ei holl eulynod at y Duw byw, i *Thess* i. 9. Yna medd yr Enaid, *Arglwydd at bwy yr af i ? Gennit ti y mae geiriau bywyd tragwyddol*, *Joan* vi. 68, Dyma lle mae'n sefydlu, a llawenydd nefol iddo gael gweled ei hawl yn Nuw, a phan fyddo hynny yn eglur iddo, dywed, *dychwel o fy Enaid i'th orphwysfa, canys yr Arglwydd fu dda wrthit*, *Psal.* cxvi. 7. A pharodol fydd i anadlu can Simeon, yr awrhon *Arglwydd y gollyngi dy was mewn tangneddyf*, *Luc.* ii. 29. A dywed fel *Jacob* pan adfywiodd ei hen galon ef wrth y newyddion croesawys; *digon ydyw*, *Gen.* xlv. 28. Pan welo fod ganddo Dduw mewn cyfammod i fyned atto, hynny fydd ei holl jechydwrïaeth, a'i holl ddymuniad, *2 Sam.* xxiii. 5. O ddyn ai fel hyn y mae dy gyflwr, a gefaisti brawf o hyn ? Yna bendigedig ydwyt i gan yr Arglwydd, yr hwn ai gweithiodd ynoti.

Yn

Yn enwedigol try'r edifeiriol at Grist gan ei fod i gyfryngu trosto, i *Tim.* ii. 5. Ai waith yw ein dwyn ni at ei Dad, i *Pet.* iii. 18. Ac ynteu yn ffordd atto, *Joan* xiv. 6. A'r drws drwy ba un yr eir i mewn iw wydd ef, ac iw gariad. Derbyniff yr enaid Grist yn ewyllyscar ac ynteu yr unic *Enw drwy ba un y rhaid i ni fod yn gadwedig*, *Col.* ii. 6. *Act.* iv. 12. Nid Edrych am Jechydwiaeth oddiwrth neb arall, bwrw ei hun arno ef yn unig, fel y neidia'r nofiwr o long-ddrylliad ir mor ai freichiau ar led : Medd efe, dyma'r lle y ceisiaf noddfa ynddo, ac os derfydd am danaf, darfydded : Ond Arglwydd edrych arnaf a golygon dy drugaredd ; na phar i mi ymado a thi, i gilio oddiar dy ol di : Dyma lle'r ymroddaf, os methri, os lleddifi, nid af oddiwrth dy ddrws, *Job* xiii. 15.

Fel hyn y bydd ir Enaid grasol lwyr fwriadu glynu wrth Grist, er iddo cyn hynny roddi ei fryd ar dyddyn, cyfeillion, a masnach, *Matt.* xxii. 5. Yn awr bydd Crist yn guach ganddo na'i ymborth angenrheidiol fel bywyd ei galon, a'i chynhaliad, *Phil.* iii. 9. Ei aywydd-fryd yw ar *sawrygu Crist ynddo*, *Phil.* i. 20. Unwaith dywedodd ei galon fel y rhai gynt wrth y briodas-ferch, *beth yw dy anwylyd rhagor anwylyd arall?* *Can. Sol.* v. 9. Pan gafai fwy difyrwch mewn cyfeillach ofer, a chwareuon drwg, ac hyfrydwch daiarol, ac y tybiai nad oedd crefydd ond breuddwyd ; ond yr awr hon, gwel *saw godidowgrwydd mewn gwybodaeth o Grist*, *Phil.* iii. 8. A da fydd ganddo, bob peth perthynol i Grist, nid y gwobr yn unic ond y gwaith hefyd, *Rhuf.* vii. 12. Nid y fael yn unic ond ei faich hefyd, nid yw ewyllyscar yn unic i drin yr yd, ond i dynnu dan yr jau hefyd, i dderbyn ei orchymynion a'i groes ef, *Matt.* xi. 29 ; ac xvi. 24.

Nid una y rhagrithiwr a Christ ond yn hannerog, bodloniff i dderbyn cadwedigaeth oddiwrtho, ond ni fyn sancteiddiad : Bodlona i dderbyn rhoddion Crist, ond ni waeth ganddo am ei orchymynion ef, nai swydd :

Dyma gamgymeriad yn sail jechydwriaeth : yr hwn fydd hoff ganddo ei fywyd gocheled rhagddo, amryfusedd peryglus yw, ac etto y mae 'n gyffredinol ymysc pobl, Er bod enw yr Jesu yn hyfryd, etto ni hoffant mono mewn purdeb, *Eph. vi. 24.* Ni fynnant mono fel y mae Duw yn ei gynnig ef, i fod yn *dywysog ac yn jachawdwr*, *Act. v. 31.* Gwnaeth Duw ef yn Frenin, ac yn offeiriad, a nhwytheu a wahanant yr hyn a gyfsylltodd Duw; mynnant warediad oddiwrth ddialedau, ond nid oddiwrth eu pechodau; ac os gadawant rai, nid ymwrthodant a hwynt yn gwbl, nid ymyscarant oddiwrth *Dalila* ac *Herodias*. Nid allant ddigio wrth y llaw a'r llygad deheu, yn y peth hynny rhaid i'r Arglwydd faddeu iddynt, *2 Bren. v. 18.* Och! am fywyd eich enaid byddwch ddichlin yma: Pob gwir gredadyn a dderbyn Grist yn gyflawn heb na'i rannu, na'i derfynu, ac ar ei ammodau ei hun, i reoli ac i achub; dywed fel *Paul*, *Arglwydd beth a fynni di i mi ei wneuthur?* *Act. ix. 6.* Cynnig ei hun fel memrwn i Grist, fel y byddo iddo ef ysgrifennu arno 'r peth a fynno, *Act. ii. 37;* ac *xvi. 30.*

Ymosodiff y gwir edifeirol i rod-di ufydd-dod i holl orchymynion Crist, er iddo eu tybied yn rhy gaethion gynt, *Psal. cxix. 111, 112.*

Y mae pedwar peth hynod a weithia Duw yn y cyfryw yw dueddu i ufyddhau, ac wrthynt y gellwch chwi ddirnad eich cyflwr o byddwch ffyddlon i'ch eneidiau eich hunain; am hynny bydded eich golwg ar eich calonau fel yr eloch rhagoch.

1. Daw'r meddwl i ddirnad daioni ffyrdd Duw, a gweliff eu bod yn gyflawn, a da, a chymeradwy, *Psal. cxix. 112, 128, 137, 138.* A'r rhagfarn galed anghyflawn ydoedd yn eu herbyn, a desfir allan o'r meddwldrwy oleuad rasol. A'r deall a gydnebydd eu bod yn *sanctaidd*, ac yn *uniawn*, *Rhuf. vii. 12.* Dirfawr y cydnabyddei Dafydd eu godidowgrwydd hwy, ac aml fyddei yn ei canmol, *Psal. xix. 8, 9, 10.*

Berniff

Berniff Cristion fod gorchymynion Crist yn dda cyffredinol, ac yn dda iddo ef yn neilltuol; a'u bod nid yn unig yn oddefadwy, ond yn ddymunol hefyd, *ie yn fwy dymunol nag aur, ie nag aur coeth lawer*, Psal. xix. 10.

Bydd ynddo farn ddiymmod fod sancteiddrwydd yn greu ar ei les, fel y gwelir wrth ei ganlyn. *Gawn o Arglwydd fod dy farnedigaethau yn uniawn. Hoffais dy orchymynion yn fwy nag aur, ie yn fwy nag aur coeth. Uniawn y cyfrifais dy orchymynion am bob beth, a chafais bob gau lwybr*, Psal. cxix. 127, 128. Gwelai yn dda bob peth yr oedd Duw yn ei ofyn, ac yn ddrwg bob peth yr oedd efe yn ei warafun. *O Arglwydd dy holl orchymynion ydynt wirionedd, a'th farnedigaethau yn gyfiaw*, Psal. cxix. 86, 160.

2. Bydd deisyfiad y galon i wybod holl ewyllys Crist, Psal. cxix. 124, 125, 169; ac xxv. 4, 5. Ni fynnai fod un pechod heb ei argyoeddi ynddo, nac un dyledswydd heb ei yspysu iddo. Anadliad ei enaid yw am yr Arglwydd ei chwilio, a dangos iddo os oes ffordd anwiredd ynddo, a dyscu iddo yr hyn nis gwyr, a lle gwnaeth ddrwg, dymmuna nerth gras, fel nas gwnelo hono mwy: Ond y mae'r rhagrithiwr yn *anwybodus i wirfodd*, 2 Pet. iii. 5. A chas ganddo ddyfod i'r oleuni, *Joan iii. 20*: Y mae rhyw bechodau y mae ef yn ewyllysio eu cadw, am hynny ni fydd yn wybod eu bod hwy yn bechodau, ac ni ollwn oleuni i mewn drwy'r ffenestr a fyddo'n agos attynt. Y galon rasol a gais i wybod ehengdra cyfraith ei wneuthurwr, Psal. cxix. 8, 19, 27; 33, 64, 68, 78, 108, 124. Gwel y gair m haeddu pob derbyniad a'i argyoeddo o ryw bechod i'r ddedd guddiedig rhagddo or blaen, ac ai annogo i ryw dyledswydd yr ydoedd heb feddwl am dano, Psal. cxix. 1.

3. Yr Ewyllys rasol yn gadarn ac yn rhwydd a ddeis Crist o flaen mwyniant pechod, a llwyddiant y byd, Psal. cxix. 103, 127; 162. *Bawriada na throffeddo*, Psal,

Pfal. xvii. 3 a dewis *ffordd gwirionedd*, **Pfal. cxix. 30**. Nid yw yn cydsynnio o ran gofid yw gymell, nac yn fyrbwyll, ond oi wirfodd wrth hir ystyried godidowgrwydd y pethau sanctaidd a ddewis. Siccr yw y bydd i'r cnawd wrthryfela, er hynny deil y rhan gryfaf o' ewyllys ef gyda chyfreithiau Crist, a'i reoliad, ac ni thybia hwynt yn faich ond yn fendith iddo, 1 *Joan v. 3. Psal. cxix. 60. 72.* Pan fo rhai diras yn cerdded ar ffordd Crist megis yn lleffetheiriog, bydd i'r ysprydo reddeg yn sirol ynddynt, *Pfal. xl. 8. Jer xxxi. 33.* A chyfrif gyfraith Crist yn rhydd-did, *Pfal. cxix. 32, 45. Jag. i. 25.* Bydd ewyllyscar mewn barddwch sancteiddrwydd, *Pfal. cx. 3.* A gwell fydd ganddo fuchedd dduwiol na chyflwr llwyddianus yn y byd. Byddin o' rhai y cyffwrddasai Duw a'i calon a aeth ar ol *Saul i Sam. x. 26.* A phan gyffyrddo a chalonnau e Etholedigion, ant ar ol Crist, *Matt. iv. 22.* Ac wedi i ras eu tynny, rhedant yn rhwydd ar ei ol, ac ymhyfrydant ynddo. *Can. Sol. i. 4. Geisiant yr Arglwydd a'i holl ewyllys, 2 Cron. xv. 15.* Ac ymgynnigiant wafanaeth yr Arglwydd yn rhwydd. Y mae ofn yn fuddiol, ond nid yr unic gynhyrfwr mono yn y galon rasol. Y mae Crist yn frenin ar bobl ewyllyscar ac nid rhaid iddo eu cadw dano drwy drais, a fod gras yn eu gwneuthur yn blant, nid yn gaethweision ac ufuddhant o ran cariad; canys cyfraith Crist yn hoffder y gwir gredadyn, *Pfal. cxix. 159, 163. 167.* ai ddeifyfiad, *adn. 5. 20, 40.* ai ddigriswch, *adn. 77. 92, 103, 111, 143.* ai fyfyrdod, *adn. 97. Psal. 2.*

4. Bydd ei ogwydd ai egni ar gadw cyfreithiau Duw yn holl ysted ei fuchedd, *Pfal. cxix. 4, 8, 167, 168.* Ei ofal beunyddiol ef fydd ar rodio gyda Duw. Annelat Berffeithrwydd, dymmun a hynny, ac ymestyn atto ni pheidia ag ymegnio am dano, ac ni orphwys na cassael gwared o bechod, a dyfod o hyd i gyflaw sancteiddiad, *Phil, iii: 11, 12, 13, 14.*

Yma yr ymddengys pudredd y rhagrithiwr, ewylly-
 a sancteiddiad yn unic fel pont iw drosglwyddo i'r nef,
 c ymofyn yn fanwl, beth yw'r mesur lleiaf o ras, a
 wasanaetha i'w ddwyn yno ac nis gwaeth ganddo am
 dim ychwaneg. Ond y gwir Gristion a ddymuna ych-
 waneg o ras, o herwydd fod sancteiddiad yn hyfryd
 ganddo, *Psal.* cxix. 97. *Matt.* v. 6. Ni ddeisyf yn
 nic gymaint ac ai cadwo allan o uffern, ond y mesur
 mwyaf a'r a allo ei gyrhaeddyd, ac at hynny y bydd
 i hynt, a'i ymarweddiad *Rhuf.* viii. 1. *Matt.* xxv. 16.
Phil. i. 20.

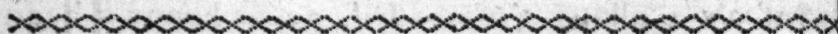
Defnyddion o hyn i gyd.

1. Ynteu y mae'r hyn a ragfynegydd ynghylch tro-
 digaeith rasol, yn dangos i ni fod y porth yn gyfng, a'r
 ffordd yn gul sydd yn arwain i fwyd, ac mai ychydig sydd
 yn ei chael, a bod mawr allu Duw yn dra rheidiol i
 roi pechadur yn jachusol at Jesu Grist.

2. Annoger ditheu Ddarllenydd i edrych attat dy
 hun, a pha beth a ddywed dy gydwybod wrthiti; onid
 dyw yn dechreu dy bigo di, gan ofyn, ai'r hyn a rag-
 negwyd, yw dy ffordd di, a'th farn, a'th ddewis?
 Onid wyti yn byw mewn rhyw bechod yn erbyn dy gyd-
 wybod, ac yn esceuluso rhyw dyledsfwydd? Onid yw
 y gydwybod yn myned gyda thi i'th ystafell ddirgel, ac
 yn dwyn ar gof iti anfynyched y darllenaisti, ac y gwe-
 diaisti yno? Ac onid yw yn cosio iti dy deulu, ath es-
 ceulusdra am eneidiau dy blant a'th weinidogion? On-
 id yw hefyd yn dy ganlyn ith siop a'th grefft, ac yn
 annod iti ryw ddirgelwch anwiredd yno? Onid yw yn
 i'gofio iti y tafarn-dai, a'r drwg gyfeillach yno, a'r
 mfer gwerthfawr a'r talentau a dreulaisti yno yn ofer?
 Onid yw yn dy ganlyn ith wely, ac yn darllen llith iti
 no o fewn y llenni?

O gydwybod gwna dy fwydd yn enw'r Duw byw:
 ymer afel ar y pechadur hwn, dod gwyn arno, taro
 ar ei ysgwydd a'i galon dangos iddo'r gwir: Na
 enheithia iddo tra fyddo byw yn ei bechod. Delfro o
 gydwybod,

gydwylbod pa peth fydd yn dy fryd o gyfscadur ? Oes rhe
un cerydd yn dy safn ? A oddefi i'r pechadur farw yn faw
esceulus am Dduw a thragwyddoldeb, heb ddywedyd yma
dim wrtho ? O deffro at dy waith. Yn awr bydded i'r hnn
pregethwr yn y fonwes lefaru, gwaedda nac arbeda yn v
derchafa dy lais fel udcorn, fel na ofynner Gwaed ef, i
pechadur hwn ar dy law di,

P E N N O D III.

Yn dangos mor rheidiol yw Troedigaeth Rasol.

NI hwyrach y dywedwch, pa ham y mae cymmmain Dib
o drwst ac o daerni ynghylch yr un peth hyn ysty
fef y rhaid edifarhau a dychwelyd, *Act. iii. 19*. E
Ond rhaid i mi ddywedyd wrthyhych chwi fod yr achos beth
yn ei ofyn : Pe gallech fod gadwedig yn eich cyflwr fau
presenol, myfi ach gadawn chwi yn llonydd. Ond nid Duw
oes gennif obaith gweled wyneb un pechadur yn y nef lygr
oddieithr ei droi yn drwyadl, ac ymroi i newydd-deb gw
buched. Dywed Crist na ddichon dyn *weled teyrna* rhod
Dduw oddieithr ei eni drachefn, Joan iii. 3. Gan hynny ryw
ni ddylech ryfeddu fod eich gweinidogion mewn gwe fedd
wyr escor o'ch plegid chwi, ac yn daer am weled delv xxx
Duw arnoch. Nid yw'r troedigaeth a ddosparthwy O
gynneddf tra-rhagorol o ryw Gristion tal, onid cyfnew resyn
idiad rheidiol i bob un cadwedigol. oni v

Dywedodd Rhufeinwr anrhydeddus ydoedd ar frys r w
ddwyn yd ir ddinas ar amfer prinder a newyn, a' orri
morwyr yn rhufo hwylio o herwydd bod yr hin yn arw rio
Necessarium est Navigare, non est necessarium vivere ydo
Rheitiach yw ein taith na'n bywyd : Y mae troediga i
eth yn rheitiach i titheu na'th anadl ; yr un peth an dy g
genrheidiol yw troi at Dduw. Nid yw dy olud mo rh
rheidiol

Oes rheidiol iti, gelli werthu'r cwbl, i brynu'r perl gwerth-
 yn fawr, a bod yn ennillwr hefyd, *Matt. xiii. 46.* Gelli
 dymadel a'th fywyd er mwyn Crist, a gwellhau arnat dy
 d i'nn : A chael dy ddifenwi er mwyn enw Crist, a bod
 yn wynfydedig; je llawer gwell iti wradwydd er ei fwyn
 ef, nag anrhydedd ffordd arall, *1 Pet. iv. 4. Matt. v.*
30, 11, 12. Oni chei droedigaeth rasol darfu am da-
 nati byth, anoddefadwy fydd dy gyflwr yn dragywydd.
 Ymddengys hyn mewn pum peth, canys heb y new
 diad grasol hwn,

1. Ofer yw dy fod. Ond gresyn dy fod yn faich an-
 fuddiol i'r ddaiar, neu fel defaden ynghorph y byd,
 heb fod yn dda i ddim; felly yr wyti heb ras. O her-
 wydd ewyllys Duw yr wyti, ac y crewyd di, *Datc. iv.*
11. Yr Arglwydd a'th wnaeth di er ei fwyn ei hun,
Dihar. xvi. 4. Gan dy fod yn ddyn a rheswm ynot,
 ystyria i ba beth i'th wnaethpwyd.

2. Edrych ar waith Duw yn dy gorph, a gofyn i ba
 beth y cododd efe yr adail honno? Meddwl am gynnedd-
 faw godidawg dy enaid goruchel, a pha ham y rhoddes
 Duw hwynt iti, mai nid er mwyn boddhau dy gnawd
 y neflygredig. Ni anfonodd Duw ddynion ir byd i fod fel
 gwennoliaid, i hel pricciau a phridd i adeiladu ny-
 rhod, ac i fagu. Cydnabyddai paganiaid fod i ddyn
 yw ddiben mwy na hynny. *Yn ofnadwy ac yn rhy-*
feddol i'th wnaed, fel y byddai iti glodfori Duw, *Psal.*
xxxix. 14. Y peth fydd waith godidawg a nefol.

3. O ddyn! gad i'th reswm gael y gader, oni weli yn
 gresyn godi'r fath adail yn ofer? yr hyn a ddigwydd
 oni wasanaethi Dduw. Heb ras i ba beth y byddi da?
 yr wyti fel offer cerdd gywraint a'i holl dannau wedi eu
 orri ac allan o dymer: Oddiethr i yspryd du dy gywe-
 rio di drwy ras, a'th wneuthur yn felys dy sain, ni
 fydd dy weddi ond udo anhyfryd i'w glustiau ef, *Ephes.*
3. 10. Phil. ii. 13. Hos. vii. 14. Esay i. 5. Yn
 gyflwr naturiol y mae dy holl alluoedd yn llygredig,
 rhaid ei glanhau oddiwrth weithredoedd meirwon, cyn
 y gallech

y gallech wasfanaethu'r Duw byw; Heb. ix. 14: Tit. i. 15.

Nid all yr arian wneuthur gwaith Duw, mae'n anghynefin a gwaith megis a gair cyfiawnder, *Heb. v. 12.* Y mae dirgelwch yn ymarferion gydag yn ngwyddorion duwioldeb, ac ni wyr yr anrasol ddirgeledigaethau teyrnas nefoedd, *Matt. xiii. 11. 1 Tim. iii. 16.* Nid gwiw disgwyl ir dyn naturiol wneuthur gwasfanaeth cymeradwy i Dduw, mwy nag ir anllhythrennog ddarllen; canys rhaid yn gyntaf iddo gael ei ddyscu gan Dduw, *Joan vi. 45.* Ei ddyscu i weddio, *Luc. xi. 1. 1 well-hau. Esay xlvii. 17. i gerdded, Hos. xi. 3.* A chyd bod y naturiol yn anfedrus ir da, y mae efe hefyd yn ddinerth iddo, ai galon yn wan, *Ezec. xvi. 30.* Ac yn hawdd ganddo flino; dywed am y *Sabbath, pa flinder yw?* *Mal. i. 13.* je nid yw wan yn unig, *Rhuf. v. 6.* Ond yn farw hefyd mewn pechod, *Ephef. ii. 5.* je nid oes ganddo chwant at ddim da, *ni ewyllysia wybod ffyrdd Duw, Job xxi. 14. Ni wyddant ac ni ddeallant, Psal. lxxxii. 5.* Nid oes ganddo chwaith mo'r offerau na denfydd tuag at wneuthur daioni, gan ei fod heb rasau yspryd Duw. Nid yw cardod-wasfanaeth i Dduw ond i wag-ogoniant oddieithr i gariad duwiol estyn y llaw i'w rhoddi. Nid yw gweddi o'r gwefusau heb ras yn y galon, ond corph heb fywyd. Ni thal cyffesu pechod ddim oni bydd ynddo forriant duwiol ac edifeirwch ddifrifol: Nac erfyniad heb ffydd yn addewidion Duw, a dymuniad dduwiol; na diolch genen heb deimlad o ddaioni Duw yn y galon: Gall un ddisgwyl i'r coed lefaru, ac i'r anifeiliaid ymresymmu, ac ir marw gerdded, gystal ac ir dyn annuwiol wneuthur y peth fyddo da gan Dduw: Tra fyddo'r pren-yn ddrwg, nid all ei ffrwyth mo'r bod yn dda, *Matt. vii. 18.*

Ac nid yw'r anianol yn unig yn ddiuedd i'r da, ond yn llawn drwg hefyd, fel cawell o adar arian, *Datc. xviii. 2.* A bedd llawn o bydredd, *Matt. xxiii. 27.* Corph marw ffiedd, yn llawn pryfed ac arogl drewllyd.

Psal. xiv. 3. Ystum flin ! ynteu gwel rheitied iti dderbyn gras. Blin oedd ir guddewon weled llestri aur y deml yn nwyllaw anghred, ai arferu at feddwdod ac eulyn addoliad, *Dan.* v. 2, 3. A gweled *Antiochus* yn gosod llun mochyn yn agos at gyntedd y deml : Blinach fuafai iddynt weled pesci moch yn y deml, a gwneuthur y sanctaidd sancteiddiolaf yn dom-dy fel y gwnawd teml *Baal*, 2 *Bren.* x. 27. Och ! hyn yw cyflwr yr anrafol. Troir ei holl aelodau yn *offerâu anghyfiawnder*, *Rhuf.* vi. 19. Yn weision i Satan : Ai alluoedd pennaf yn gelloedd aflendid, *Ephes.* ii. 2. *Tit.* i. 15. Gellir dirnad y pethau sydd oddifewn wrth y pethau sydd yn dyfod allon o honaw : *O'i galon y mae meddyliau drwg yn dyfod allan, lladdiadau, torpriodasau, godinebau, lladradau, camdystiolaethau, cablau*, *Matt.* xv. 19. Y gad ddu hon sy'n dangos fod uffern oddifewn.

Ond gresyn gweled yr enaid goruchel wedi ei wneuthur yn gaeth-was i fryntni, ac Arglwydd y byd, gogoniant y creadigaeth, y pennaf o ffyrdd Duw, wedi troi yn afradlon, ac yn haffio yn y cafn gyda moch, ac yn llyfu chwdfa. Galar oedd gynt weled y rhai a *feithrinwyd mewn scarlad yn cosfeidio yr 'tommennydd, a gwerthfawr feibion Sion cystal ag aur pur, yn cael eu cyfrif fel ystenau pridd*, Galar-nad iv. 2, 5. Ac onid yw yn chwithach weled yr Enaid anfarwol ydoedd ar lun Duw, wedi myned yn llestr heb hoffder ynddo ? *Jer.* xxii. 28. O ddirmig anoddefadwy !

2. Ofer fyddei'r creadigaeth gweledig hefyd heb fod rhai a dderbynient ras. Gwnaed pob peth i wasanaeth dyn, efe ddylei lefaru dros y Creaduriaid eraill, fel y tafod dros yr holl aelodau. Nid all y creaduriaid foliannu eu gwneuthurwr ond wrth fud-amneidio ar ddyn i lefaru drostynt. Dyn yw archoffeiriad y creaduriaid, i offrw m diolch drostynt hwy oll, *Psal.* cxlvii. ac cxlviii. ac cl. Ardreth moliant sydd ddyledus i'r Arglwydd oddiwrth ei holl weithredoedd, *Psal.* ciii. 22. yr hyn

y mae'r creaduriaid eraill yn ei ddanfôn drwy law dyn, ac o's efe a fydd anffyddlon, gwneir cam i Dduw, a fionir ef am y cwbl, fel na chaffo ogoniant presenol oddiwrth ei weithredoedd.

O beth erchyll i'w ystyried ! A ddarfu i Dduw adeiladu'r byd mawr hwn, a dangos cymmaint o'i anfeidrol allu ac o'i ddoethineb, ac o'i ddaioni ynddo, ac a fynni di fyned o'r cwbl yn ofer wrth fod Dyn ar y bai, yn ei yspellio ef o'r gogoniant a haeddei efe am y cwbl ? Och ! meddwl am hyn, tra fyddech di yn anrasol, y mae'r creaduriaid yn dy wasanaethu di yn ofer. Gwaith ofer i'th fwyd dy borthi di, ag ir ser a'r haul oleuo iti a'th wasanaethu, *Hof.* ii. 21, 22. *Barn.* v. 20. Ofer i'th ddillad dy gynhesu, ac i'th anifail dy ddwyn, ac i'r creadigaeth oll lasurio er dy fwyn di, rhoddant eu ffrwyth iti fel y byddo iti a hynny ogon-eddu eu creawdwr, ac onis gwnei hynny y maent yn cyd-ocheneidio, ac yn cyd-ofidio, *Rhuf.* viii. 22.

3. Heb ras, ofer fydd dy grefydd, *Jag.* i. 26. Nid all dy ddyledswyddau crefyddol na rhyngu bodd Duw, *Rhuf.* viii. 8. Na llefhau dy enaid, 1 *Cor.* xiii. 2, 3. Er i'th wasanaeth fod yn olygus, etto heb ras ni bydd hyfryd gan Dduw mono, *Esay* i. 14. *Mal.* i. 10. Peryglus yw cyflwr y dyn y byddo ei aberth yn ffaidd, a'i weddi fel anadliad drewlyd, *Esay* lxxvi. 3. *Dihar.* xxviii. 9. Bagad dan gnofa cydwybod a fwriadant wellhau peth, ac a dybiant y gallant ymjachau drwy ychydig Elusenau, a gweddiau, heb ystyried nad all eu dyledswyddau leshau, eisieu eu dyfod oddiwrth galon sanctaidd. Gwrthodwyd *Jehu* er maint y wnaeth o herwydd nad oedd ei galon yn uniawn, 2 *Brenh.* x. *Hof.* i. 4. Er bod *Paul* yn ddiargyoedd mewn bagad o bethau, etto collodd y cwbl a wnaeth ei cyn ei droi, *Phil.* iii. 6, 7. Meddwl pobl wrth ddyfod at addoliad Duw, eu bod yn haeddu yn dda ; a byddant barod i ddwyn hynny at gof ger bron Duw, er ei annog ef i'w gobrwyo, *Esay* lviii. 3. *Matt.* vii. 22. Heb ystyried fod ei gweithredoedd

redoedd yn anghymeradwy tra fyddo eu calonnau yn arian.

O Enaid pechadurus ! pan fyddo dy anwiredau yn pwyso arnat, na thybia y gall ychydig weddio neu ddiwygio, heddychu Duw, rhaid iti ddechreu ar y golon, oni bydd honno wedi ei hadnewyddu, ni elli fodloni Duw, mwy nag y gallai un a wnai gam a thi, ac a fyrthiai mewn brunt i ymgymmodi a thi wrth dy gofleidio a'i freichiau tomlyd.

Gofidus yw cymeryd poen yn ofer. Dychymygau'r Prydyddion benyd *Sisiphus* yn flin, orfod iddo yn oestadol dreiglo maen mawr yn erbyn y rhyw, a phan fyddai agos wedi dyfod i fynu i ben yr allt, dychwelai tuag i wared eilwaith, a gwnai ei boen yn ofer. Y mae Duw yn bygwth pobl anufydd y gorfydd iddynt adeiladu tai heb drigo ynddynt, a phlannu coed heb gasclu eu ffrwyth, ond y cafai pryfed a dieithraid eu bwyta, *Deut. xxviii. 30, 38, 39, 41.* Ac o's blin genym golli ein llafur naturiol, i hau ac i adeiladu yn ddifudd, pa faint flinach i ni golli ein gwaith crefyddol, i ni weddio, a gwrando, ac ymprydio yn ofer, canys colled tragwyddol yw hynny? Oh! na thwyller di, os parhei mewn ffordd ddrwg, er iti *estyn allan dy ddwylo, se guddia Duw ei lygaid, er iti weddio llawcr ni wrendy ese, Esay i. 15.* Os un anfedrus aiff yn chwithig ynghylch eich gwaith, ai anrheithio, ni roddwch iddo ond ychydig ddiolch, er iddo gymeryd cryn boen. *Torodd Duw ar y rhai ni cheisient ef yn y modd y dylasant, 1 Cron. xv. 13.* Rhaid gwneuthur gwaith Duw yn ol ei orchymmyn ef, sef a chalon sanctaidd, *2 Cron. xxv. 2.*

4. Heb ras ofer fydd dy obaith, *Job viii. 12, 13.* *Tr Arglwydd a wrthododd dy hyder di, Jer. ii. 37.* Nid oes dim cyffur i'w gael yma hebddo; pwy bynnag a rodiq mewn llwybrau ceimion nid edwyn heddwch *Esay lix. 8.* Yn unig y sawl a rodio yn ofn yr Arglwydd a gaiff ddiddanwch yr Yspryd glan, *Act. ix. 31.* Y mac

mae 'r Arglwydd yn traethu heddwch yn unig i'w bobl ac i'w Saint, *Pfal.* lxxxv. 8. Nid Duw fydd yn llefaru 'r heddwch twyllodrus yr ydych yn ei gael yn eich pechodau, *Efay* i. 5. A gwahanglwyf yn y pen, *Lef.* xiii. 44. ie pla yn y galon, i *Brenb.* viii. 38. A drylliad efcyrn, *Pfal.* li. 8. Y mae 'n archolli ac yn gwanu, i *Tim.* vi. 10. Am hynny nid gwiw disgwyl efmwythdra ynddo.

○ ddyn annedwydd, nid elli gael gronyn o efmwythad yn dy gyflwr, onid a gafoch oddiwrth drymder dy ddolur ! Dan ymleferydd dywed ei fod yn wŷch, pan fyddo marwolaeth yn ei wyneb ef ; cais godi er bod y cam nefaf ir bedd. Er i'r anwireddus ei dybiaid ei hun yn jach, a gwrthod y physygwr, tra peryglus yw ei gyflwr.

Y mae pechod yn cythryblu'r enaid y mae temestl yn y meddwl anfodlongar, a gofal fydd yn cnoi 'r galon, a gwyn ddig yn ei phoethi, a thrachwant yn ei rhoddi ar dan. Beth yw Balchder onid chwydd marwol, a chybydd-dod onid fyched a chysp annigonol, a malis onid gwenwyn yn y galon ? Beth yw 'r diogelwch cnawdol onid hun-glwyf marwol ? A pha fodd y gall yr enaid hwnw gael gwir gyflur a fyddo dan gymmaint o glefydau ? Ond y mae gras yn jachau'r meddwl, ac yn cymhwyso 'r enaid i efmwythdra parhaus : *Heddwch mewr fydd i'r rhai a garant gyfraith Dduw, ac nid oes dramgwydd iddynt*, *Pfal.* cxix. 165. *Ffyrdd doethineb fydd ffyrdd hyfrydwch, a'i llwybreu sy heddwch*, *Dihar.* iii. 17. Cafodd Dafydd fwy hyfrydwch yn y gair nag yn ei lys, *Pfal.* cxix. 103. 127. Nid all y gydwybod gael ei glanhau, *Heb.* x. 22. Yr heddwch pechadurus a felldithir, *Deut.* xxix. 19, 20. Cyttundeb a phechod a heddwch ynddo, fydd waeth na holl helbulon y byd.

Hefyd ofer yw gobaith am jechydwriaeth yn ol hyn, heb ras yma ; ie gwaeth nag ofer, sef dinistriol ir dyn ei hun ; a gwrth'nebus i Dduw. Y mae marwolaeth a chabled

chabledd ym mol y cyfryw ryfyg: *Ei hyder a dynnir allan o'i luesty, ac a'i harwain at frenin dychryniadau, Job xviii. 14. Er iddo bwyso ar ei dy ni sail, Job viii. 15. Fel adail amharus fyrth ar ben y sawl a breswyllo dano: Diweddiff mewn anobaith; Pa obaith fydd i'r rhagwrithwr pan dynno Duw ei Enaid ef allan? Job xxvii. 8. Yna y bydd diben ar y cyfryw obaith: Yn siccr diweddiff gobaith y cyfiawn, ond bydd hynny mewn perffeithrwydd, pan gaffo fwynhau'r peth a obeithiodd efe am dano; ond gobaith y drwg a ddiweddiff mewn siomedigaeth, Dihar. x. 28. Wrth farw gall y duwiol ddywedyd gorphenwyd, a'r annuwiol dinistrwyd. A dywedyd am dano ei hun mewn gwirionedd, y peth a ddywedodd un arall mewn amryfuedd, yr ydys yn fy nistrywio oddiamgylch, ac yr ydwyf yn myned ymmaith, efe a symmudodd fy ngobaith fel pren, Job xix. 10. Ond y cyfiawn a obeithia pan fyddo yn marw, Dihar. xiv. 32. Pan fyddo ei gorph yn wan bydd ei obaith ef yn gryf, *Ei obaith ef fydd fywiol, Pet. i. 3. Ond gobaith rhai drwg fydd farwol, a chynnorthwyol i'w damnedigaeth. Pan fyddo marw dyn drygionus, Fe a ddarfu am ei obaith ef, a gobaith y traws a gyfrgollir, Dihar. xi. 7. Torrir ymmaith ei obaith ef, ac fel ty prysf coppyn y bydd ei hyder ef, Job viii. 14. Er iddo hyderu arni, etto daw marwolaeth ac ai yscuba ymmaith. Llygaid yr annuwolion a ddyffygiant, a'i gobaith fydd fel ymadarwiad yr Enaid, Job xi. 20. Deil rhai cnawdol eu gobaith yn dynn nes i farwolaeth eu cymell i ollwng eu gafel: Pan darawo arf angeu drwy'r afu, gollyngir yr enaid a'i obaith allan ar unwaith. Yn y bywyd hwn yn unig y mae gobaith yr annuwiol, 1 Cor. xv. 19. Am hynny truanaf o'r holl dynion ydynt, canys marwolaeth a'i gollwng i lawr i'r pwll ofnadwy o anobaith dragwyddol.**

Y mae cabledd yngobaith yr annuwiol hefyd, canys tais wneuthur Duw yn gelwyddog. Dywed yr Arglwydd er trugarocced yw, nad achub efe yr neb a barhao

hao yn ei anwiredd, *Eſay* xxvii. 11. 1 *Cor.* vi. 9. Ac nad all neb gael jechydwriaeth oddieithr ei wneuthur yn greadur newydd, *Gal.* vi. 15. Ac os un a ryfyga yn erbyn hyn, tybia na faif Duw yn ei air. Ni wafanaetha meddwl y bydd anghydfod rhwng priodoliaethau Duw, ac yr aiff ei Drugaredd ef yn erbyn ei wirionedd, fel y caiff y pechadur rhyfygus weled i'w ofid tragwyddol.

Gobeithiai Dafydd yngair Duw, *Pſal.* cxix. 81. Ond gobaith ddi-edifeiriol fydd yn erbyn ei air ef, am hynny y mae efe yn ei gwrthod, ac yn barnu yn euog y fawl a *ymgynbaliant wrth yr Arglwydd ac a ant ymmlaen yn eu hanwireddau*, *Mic.* iii. 11. Ni fynn efe moi wneuthur yn atteg i bechod, eithr yfscydwiſſ y rhyfygus oddiwrtho fel yr yfswyd un eithin; a mieri oddiwrth ei wiſc, *Eſay* xlviii. 1, 2. Gwir obaith a bura ddyn, 1 *Joan* iii. 3. Ond gau yw 'r hon fydd yn meithrin drwg: Rhaid gochelyd rhyfyg mewn cyflwr annuwiol, *Aët.* ii. 37. Canys heb *ſancteiddiad ni chaiff neb weled wyneb Duw*. A gochelyd anobaith hefyd pan edifarw un, ac yr ymroddo i arfer moddion gras.

5. Heb droedigaeth rafol, ofer fydd iti yr hyn a wnaeth ac a ddioddefodd Crift, *Joan* xiii. 8. *Tit.* ii. 14. Canys ni chei jechydwriaeth hebddi. Bu farw Crift dros bechaduriaid, etto ni chaiff neb ond yr Edifeiriol y budd o hynny, 2 *Tim.* ii. 19. Ynteu ceifiwn wybod beth a wnaeth Crift erddom ni, a pheth a wnaeth efe ynom ni. Heb yr ailenedigaeth nid oes hawl i neb ym mreintiau prynedigaeth. Nid achub Crift neb ond yn y drefn yr ordeiniodd y Tad Nefol, ac fel y rhoddwyd awdurdod iddo, *Eſay* xlii. 1. *Joan* xvii. 2. Am hynny y mae Crift cyn gadel y byd yn rhoddi cyfrif i'r Tad am y ddwy ran hynny oi ſwydd, *Joan* xvii. 4, 6, 12.

Y drefn a'ofododd y Tad ac a ddilyn Crift, yw dwyn pobl drwy ſancteiddiad i jechydwriaeth, 2 *Thēſſ.* ii. 13. Dewifwyd rhai i ſancteiddiad, ac i gael maddeuant a bywyd oddiwrth Grist drwyddi, *Ephēſ.* i. 4. 1 *Pet.* i. 2.

Nid

Nid elli di newid Cyngor Duw, na gwneuthur i'r hwn a seliodd efe fyned yngwrthwyneb i'w ewyllys ef. Y mae Crist yn achub y rheini yn unig, a roddes y Tad iddo drwy etholedigaeth, ac a dynnodd atto ef drwy alwad effeithiawl, *Joan* vi. 34, 37, 38.

Hefyd y mae priodoliaethau Duw yn gofyn hyn, sef ei gyfiawnder ef a dal i bawb yn ol eu gweithredoedd, *Rhuf.* ii. 5, 6. Pe gallai pobl hau i'r cnawd, ac o'r yspryd fedi bywyd tragwyddol, *Gal.* vi. 7, 8. Tywy-lei hynny ogoniant cyfiawnder Duw; a phe rhoddid i'r drwg yn ol gweithredoedd y cyfiawn. Ni oddef sancteiddrwydd Duw i neb gael preswyllo gydag ef ond rhai sanctaidd: Y mae 'r aflan yn ei olwg ef yn waeth na moch a nadroedd, *Matt.* xxiii. 33: 2 *Pet.* ii. 22. Ni chyd-ddwg neb glanwaith a moch tomlyd wrthei fwrdd, neu yn ei stafell-wely. Ac ni fyn purdeb anfeidrol Duw pobl fryntion i breswyllo gydag ef, *Nid allant sefyll yn ei farn, nac yn ei wydd*, *Psal.* i. 5; ac v. 4, 5. Gan na' oddefai Dafydd dduwiol y fath hynny yn ei dy, nac yn ei olwg, *Psal.* ci. 3, 7. Anrhesymmol i ni dybiei gwna Duw hynny. Pe cymmerai Duw bobl o'r Cut i'r Pntteindy i'r nef, tybid nad yw mor gas ganddo bechod ac y dywed yr yscrythyr ei fod: Ai fod ef yn debyg iddynt hwy, fel y meddyliondd rhai o herwydd ei dioddefgarwch ef, *Psal.* l. 21. Gwirionedd Duw hefyd fydd yn siccrhau hyn. Canys efe a ddywed o's *msendithia dyn yn ei galon ei hun, gan ddywedyd, heddwch fydd i mi, er i mi rodio ynghyndynrwydd fy nghalon:* *Ni fyn yr Arglwydd faddeu iddo, eithr myga digllonedd yr Arglwydd yn erbyn y gwr hwnnw*, *Deut.* xxix. 19, 20. Ac na chaiff neb drugaredd ond y sawl a addefo, ac a dawo eu pechodau, *Dihar.* xxviii. 13. Ac nad *escyn* *sfynydd yr Arglwydd, ac na saif yn ei le sanctaidd ef,* *nd y glan ei ddwylo a'r pur ei galon*, *Psal.* xxiv. 3, 4. Bechadur anhydyn, na feiddia feddwl yr aiff Duw yn erbyn ei air i arbed dy bechod di. Ni ad Doethi-
Nid eb Duw iddo rodidi y trugareddau pennaf i'r rhai na

wrant gyfrif o'honynt, ac na bo gymwys iddynt, *Matt.*
xxii. 5. Ni fwy gan y diedifeiriol am Grist, na chan
 yr jach am feddig; *Matt. ix. 12.* Gwael ganddo ei
 eli, a fethriffar ei waed, *Heb. x. 29.* Ni saif gyda do-
 ethineb Duw iddo gymmell maddeuant a bywyd ar y
 rhai ni ront ddiolch am danynt: Ni theifl efe mo'i be-
 thau sanctaidd i'r cwn, na'i berlau i'r moch, y rhai a
 geifant ei rwygo ef, gan iddo ommedd i ni wneuthur
 felly, *Matt. vii. 6.* Gwnae hynny Drugaredd yn dra
 dirmygus. Edrych Duw at ei ogoniant ei hun gyd ac
 at jechyd wriaeth dyn. Ni fynn efe golli gogoniant ei
 ras, a'i dafu ymmaith i'rai anewyllyscar ac anniolchgar.
 Gwelir doethineb Duw yn cymhwyso pethau i'w gilydd,
 goleuni i'r llygad, fwn i'r Glust, melysdra i'r archwaeth,
 a'r rhodd i'r derbyniwr. Pe dygid yr annuwiol i'r nef,
 ni chaent yno ddim a hoffent. Nid yr un pethau fydd
 hyfryd i anifeiliaid ac i ddynion. Byddai dyn drwg yn
 ynes, fel pyscodyn ar dir fych, allan o'i elfen, ni byddai
 'r gymdeithas nefol gymwys iddo, nid all fod *cymundeb*
rhwng tywyllwch a goleuni, rhwng brynti a gogoniant,
 ni byddai 'r mawl fydd yno yn gymwys i'w eneu na'i
 glust. Nid yw cerddoriaeth felys gan anifeiliaid, na'r
 feigiau goreu yn flafus i'r cleifion. Yr hwn a dybia bre-
 geth yn hir, a'r *Sabbath* yn flinder, *Mal. i. 13.* A
 benydid yn ddigon tost wrth ei ddal ef attynt tros byth:
 Cyfraith anghyfnewidiol Duw ydyw na chaiff neb ond
 y *pur o galon weled Duw*, *Matt. v. 8.* Nid all neb ym-
 hyrddu i'r nef yn ei gyflwr pechadurus heb wybod i
 Dduw, am fod ei wybodaeth ef yn anfeidrol; nac yn
 erbyn ewyllys Duw, am ei fod ef yn Hollalluog. Ai er
 dy fwyn di bechadur traws y *smmudir y graig allan o'i*
lle? *Job xviii. 4.* Ac y dymchwelir sylfeini cyfiawn-
 der? Geiriau Crist yw y rhain, *sef oddieithr eich troi*
chwi, nid ewch chwi ddim i mewn i deyrnas nefoedd.
Matt. xviii. 3. rhaid *eich geni drachefn*, *Joan iii. 7.*
Oni olchaf di, nid oes iti gyfran gyda myfi, *Joan xiii. 8.*
Onid edifarherwch chwi a ddifethir, *Luc. xiii. 3.* Ty

biai un fod un gair oddiwrth Grift yn ddigon, et-
to y mae efe yn fynych ac yn ddifrifol yn ail-adrodd
y peth hyn, yn wir, yn wir, *oddieithr geni dyn*
drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw, Joan
iii. 3, 5. Ac fel y mae 'n haeru, felly y mae efe hefyd
yn profi mo'r anghenrheidiol yw'r ail-enedigaeth o her-
wydd aflendid y cyntaf, *Joan iii. 6.* y wnaiff ddyn mor
anghymwys i'r nef, ac yw anifail i stafell Brenin. Yn-
teu na choelia i'th ryfyg dy hun o flaen gair Crist. Tyn-
godd yr Arglwydd na chaiff yr anufydd *synd i merwn*
i'w orphwysfa ef, Pſal. lxxxv. 11. *Heb. iii. 18.* Trwy
llw y sicrhawyd a thrwy waed y feliwyd cyfammod y
gras, *Heb. vi. 17*; ac ix. 16, 18, 19. *Matt. xxvi. 28.*
Ac oni wnei hynny yn ofer, nid elli fod gadwedig heb
Sancteiddiad. Y mae Duw yn cynnyg iti jechydwria-
eth ar yr ammodau hawsaf ac y gynnygier byth.

Fel y mae Duw yn dangos cariad i'r pechadur, mae
ei anrhydedd yn gofyn iddo ddangos casineb i'r pechod;
am hynny rhaid i'r hwn a *henwo Enw'r Jesu ymadel a*
ei anwiredd, 2 Tim. ii. 19. *A nacau annuwioldeb.*
Rhaid i'r hwn fydd ganddo obaith bywyd drwy Grift
ei burd ei hun, megis y mae yntef yn bnr, 1 Joan iii. 3.
Tit. ii. 12. ac onide tybid fod Crist yn hoffi pechod.
Myn Duw i'r byd wybod nad ydyw efe yn llochi pechod,
er ei fod yn ei faddeu. Gan i Ddafydd dduwiol ddywe-
lyd, *ciliwch oddiwrthyf holl weithredwyr anwiredd*,
Pſal. vi. 8. Ac iddo gau'r drws yn eu herbyn,
Pſal. ci. 7. Oni ddisgwyl y cyfryw 'r un fath beth gan
Grift sanctaidd? Ni byddei hardd iddo ollwng y cwn ar
i fwrdd, neu adel i'r moch letteua gyda ei blant, a
wneuthwr monwes *Abraham* yn nyth gwiberod.

Y mae fwydd Crist hefyd yn gofyn iddo ddarostwng
balch, ac arbed yr ufydd. Swydd tywyfog yw bod
a ofn i weithredwyr drwg, ac yn glod i'r sawl a wnel
da, *Rhuf. xiii. 3, 4.* Gweinidog Duw, yw efe, dia-
dd llid i'r hwn fydd yn gwneuthur drwg. Pe cynhal-
i Crist bobl yn eu hannuwioldeb, a chymeryd y rhe-

ini i reoli gydag ef, y rhai ni fynnant iddo ef reoli ar-
nynt, byddai hynny yngwrthwyneb i'w fwydd ef, *Luc.*
xix. 27. Canys y mae efe yn rheoli i ofod ei elynion dan
ei draed, *1 Cor. xv. 25.* Perthyn i Grift ddaroftwng
calonnau a lladd trachwantau ei rai dewisol, *Psal. xlv.*
5; ac cx. 3. Ni ehymmer tywyfsg wrthryfelwyr amlwg
iw lys rhag y frad eu canlyn. Gan fod Crist yn frenin,
efe a fydd anrhydedd, ac ufudd-dod, *Mal. i. 6.* Fel
na thywyller ei ogoniant, ac na ddirmyger ei awdurdod.

Fel y mae Crist yn jachawdwr, hefyd ei fwydd yw
gwaredu ei bobl oddiwrth eu pechodau, *Matt. i. 21.*
Ac nid eu cynwys ynddynt. Achubiff hwynt oddiwrth
benyd pechod a'i aflendid hefyd. Fel y mae yn ware-
dwr efe a dry ymmaith annuwioldeb oddiwrth Jacob.
Rhuf. xi. 26, Anfonwyd ef i fendithio dynion trwy
droi pob un o bonynt ymmaith oddiwrth eu drygioni, Acl.
iii. 26. ac i ddibennu camwedd, Dan. ix. 24.

Cymmwyfiad. Ynteu cyfod o gyscadur, deffro d
bechadur diosel rhag dy ddifetha yn dy anwireddau.
Dywed fel y rhai Gwahanglwyfus gynt, os trigwn yma
ni a fyddwn feirw, *2 Brenh. vii. 3, 4.* Nid oes ond
drws Edifeirwch iti i ddiangc drwyddo. Cyfod ddiogyn
ac ysgwyd ymmaith dy Efcusodion, pa hyd y mynn
hepian a phlethu dy ddwylo i gyscu? Dihar. vi. 10, 11.
A gyfci di ynghanol y mor, a gyfci di ym mhen yr hwy
bren? Dihar. xxiii. 34.

Cyfod o ddyn a thyred ymmaith. Rheidiol iti weddi
ar i'r Arglwydd Jesu estyn ei law Drugarog iti, fel
gwnaeth yr Angylion i *Lot. Gen. xix. 15, 16.* Y rha
a fuont daer arno gan ddywedyd cyfod rhag dy ddife
tha: Yntef a oedd hwyrfrydig, a'r gwyr a ymasiasant y
ei law ef, am ddesturio o'r Arglwydd wrtho ef, ac a'i dy
gasant ef allan o'r ddinas gan ddywedyd diangc am di eni
oes, ac na saf yn yr bôll wastadedd, diangc i'r mynydd
rhag di ddifetha.

Oh mor gyndyn fyddi i'th ddinystr os ymgaledi ych

waneg yn dy gyflwr pechadurus ! Nid all neb o honoch-
 ddywedyd na chawfoch ddigon o rybydd ; er hynny ni
 wn i pa fodd ich gadel chwi, nid digon gennif waredu
 fy enaid ty hun, a myned ymmaith heb rai o honoch
 chwithheu gyda mi. A fum i gyhyd o amser yn llefaru
 wrth y gwynt, neu 'n ceisio gwaftad-hau tonnau 'r mor
 a rhesymmau neu yn swyno i neidr fyddar ? A lefara is
 i wrth gynnulleidfa o bobl fyw ; ai wrth feddau 'r me-
 irwon ? Ai wrth brenni y lefara is, ai wrth ddynion ?
 Os oes genych ddealltwriaeth dynion, ystyriwch i ba le
 yr ydych yn myned, ac na feiddiwch ruthro i'r tan, a
 neidio i uffern a'ch llygaid yn agored, ond yn hytrach
 ymosodwch i edifarhau. A ydych chwi 'n ddynion,
 ac a redwch chwi o'ch gwirfodd i'r Pwll dwfn, pryd nad
 ellwch gymmell anifeiliaid i neidio iddo ! A gynyysca-
 eddwyd chwi a deall, ac etto a chwarewch chwi yn ym-
 yl uffern, a digofaint yr Holl-alluog, heb bryffuro i
 ddiangc rhag gofidiau tragwyddol ? Anrhesymmol i
 chwi wrthwynebu 'r Arglwydd a'ch gwnaeth, *Esay*
 xlv. 9. Ac ymgaledu yn erbyn ei air ef, *Job* ix. 4.
 Canys cadernid *Israel* ni ddywed gelwydd, i *Sam.* xv.
 29. Anoddefadwy yw bod dyn a greawdd Duw i'w
 amlygu ei hun iddo, ac i'w ogoneddu, etto yn anghyd-
 nabyddus a'i Greawdwr, ac yn anwasanaethgar iddo,
 ac yn poeri gwenwyn yn ei wyneb ef. Gwrandawed
 y nefoedd, a chlywed y ddaiar, a barned y creaduriaid
 di-deimlad, ydyw resymmol i ddyn wrthryfela yn erbyn
 Duw a'i magodd, ac a'i meithrinodd ef, *Esay* i. 2. Ai
 synhwyrol i fieri a drain ymosod mewn rhyfel yn erbyn
 tan ysiol, *Esay* xxvii. 4. Ac i'r llestr pridd ymdrechu
 a'r crochenydd ?

O ddarlennydd ystyria dy gyflwr, a'r pethau a ddy-
 wedpwyd, nag eistedda ar y traeth nes i'r llanw dy an-
 gylchu. O feddwyn na ddos mwy at dy chwdfa na'r ffyr-
 nig at dy dwyll, na'r anllad at dy odineb, na'r rhag-
 rithiwr at dy ffurf farwaidd. Yr wyf yn ofni mae 'r
 peth a wnei rhag-llaw ac y wnaethost hyd yn hyn :
 wane

Am

Am hynny lgorfydd i mi alaru am gymeryd poen yn ofer, ochneidio dros y gwrandawyr a'r darllenwyr colledig.

O bechaduriaid gwylltion . beth a fydd eu diwedd ? Beth a wnant hwy yn nydd yr ymweliad, ac yn y destryw a ddaw, at bwy y ffoant am gynhorthwy, a phale y gadawant eu gogoniant ? *Esa*, x. 3. Och mor gadarn y darfu i'r pechod eu hudo, a Duw 'r byd hwn eu dallu ! Gallaf alw arnynt, ac ymresymmu a hwynt yn ddigon o hyd, ond ni attebant : Hwy a ddilynant eu pechodau er maint a ddywedwyf ; er i mi daeru fod y ffordd lydan yn arwain i ddestryw, etto ant ymmaen ynddi. Weithiau tybiaf y toddiff trugareddau Duw eu calonnau, weithiau y bydd i ddychryn yr Arglwydd eu *perswadio* ond nid oes dim yfywaeth yn eu hennill : Canmolant y gair, ond nid ufuddant iddo : Perchant weinidogion yr efengyl, ac ydwyfi iddynt *fel can un hyfrydlais*, etto metha gennyf gael ganddynt dderbyn iau Crist. Addawant yn deg heb gyflawni fel y Mab a ddywedodd, *myfi a af Arglwydd, ac nid aeth efe*, *Matt.* xxi. 30. Ni chaf ganddynt ddyfgu gwyddorion crefydd, eithr mynnant farw heb wybodaeth, *Job xxxvi.* 12.

Och fy ngwrandawyr truain ! A gollir chwi yn finteioedd er a allwyf ei wneuthur ? Pa fodd y *gwnaſ o herwydd merch fy mbobl* ? *Jer.* ix. 7. O Arglwydd Dduw cynnorthwya, oni wrandawant hwy fi, gwrando di fi ; Arglwydd achub hwynt, a gwared hwynt oddiwrth y tan y fydd yn ei hamgylchu hwynt, onide derfydd am danynt, gwna hyn a'th fawr allu.

P E N N O D IV.

Yn dangos Nodau y rhai annychweledig.

TR A fyddom yn bwrw at rai o hir-bell ni friwir neb, ond yr ymladd llawlaw fydd yn archolli. Ni ddeffrodd Dafydd tra 'r oedd y Prophwyd yn llefaru ar ddammeg, nes iddo ddyfod yn nes atto, a dywedyd, ti yw yr gwr, 2 Sam: xii. 7. Braidd y gwada un-dyn nad yw 'r ail-enedigaeth yn rheidiol, ond y mae gau hyder i'w twyll, sef ddarfod iddynt ei chael eifoes, heb ammeu yr rhagrith main fydd anhawdd ei ganfod, ac yn peri i ddyn dwyllo ei enaid ei hun, *Jag. i. 24.* Ac y mae twyll calon dyn mor aml, mor alluog, ac mor annirnadwy, onid yw yn dra rheidiol ei argoeddi, etto yn anhawdd ac yn beryglus ei ddinoethi.

Yma Arglwydd yr hwn wyt oleuni'n chwilio pob peth, amlyga sail pwdr ei amryfusedd i'r hwn y fydd yn ei dwyllo ei hun; ac arwain fi o Arglwydd Dduw, fel yr arweiniais i'r prophwyd i'r delw-gelloedd, a chloddia ym mharwydydd calonnau pechaduriaid, a dangos iddynt y ffeidd-dra cuddiedig: Ac anfon dy Angel o'm mlaen i agoryd cilsfacheu eu calonnau, fel y gwnaethost o flaen Pedr, a gwna i'r pyrth haiarnaid ym agoryd o'u gwaith ei hun: Ac megis y digwyddodd i *Jonathan* wrth brofi'r mel, gael llenferydd ei lygaid: fel y caniadta o Arglwydd i'r Eneidiau amryfuseddus a ddarllenant y leiniau hyn gael goleuo eu deall, ac argybeddi eu cydwybodau, fel y byddo iddynt *weled a'u llygaid, a chlywed a'u clustiau, a deall a'u calonnau, a dychwelyd fel y byddo iti eu jachau hwynt.*

Rhagrybyddier di ddarllenwydd y gall dynion ryfygu bod eu calonnau a'u cyflwr yn dda pryd na byddant ond yn

yn afiach. Mae'r gwirionedd am hynny yn ymddangos yn nghyflwr *Laodicea*, y gall pobl fod yn druein, yn refynol, yn dlodion, yn ddeillion ac yn noethion, ac etto heb wybod hynny, ond yn taeru eu bod yn gyfoethogion mewn gras, *Datc. iii. 17.* Y mae cenhedlaeth lan yn ei golwg ei hun, er nas glanhawyd oddiwrth ei baslendid, *Dihar. xxx. 12.* Yr ydoedd *Paul* cyn ei droi yn hyderus o honaw ei hun, *Rhuf. vii. 9.* Am hynny ymochel fod gennitti gamgymeriad gref yn lle profedigaeth siccr am dy gyflwr ysprydol.

Fel y dywedir am ddilynwyr Anghrist, felly y digwydd mewn mesur i bob math ar bechaduriaid annychweledig, bod rhai o honynt yn dwyn Nodau yn eu talcennau yn amlwg, ac eraill yn ei dwylo yn ddirgelach. Ar rai pechaduriaid y mae'r Apostol yn yscrifennu barn marwolaeth. *Ephes. v. 5, 6.* Canys yr ydych yn gwybod hyn am bob puttein-wr, neu aslan, neu gybydd, yr hwn sydd ddelw-addolwr, nad oes iddynt Etifeddiaeth yn nbeyrnas Crist a Duw. Na thwyllled neb chwi a geiriau ofer, canys oblegid y pethau hyn y mae digofaint Duw yn dyfod a'r blant yr anufudd-dod, *Datc. xxi. 8.* Ond i'r rhai ofnog, a'r digred, a'r ffiadd a'r llofruddion, a'r putteinwyr, a'r swyn-gyfareddwyr, a'r eulyn-addolwyr, a'r holl gelwyddwyr, y bydd eu rhan yn y llynn sydd yn llosgi a than a brawnstan. yr hwn yw'r ail farwolaeth, *1 Cor. vi. 9, 10.* Oni wyddoch chwi na chaiff y rhai anghyfiawn etifeddu teyrnas Dduw? Na thwyller chwi; ni chaiff na godineb-wyr, nac eulyn-addolwyr. Na thorwyr priodas, na masweddwyr, na gwrrywydwr, na lladron na chbyddion, na meddwon, na difenawr, na chribddeilwyr etifeddu teyrnas Dduw. Edrychwch hefyd, yn *Gal. v. 19, 20, 21.* Gwae y rhai fydd a'u henwau o'r rhifedi yma, gall y rheini wybod yn ddiammeu eu bod yn annuwiol a than ddigofaint Duw. Sef:

1. Yr Aslan. Cyfrifir y rhai hyn ym mysc y geifr yn oestadol, a rhoddir eu henwau hwynt i lawr ym mhob

cof-restr du, pwy bynnag a adawer allan, fel y gwel-
wch yn yr yfscrythyrau a grybwyllwyd uchod.

2 Y Cybyddion. Nodir y rhain am eulyn-addolwyr,
a chaeir drws y deyrnas yn eu herbyn hwynt.

3. Meddwon. Nid yn unig y rhai fydd yn boddi eu
fynwyr; ond y rhai hefyd fydd gryfion i yfed ac i ddal
diod gadarn. Y mae'r Arglwydd yn adrodd llawer
gwae yn erbyn y rhai'n, ac yn mynegi nad oes iddynt
Etifeddiaeth yn nheyrnas Dduw; *Esfay* v. 11, 12, 22.
Gal. v. 21.

4. Celwyddwyr. Dywed y Duw geirwir nad oes le
i'r rhai'n yn ei deyrnas ef, nac escyniad i'w fynydd ef,
ond bod eu rhan gyda thad y celwydd yn y llyn poeth,
a hwythau yn blant iddo, *Psal.* xv. 1, 2. *Datc.* xxi.
8, 27. *Joan* viii. 44. *Dihar.* vi. 17.

5. Tyngwyr. Diwedd y rhai'n heb edifeirwch gy-
wyr, yw dinystr cyflym, a damnedigaeth, *Jag.* v. 12.
Zech. v. 1, 2, 3.

6. Difenwyr ac absenwyr. Y rhai a ymhyfrydant
yn bwrw tom yn wynebau eu cymydogion, ac oni feidd-
iant hynny yn eu gwydd hwy, archollant hwynt yn
ddirgel o ol eu cefnau, *Psal.* xv. 1, 2. *1 Cor.* vi. 10;
ac v. 11.

7. Lladron, a gorthrymwyr, a thwyllwyr, a phawb
a ddaliant drwynau eu brodyr wrth y maen lliſo, ac a
barant golled iddynt; rhaid i'r cyfryw ystyried fod yr
Arglwydd yn ddialydd arnynt oll, *1 Thef.* iv. 6. Gwan-
dewch hyn chwi weinidogion anffyddlon, a chwithau
grefftwyr twyllodrus, a boneddigion traws: derbyniwch
eich barn. Cauiff Duw ei ddrws i'ch erbyn chwi, a
throiff eich tryfflorau anghyfiawnder yn dryfflorau digo-
faint, a pheriff i'r aur a'r arian a ennillafoch chwi ar
gam, fod fel plwm toddedig yn eich ymyscaroedd chwi
ch penydio, *1 Cor.* vi. 9, 10: *Jag.* v. 2, 3.

8. Holl ddirmygwyr addoliad Duw; y rhai a esceu-
sant wrando ei air, a galw ar ei enw; ni feddyliant
am eu heneidiau eu hunain, nac eneidiau eu teuluoedd,
I eithr

teithr byw heb Dduw yn y byd, *Job* xv. 4. *Psal.* xiv. 4; ac lxxix. 6. *Ephes.* ii. 12; ac iv. 18.

9. Y rhai fydd yn hoffi cyfeillach ddrwg. Hyspyfa Duw y difethir y cyfryw, ac na chant ddyfod i'w orphwysfa ef, *Dihar.* ix. 6; ac xiii. 20. *Psal.* xv. 4.

10. Gwawdwyr crefydd, a watworant gennadon ffyddlon, a gweision diwyd yr Arglwydd, ac a wnant ddigrifwch o gyfuddiau a gwendid pobl Dduw. Gwrandewch eich barn ofnadwy, *Dihar.* xix. 29; ac iii. 34. 2 *Cron.* xxxvi. 16.

O bechadur ystyr yn ddyfal ydwyti yn yr un o'r llechresau a ragfanegwyd, ac os wyti gwybydd dy fod ti ym mustl chwerwder a rhwymedigaeth anwiredd, canys y mae y rhai hyn i gyd a'r nod yn eu talcennau, ac ydynt blant marwolaeth yn ddiammeu.

Ac os felly, Duw a dosturio wrth ein cynnulleidfaoedd ni. Pan dynner y deg math a henwyd uchod o'u plith; och leied fydd rhifedi y lleill! Ar ba sawl drws, ac wyneb y rhaid ysgrifennu yr geiriau hyn, sef, *Yr Arglwydd a drugarhao wrthym*, megis yr arferir pan fyddo haint marwol. Nid gwiw i ddynion ymegnio i gynnal ei rhyfyg tra fyddo Duw mor eglur yn tyftio i'w herbyn. *Pafodd y dywedi, ni halogwyd fi, edrych dy ffordd yn y glyn, gwybydd beth a wnaethost*, *Jer.* ii. 23. Onid yw dy gydwybod, a'th gydnabod, a'th dylwyth yn tystiolaethu dy annuwioldeb, a'th dwyll, a'th falis, a'th gybydd-dod. Ysgrifenwyd yn eglur megis a phelydr yr haul, yn y llyfr o'r hwn i'n bernir ni, nad yw'r pechodau a grybwyllwyd frychau plant Duw.

O na bae i'r cyfryw yr awr hon ddychwelyd a throï oddiwrth eu holl gamweddau, *Fel na byddo anwiredd yn dramgwydd iddynt*, *Ezec.* xviii. 30. Ond pa un bynnag a wnelo pobl ai gwrando ai peidio, gadawaf yr Ysgrhythrau hyn gyda hwynt, i'w deffro neu i'w serio, *Psal.* lxxviii. 21. *Duw yn ddiau a archolla ben ei elynion, a choppa walltog yr bwn a rhodia rhagddo yn ei gamweddau*, *Dihar.* xxix. 1. *Gwr a gerydder yn synych*

ac a galeda ei warr, a ddryllir yn ddisymmwth fel na byddo meddyginiaeth, Dihar. i. 24. Yn gymmeint ac i mi eich gwahodd, ac i chwithau wrthod, i mi estyn fy llaw, a neb heb ystyried; minneu hefyd a chwarddraf yn eich dialled chwi, pan ddel distryw arnoch megis corwynt.

Bellach yr ydwyf yn meddwl y bydd i fagad ymfendithio am eu bod yn ddiangol oddiwrth y pechodau gwrthyn a henwyd eisoes: Ond rhaid i mi ddywedyd i chwi fod math arall o rai pechadurus y fydd yn dwyn ei nodau yn eu dwylo, heb fod mor amlwg a'r lleill yn y talcennau, ac yn eu twyllo eu hunain ac eraill, wrth gael eu cymmeryd am gristianogion da, er eu bod yn fal eu fail. Llauer un a gollir drwy ryw bechod y fo cuddiedig rhag eraill, ac ni hwyrach i'r dyn ei hun, eifieu craffu ar ei galon yn ddiwyd ac yn ofalus. Y mae deuddeg o bechodau dirgel a ddygant laweroedd i gelloedd angeu. Creffwch arnynt megis nodau ar gyflwr peryglus. A'r rheini yw.

1. Anwybodaeth, yr hwn fydd yn lladd llauer enaid yn y tywyll, *Hof.* iv. 6. Ac ynteu yn ei dybied ei hun yn dda, ac ar y ffordd i'r nef. Dyma un fydd yn lladd llauer enaid dan dewi, pryd na byddont druein yn ammeu dim, nac yn canfod y peth a'i niweidia, *Esfay* xxvii. 11. 2 *Thef.* i. 8. 2 *Cor.* iv. 3. Oh! ond gofidus ydoedd y golwg; pan gaewyd ar liaws o brotestaniaid mewn yfscybor, ac y tywyfswyd hwynt o fesur un ag un a mwgwd ar eu llygaid at gyff, lle lladdodd cigydd gwaedlyd hwynt y naill ar ol y llall? a phan feddylion ni fel y mae anwybodaeth yn dirgel gigyddio miloedd o eneidiau, gan eu tywys yn ddeillion at y cyff, nid all ein calonau amgen na gresynu. Nac escusodwch anwybodaeth; os arbedwch chwi ef, ni arbed efe monoch chwi: a lochi di leiddiad yn dy fynwes?

2. Cadw rhyw beth oddiwrth Grist: Tybied yn rhy galed ymadel a phob peth er ei fwyn ef, a thad, a mam, a bywyd: *Luc.* xiv. 26. Bodloni i rai dyledfwyddau a cholledion er mwyn yr Esfengyl, ond nid i'r

cwbl. Eifieu cwbl ymroddiad o honynt eu hunain i Grist a bwrw 'r draul wrth ofod fail adeiladaeth eu crefydd, maent yn llaccio mewn profiad, *Luc. xiv. 28. Matt. xiii. 21.*

3. Ffurf grefyddol oddiallan : llawer a ymfodlonant ar fliscyn crefydd, heb y cynhwyllun, ac a dybiant yn dda o honynt eu hunain wrth wneuthur y tu allan o dyledswyddau, *Matt. xxiii. 25.* Llawer enaid a dwyllir felly, ac a gyfrgollir ; a digwydd fod ffug crefydd yn waeth iddynt nag aflendid cyhoedd, megis y gwelir wrth y *Pharisæaid*, *Matt. xxiii. 31.* Gwrandawant y gair, ymprydiant, a gweddiant, a rhoddant elusen, am hynny ymhonnant o gyflwr da, *Luc. xviii. 11.* Gorphwys yn y gorchwyl oddiallan, a bod heb fywyd oddimewn, a chynwys gobaith gwenheithus eu bod ar y ffordd i'r nef, a'i dwg hwynt lle ni fynnent, *Matt. vii. 22, 23.* O dwyll ofnadwy !

4. Gau ddibenion mewn dyledswyddau crefyddol : hynny a anrheithiodd y *Pharisæaid*, *Matt. xxiii. 14.* Ac a foddarower un cyn dirnad ei amryfuledd. Cyflawniff ddyledswyddau yn rhyw fodd, a thybia fod pob peth yn dda, heb holi 'r annogaeth gnawdol y fydd yn ei gynhyrfu iddynt. Y mae 'n rhy wir ysyweth y tery 'r fath ddibenion i fewn dyledswyddau 'r grafol, ond ymddarostwng o'i herwydd, ac ymosodiff yn eu herbyn, ac ni chant yn oestadol ei feistroli. *Rhuf. vii. 15.* Ond yr hwn yn gyffredinol a wnaiff ddyledswyddau crefyddol o ran peri i ddynion dybied yn dda o hono ef, neu i ryw gyffelyb ddiben bydol, fydd heb fod yn uniawn ger bron Duw, *Hof. x. 1. Zech. vii. 5, 6.* Am hynny O Gristianogion rhag eich twyllo eich hunain, edrychwch nid yn unig at eich gweithredoedd, ond at eich dibenion hefyd.

5. Ymddiried i hunan gyfiawnder, *Luc. xviii. 9.* Pan fo pobl yn ymddiried i'w cyfiawnder eu hun, gwrthodant gyfiawnder Crist. *Rhuf. x. 3.* Y mae yn dra rheidiol i ni edrych o'n dau tu, ac onide gall ein pe-
thau

thau goreu ein difetha ni, gystal a'n pethau gwaethaf. Y mae llawer un heb feddwl am hyn, ond cymerwch rybydd yn awr rhag eich cyfiawnder amryfuseddus eich niweidio gymaint a'ch pechodau amlyccaf: Yr hyn a ddigwydd pan ddisgwilioch i'ch gweithredoedd amherffaith fodloni cyfiawnder, a throi ymmaith ddigter Duw oddiwrthych, a haeddu ei gariad ef tuag atoch. Y mae hynny yn ceisio gweithio Crist allan o'i fwydd. Pan wneloch oreu, ewch at Grist am gyffwrdd, a chyfrifwch eich *cyfiawnder eich hun megis brattiau budron*, Psal. cxliiii. 2. Phil. iii. 8. Esay lxiv. 6. Heb. xiii. 21.

6. Casineb ddirgel i ysprydol fywiogrwydd a dyfallych crefyddol. Y mae bagad o foeseu gweddol, ac yn onest mewn achosion bydol, ac heb gwbl esculuso ffurf crefydd, etto 'n ddiflas ganddynt ei bywyd a'i grym. Hynny oedd dymer *Paul* cyn ei droi 'n Gristion, *Phil. iii. 6. Act. ix. 1.* Tybiant Zel yn anghallineb, ymattal oddiwrth feiau cyffredinol yn furlendod coeg. Pettai'r cyfryw yn hoffi duwioldeb yn gywyr, goreu fyddai ganddynt y gradd mwyaf o honi, a'r diwydrwydd mwyaf am dani.

7. Gorphwys mewn rhyw fesur bychan o grefydd. Pan dybio rhai fod ganddynt gymmaint o grefydd ac a wasanaetho i'n hachub, ni cheisiant chwanegu dim at- to, na thyfu ynddo. Ond lle byddo gwir ras, ymestyn at berffeithrwydd, a chynnydd, *Phil. iii. 13. Dihar. vi. 18.*

8. Mawr-serch i'r byd, y mae hynny yn arwydd siccr o galon anrasol, *Matt. x. 37. i Joan ii. 15.* Y mae'r pechod hwn yn fynych yn llechu dan broffes eg, *Luc. viii. 14.* Ac mo'r effeithiawli i hudo ac i wyllo dyn, ac na welo mo'i fai er bod eraill yn canfod e yn dannod ei gybydd-dra a'i fydolrwydd. Eithr ydd cymmaint o escusodion am drin y byd, a'i ofal a ei gylch, ac a ddallo ei lygaid ef, ac a ddyhudda ei dydwylbod ef, oni ddarfyddo am dano yn ei dwyll. Och aint fydd o Gristianogion yn hoffi'r byd yn fwy na Christ!

Christ! wrth fynned pethau daiarol, rhodiant yn ol y cnawd, a'u diwedd fydd dinystr, *Rhuf.* viii. 5. *Phil.* iii. 19. Etto dywed y cyfryw yn hyderus fod Crist yn werthfawroccach ganddynt na dim. Ond pettent yn craffu ar eu calonnau yn astud, canfyddent fod eu bodlonrwydd mwyaf yn y byd, *Luc.* xii. 19. A'u gofal, a'u poen am dano yn bennaf. Y mae gormod serch ar berthynafau, a meddianau cyfreithlawn yn y byd yn cadw pobl oddiwrth Grist, cyn gryfed a phethau anghyfreithlawn, a hynod eu drygioni, *Matt.* xxii. 5. *Luc.* xiv. 18, 19, 20, 24.

9. Cenfigen a malis yn erbyn y fawl a wnelo gam a hwynt, i *Joan* ii. 9, 11. Llauer a ymhonnant o fod yn Gristianogion, a gosiant anghymwynafau, ac a ddalliant gilwg, a dalant y pwyth i'r fawl a wnel far-had iddynt, talant ddrwg i'r fawl a wnelo gam a hwynt: Er bod hynny yn bendant yn erbyn rheol yr Efengyl ac efalla'i Crist, a natur Duw, *Rhuf.* xii. 14, 17. i *Pet.* ii. 21, 23. *Nehem.* ix. 17. Diammeu lle mae'r pechod hwn yn berwi yn y galon heb ei wrthsefyll na'i farweiddio, ond yn cael rheoli'r dyn, fod yr Enaid hwnnw mewn cyflwr enbydus, *Matt.* xviii. 34, 35. i *Joan* iii. 14, 15.

Ddarllenydd, chwilia yn ofalus rhag dy fod yn euog o'r pechodau a ragfynegwyd, a bod dy grefydd yn ofer.

10. Balchder. Pan fyddo pobl yn *caru gogoniant dynion yn fwy na gogoniant Duw*, *Joan* xii. 43. *Gal.* i. 10. Y mae llauer Enaid yn meithrin y pechod hwn yn ei galon, ac heb ymwrando ag ef, *Joan* ix. 40.

11. Cariad mwy i felys-chwant nag i Dduw, 2 *Tim.* iii. 4. Boddhau chwantau'r cnawd yr lle eu gwarafulu fydd arwydd o gyflwr llygredig, *Rhuf.* xvi. 18. *Tit.* iii. 3. Y fawl sydd yn eiddo Crist a groeshoeliant y cnawd ac a'i darostyngant fel gelyn, *Gal.* v. 24. i *Cor.* ix. 26, 27.

12. Diofalwch rhyfygus. Tybied eu cyflwr yn ddiofalwch rhyfygus.

pryd na byddo, *Datc.* iii. 17. Llawer a addawant iddynt eu hunain *ddangneddyf a diogelwch pan fyddo di-nistr disymmwrth yn dyfod ar eu gwartha*, 1 *Thef.* v. 3. Hyn a wnaeth i'r morwynion anghall gyfcu pan ddylasent weithio, a boſt ar eu gwlaſu pan ddylasent fod yn y marchnadoedd, *Matt.* xxv. 5, 10. *Dihar.* x. 5. Ni wybuont fod arnynt eifieu olew nes dyfod y priodfab, a phan aethont i brynu caewyd y drws. Y mae llawer etto o'r un fath forwynion. O's oes gennyh heddwrch, ystyriwrch ei hachofion, a ydynt yſcrythyrol. A oes ynoch chwi gynneddfau amgenach nag mewn rhagrithwyr? Onid oes, ofnwch eich heddwrch yn fwy na helbul yn y byd, canys tra fyddo yn gwenu ar ddyn eſe a'i trywana ef dan y bumed ais.

Erbyn hyn tebygwn y dylwn glywed y darllenydd yn llefain gyda 'r diſgyblion, a *phwy a all fod yn gadwedig?* *Marc.* x. 26. Erbyn y tynner allan o'n cynulleidfaoedd y deg math o'r annuwiolion amlwg, a'r deuddeg math o'r rhagrithwyr twyllodrus, a ddosparthwyd uchod, cydnabyddir mae *gweddill a fydd cadwedig*; Ni bydd y deſaid ond ychydig wrth y geifr. Ac o'm holl wrandawyr llioſog nid oes gennyf obaith gwedd un o'honynt yn y nef, ac a gaffer ym myſc y ddau fath ar hugain hyn, oddieithr eu dwyn i gyflwr arall drwy ras jachufol.

Cymbwysiad. Bellach O Gydwybod, gwna dy fwydd, a dywed y gwir yn ddwys wrth bob un a ddarlleno neu a glywo'r leiniau hyn; o chei'r nodau hyn arno, barhaef yn aſſan, *Leſit.* xiii. 44. Na chymer gelwydd yn dy enau, ac na leſara heddwrch, na fydded i drachwant dy ddbri, nac i hunan gariad a rhagfarn cnawdol dy ddallu. Yr wyf yn rhoddi iti ddyfyn o lys y nef i ddwyn yſtiolaeth, ac i ddyfod gyda mi a chwilio'r ty a ddrwg-lybier, fely byddo iti ateb dan dy berigl, mynegar gwir ynghylch cyflwr y darllenydd. A dewi i yn y fath amſer a hwn? Yr ydwyf yn dy dynghedu i trwy'r Duw byw ddywedyd o honoti'r gwir imi,
Matt.

Matt. xxvi. 63. A ydyw'r dyn wedi dychwelyd at Dduw, ai nad yw? A ydyw efe yn cynwys iddo ei hun fyw yn bechadurus, ai nad yw? A ydyw efe yn hoffi, ac yn mawrhau ac yn rhyngu bodd Duw, ai nad yw? Tyred, barna, a chais ddibennu'r ddadl.

Pa hyd y bydd yr Enaid dan amheuan, o gydwybod, dwg dy ferdit i mewn? Ydyw hwn ddyn newydd ai nid yw? Pa fodd yr ydwyti yn cael ei gyflwr ef? A gwbl newidwyd ei Enaid ef, ai na iddo? Ar ba amfer, ym mha le, a thrwy ba foddion y cafodd efe'r ail-enedi-gaeth, a pha ryw arwydd yfcrythyrol fydd o'r cyfryw waith ynddo ef? A ddwysbigwyd ac a lwyr argyoeddwyd ef o'i bechod a'i berygl, ac a ymroddodd efe i Jezu Grist? Neu a ydwyti yn ei gael ef mewn anwybodaeth a brynti annuwioldeb, a welaiſti ef yn derbyn elw anghyfiawnder, yn esceuluso gair Duw a gweddi, yn hoffi'r byd presennol, yn arferu celwydd, a malis, a thrachwant? A'elli di ddiheuro'r gwr a'r wraig hon, nad ydynt o'r ddau fath ar hugain a ragfynegwyd? O's ydyw un o'honynt, tro ef heibio, nid oes iddo gyfran gyda'r faint, nes bod yn greadur newydd. O Garedigion na fyddwch fradwyr i'ch eneidiau eich hunain, na thwyllwch mo'ch calonnau, gosodwch frawdle o'ch mewn, at y gyfraith a'r dyftiolaeth, *Esay viii. 20.* Barned dy gydwybod dy gyflwr wrth y gair. Y mae'r galon, a'r pechod, a Satan yn dwyllodrus, ac yn ymwneuthur i dwyllo'r Enaid, *Jer. xvii. 9. 2 Cor. xi. 3. Heb. iii. 13.* Am hynny chwiliwch eich cyflyrau y prydol yn fanwl, a bernwch yn ddi-duedd; goleuwch ganwyllau, ymbwyswch mewn clorian, dewch at feistr y Cyflegr dygwch y mettel at y maen i'w brofi. Yn ydych i holi'r siom a'r pennaf yn y byd, y mae Satan yn feistr ar dwyll, medr ddarlunio gras yn gywraint, a dynwared gwaith Duw, fel y gwna eurych, ariadrag i debygu i'r arian cyfreithlon: Nag ymddiriedwch i'ch calonnau eich hunain, eithr ceisiwch gan Dduw eich cynnorthwyo i ymholi, ac i brofi eich arennau, *Psal.*

xxvi, 2; ac cxxxix. 23, 24. Ac os gwelwch yn rheidiol dangoswch eich cyflwr i ryw weinidog duwiol, *Mal. ii. 7.* Na orphwyfswch nes sicrhau eich dedwyddwch tragwyddol, 2 *Pet. i. 10.* A chwiliwr y calonnau a'ch cynhyrfo ac a'ch hyfforddio yn y peth y fydd mor bwysfawr.

P E N N O D V.

Yn dangos trueni yr Annychweledig.

WRTH fod cyflwr anrasol mor ofnadwy tybiais weithieu nad oedd raid ond argyoeddi pobl eu bod yn anrasol, ac yna y byddeu hawdd gael ganddynt geisio gras. Ond y mae prawf trist yn dangos fod y fath syrthni a thrymgwfc yn meddiannu yr annuwiol, ac yr ymroddant i aros yn ei cyflwr anianol er iddynt addef ei fod yn bechudurus; ac yn ber-glus, *Rhuf. xi. 8. Matt. xiii. 15.* A rhwng dyfyrwch cnawdol, ac achosion bydol, a gofalon daiarol, *Luc. viii. 14.* Nid yw cydwybod yn cael ei gwrando, ac nid a pobl ddim pellach nag ychydig ddymuniadau a bwriadau oerion i edifarhau a diwygio, *Ast. xxiv. 25.*

Am hynny y mae yn dra anghenreidiol, nid yn unig ddangos i bobl eu bod mewn cyflwr annychweledig, ond ceisio eu gwneuthur yn deimladwy hefyd o'u trueni.

Ac yma wrth hwylio i gychwyn, mi glywaf fy llestr yn glynu ar y traeth, canys pa dafod a ddichon fynegu dosted yw dialedd etifeddion uffern, oddieithr un *Daves* a benydir yn ei dan? *Luc. xvi. 24.* Pa le y mae'r yscrifenydd buan a ddichon a'i bin ddarlunio trueni y

rhai fydd heb Dduw yn y byd? *Ephes. ii. 12.* Nid ellir hynny yn gyflawn, oddieithr allu o honom wybod y dedwyddwch anfeidrol y fydd yn y Duw bendigedig, y mae pechaduriaid anghymmodol yn ei golli. Medd *Moses, prwy a edwyn nerth dy forriant?* *Psal. lxxx. 11.* A pha fodd y mynegaf i ddynion y peth nis gwn? Etto yr hyn a wyddom a fyddei ddigon i beri i bob dyn grynu y fyddo y gronyn lleiaf o fywyd a theimlad ynddo.

Och dyma'r peth fydd yn chwanegu 'r anhawstra, fy mod i lefaru wrth rai byddar, ie wrth rai *meirwon mewn camwedddau a phechodau*, *Ephes. ii. 1.*

Pe gallwn ddwyn Paradwys i'r golwg, ac heb ddangos teyrnas nef yn y modd godidoccaf, fel y dangoswyd teyrnafoedd y byd a'u gogoniant i'n Hachubwr; neu pe gallwn ddinoethi wyneb llyngc-lynn dwfn *Tophet*, ac agor dorau yr odyn uffernol fawr, a'i holl ddychryniadau, och nid oes ganddynt lygaid i weled, *Matt. xiii. 14, 15.* Pe medrwn ddarlunio prydferthwch sancteiddrwydd, a gogoniant yr Efengyl yn fy iol, neu pe medrwn ddatcuddio gwrthuni diafolig pechod nis gallent ddirnad tegwch y naill, nac aflendid y llall, mwy nag y gall y deillion ddirnad lliwiau. Canys y maent wedi tywyllu eu deall, wedi ymddieithro oddiwrth fuchedd Dduw drwy 'r anwybodaeth fydd ynddynt, trwy ddallineb eu calon, *Ephes. iv. 18.* Nis gallant wybod y pethau fydd o yspryd Duw, oblegid yn Ysprydol y bernir hwynt, *1 Cor. ii. 14.* Ni ddichon neb ond gras Duw agoryd eu llygaid, *Act. xxvi. 18.* Plant tywyllwch ydnt, ac yn rhodio ynddo, *1 Joan i. 6.* Je yr goleuni ynddynt fydd d wellwch, *Matt. vi. 23.* A ganafi eu marwnad, a ddarllenaf eu barn, a wna i udcorn ofnadwy Duw seinio yn eu clustiau, fal y bo iddynt ferwino, ac i'r fath ddychryn eu cymeryd, ac a ddigwyddodd i *Belshazzar*, i beri iw hwynebau lasu, ac i'w cymmalau ymddattod, ac i'w gliniau daro wrth eu gilidd? *Er* hynny yfywaeth ni fynniant ac ni wrandawent.

Neu

Neu a alwafi ynghyd holl ferched cerdd, i ganu can *Moses*, a chan yr oen?

Er hynn ni chynhyrfant: A ddenafi hwynt a hyfryd lais, a chan beraidd, a newyddion da'r Efengyl, a diddanwch addewidion Duw, y sydd *fawr iawn a gwerthfawr*? 2 *Pet.* i. 4. Ni chynhyrfir hwynt er hynny chwaith. oni bae i mi allu rhoddi iddynt glustiau, *Matt.* xiii. 15. gyda mynegi y newyddion.

A osodaf ger eu bronau wledd o bascedigion, a gwin doethineb, bara Duw, a phren y bywyd, a'r Manna cuddiedig? Nid oes ganddynt chwant iddynt, 1 *Cor.* ii. 14. *Matt.* xxii. 5. Pe gwaſcwn y grawnwin goreu o freiniau efangylol, ac yfed attynt yn y gwin cyfoethoccaf yn nhy Dduw, ac a ddaeth oi ystlys ef, neu o's rhoddwn ou blaen y diliau mel o dystiolaethau Duw, *Psal.* xix. 10: Och! nid oes ganddynt archwaith i'w blasu. Ni chyfyd y marw i brofi'r hyn a gyfrenir yn ei gladdedigaeth ef, na'r meirw mewn pechod i brofi'r ymborth Sanctaidd a'r hwn y hiliodd yr Arglwydd ei fwrdd.

Beth ynteu a wnafi? A loscasi frwmſtan uffern dan eu ffroenau, neu a egoraf y blwch o ennaint, o nard g lyb gwerthfawr, y sydd yn llenwi ty Dduw a'i berarogl, *Joan* xii. 3. *Marc.* xiv. 3. A gobeithio y bydd i arogl y Myrr, Aloes, a Chafia, fydd ar wiscedd Crist eu denu hwy atto ef? *Psal.* xlv. 8, 9. 'Sywaith y mae pechaduriaid meirwon fel yr eulynod mudiion, y sydd ganddynt *enau heb lesaru, a llygaid heb weled, a chlustiau heb glywed, ffroenau sydd ganddynt ond ni aroglant, dwylo sydd iddynt, ond ni theimlant, traed sydd iddynt ond ni cherddant, ni leifiant chwaith a'u gwddf.* *Psal.* cxv. 5, 6, 7. Nid oes ynddynt na synwyr na chynhyrſiad ysprydol. Mi a brofaf beth y wna'r galon, y rhan o'r corph sydd yn marw olaf, ac yn bywhau gyntaf; tynnaf allan gleddef llym y gair, a dewisaf rai o faethau Duw, ac annelas atti, a cheisias ei dwys-bigo, ond nid oes deimlad ysprydol yn hon chwaith

chwaith, eithr y mae wedi ymgaledu, a myned yn ddi-ddarbod, *Eph. iv. 19.* Er bod digofaint Duw yn aros ar y pechadur, a miloedd o bechodau fel mynyddoedd ar ei Enaid ef, etto ni chlyw mo'u pwys hwy. Y mae ganddo enaid marw mewn corph byw, ei gnawd fydd Arch rodienog i feddwl llygredig, y fydd ddwywaith yn farw, ac yn pydru mewn chwantau drewllyd, *Matt. xxiii. 27, 28.*

Ynteu pa fodd y deuaſ at y trueniaid yr wyfi yn eu ceisio? Pwy all wneuthur i'r galon garreg ymroi? *Zech. vii. 12.* Neu i'r Corph marw deimlo a symmud? Duw all hynny yr hwn a ddichon o'r cerrig gyfodi plant i Abraham, *Matt. iii. 9.* Yr hwn fydd yn cyfodi'r meirw, *2 Cor. i. 9.* Yn toddi'r mynyddoedd, *Nah. i. 5.* Yn taro dwfr o'r calleſtr, *Deut. viii. 15.* A'i waith uwchlaw gobaith, a chrediniaeth dyn, yn lloſi pobl ei Eglwys ag eſcyrn fychion, ac yn peri i blanhigion gwywedig ſlaguro yn ei winllan: Am hynny yr wyf yn plygu fy nglin i'r Duw Goruchaf, *Ephes. iii. 14.* Ac megis y gweddiodd ein Iachawdwr wrth fedd Lazarus *Joan xi. 38, 41.* Ac y rhedodd y *Sbunamites* at wr Duw am ei phlentyn marw, *2 Brenh. iv. 25.* Felly y mae eich gweinidog prudd yn eich ddy yn chwitheu ym mreichiau ei weddi at Dduw yn yr hwn y mae cymmorth i chwi.

O Arglwydd Hollalluog, yr hwn a u eithi ac nid all neb dy luddias, roſturia wrth yr Eneidiau pechadurus, a dywed wrthynt fel wrth Lazarus, am ddyfod allan o'i cſtwr marw. Goleua eu tywyllwch hwy. O Arglwydd, yr hwn wyt oleuni a bydded i godiad haul o'r uchelder ymweled a'r tywyll, wrth y rhai yr wyf yn llefaru. Tydi elli agor y llygaid a gaeodd marwolaeth, a chan dy fod yn llunio'r glſt gelli ddychwelyd y clywed. Dywed wrth glſtiau gwrandawyr dy air, agorer chwi. Dod iddynt lygaid i ganfod dy ddidowgrwydd, ac archwaeth i ſlaſu dy ſelyſtra, a phar iddynt aroglu dy ennaint, a theimlo purys pechod a digofaint fel y delant at Grist am orphwyſtra. Gorchymmyn i'th weis-
fion

sion brophwydo i'r escyrn fychion, fel yr elont yn bobl fywiol a lliosog.

Bellach ystyriwn fod trueni 'r ann chweledig yn dra mawr, ie yn fwy nag y gall calon dyn marwol ei ddeall, na'i dafod ei draethu; canys.

1. Y mae 'r Duw anfeidrol yn eu herbyn. Tofturus yw bod *heb Dduw yn y byd*, Ephes. ii. 12. Gwaedddodd *Micah* yn groch ar ol meibion Dan, *fy Nuwiau a ddygasoch chwi ymmaith, a pheth fydd gennifi mwyach?* Barn. xviii. 24. Toft y cwynodd *Saul* yn ei gyfyngder, *y mae 'r Philistiaid yn dysod yn fy erbyn, a Duw a giliodd oddiwrthi*, 1 Sam. xxviii. 15. Pan fyddoch yn ymadel a'r byd heb gymmod a Duw, i ba le 'r ewch chi? *Beth a wnech chwi yn nydd eich ymweliad, at bwy y ffowch am gynnorthwy, a pha le y gadwch eich gogoniant?* Esay x. 3. Y rhai fydd ganddynt Dduw i fyned atto yn eu cyfyngder, i roddi eu pwys arno yn eu blinderau, ac i ddywedyd eu cwyn wrtho pan gaffant gam, a wyddant mor druenus yw bod hebddo.

Ac nid yw'r annychweledig yn unig heb Dduw, ond y mae Duw yn ei erbyn ef hefyd, *Ezec. v. 8, 9, Nah. ii. 13*. Pan yw dynion yn elynol i un mae ei gyflwr yn ffin: Ond pan fydd yr Hollalluog yn elyn dyn annoddefadwy yw ei helynt. *Ofnadwy yw syrthio yn nawyllo'r Duw byw*, Heb. x. 31. Dinystr yr anwiriaid a dda oddiger bron yr *Arglwydd*, 2 Thes. i. 9. *Dysnharwyd ac ehengwyd Tophet, anadl yr Arglwydd megis ason o frwmstan fydd yn ei hennyn hi*, Esay xxx. 33. O's bydd Duw i'th erbyn pwy all fod gyda thi? *Os gwr a becha yn erbyn gwr, y swyddogion a'i barnant ef: ond os yn erbyn yr Arglwydd y pecha gwr, pwy a eiriol trosto ef?* 1 Sam. ii. 25. *Tydi, Tydi, wyt ofnadwy, a phwy a faif o'th flaen, pan enynno dy ddigter?* Psal. lxxvi. 7. Nid all neb waredu o'i law ef, *ni thycia cyfoeth yn nydd digofaint, Dihar. xi. 4*. Bydd i'r milwyr, a'r gwyr mawr ddywedyd wrth y mynyddoedd a'r creigiau syrthiwch arnom ni a chuddiwch ni o wydd yr hwn fydd yn eistedd ar yr

yr orfedd-faing, ac oddiwrth lid yr oen : Canys daeth dydd mawr ei ddigter ef, a phwy a ddichon sefyll, Datc. vi. 15, 16, 17.

O bechadur dyleu hyn bigo dy galon di, sef bod Duw yn elyn iti, i ba le yr ai di, ac ym mha le y llechi di? Nid oes iti obaith, oddieithr iti geisio maddeuant a chymmod drwy Grift, oni bae hyn gellit amhwylo mewn anobaith. Canys y mae wyneb Duw i'th erbyn di, *Psal.* xxxiv. 16. *Wyneb yr Arglwydd sydd yn erbyn y rhai a wna ddrwg, i dorri eu coffa oddiar y ddaiar.* Pan ofodo Duw ei wyneb yn erbyn gwr efe ai gwnaiff yn arwydd ac yn ddihareb, a thorrieff ef ymmaith o fyf e bobl, fel y gwyper mai efe yw yr Arglwydd, *Ezec.* xiv. 8. Y mae calon Duw yn erbyn y rhai drwg, cas ganddo weithredwyr anwiredd, *Jer.* xv. 1. Medd efe, *pe safai Moses a Samuel ger fy mron, etto ni byddai fy serch ar y boblyma, bwrw hwy allan o'm golwg.* Y mae ei law ef hefyd iw herbyn, i *Sam.* xiii. 15. Ie y mae ei holl briodoliaethau ef yn erbyn yr anwiriad.

1. Ei gyfiawnder ef sydd fel cleddyf wedi ei dynny i'th erbyn: medd efe os bogaf fy nghleddyf disclair, ac ymaffyd o'm llaw barn, dychwelaf adial ar fy ngelynion, a thalaf y pwyth i'm caseion, *Deut.* xxxii. 41. Nid dieuog gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer, *Exod.* xx. 7. Adreddiff drallod ac ing, llid a digofaint i bob enaid dyn sydd yn gwneuthur drwg, *Rhut.* ii. 8, 9. A bod pob un yn fella-gedig nad yw yn aros ym mhob peth sydd scrifenedig yn llyfr y ddeddf i'w gwneuthur hwynt, *Gal.* iii. 10. Y mae digofaint Duw yn fwy ofnadwy i'r pechadur argyoddedig, nag yw echwynwr i'r dyledwr, neu'r uftys i'r lleidr a'r llofrudd. Canys pan eisteddo cyfiawnder arno, periff rwymo ei draed a'i ddwylo, a'i daflu i'r tywyllwch eithaf, lle y bydd wylofain a rhingcian dannedd, *Matt.* xxii. 13. A pherir iddo fyned i'r tan tragwyddol, *Matt.* xxv. 41.

2. Sancteiddrwydd Duw sydd i'th erbyn, *Psal.* v. 4, 5. Y mae yn dy ffeiddio di a'r hyn a wnelech hefyd, ie yn ei wafanaeth ef, *Zech.* xi. 8. *Esay* i. 14. *Mal.* i.

Mal. i. 10. Pan gymmyscer gwenwyn neu dom a
bwyd, ffiaid fydd.

Och flined yw helynt y dyn a fyddo dan gas Duw,
Preg. v. 4. Hof. ix. 15. Pa fodd yn dy aflenid y gelli
heddw am sancteiddrwydd Duw? Y ser nid ydynt bur yn
i olwg ef, Job xxv. 5. Y mae yn ymdarostwng i edrych
yr y pethau yn y nesoedd; cas gan ei enaid ef y drygionus,
Psal xi. 5. Ynteu dywed fel gwyr Bethsemes, pwy a
ddichon sefyll yn wyneb yr Arglwydd sanctaidd hwn?
Sam. vi. 20.

3 Gallu Duw hefyd fydd vn erbyn y di-edifeiriol.
Eu ddinistr fydd oddiwrth ogoniant ei gadernid ef, 2 Theff.

9. Wrth ddangos ei ddigofaint periff adnabod ei allu,
Rhus. ix. 22. Nid elli ddal allan i ymdrechu a'th wneu-
thurwr, mwy na chorlen i daro wrth dderwen.

Fel y mae gallu, y mae digofaint Duw i'th erbyn he-
yd, a phan fyddo'r ddau ynghyd gwnant waith ofnad-
wy, Psal. lxxxx. 11. Nid elli ddianc o'i ddwylo ef,
a thorri ei garchar ef. Pwy a ddeall daranau ei gader-
nid ef, Job xxvi. 14. Truenus y dyn ai deall wrth ei de-
mlad. Os myn dyn ymryson a Duw, ni all ateb iddo am

yn peth o fil: Y mae efe yn ddoeth o galon ac yn alluog o
erth: Pwy a ymgoledodd yn ei erbyn ef ac a lwyddodd?
Yr hwn fydd yn symmud mynyddoedd, ac heb wybod iddynt:

Yr hwn fydd yn eu dymchwelyd hwynt yn ei ddigofaint: Yr
hwn fydd yn cynhyrfu y ddaiar allan o'i lle, fel y cryno ei
holofnau hi: Yr hwn a ddywed wrth yr haul ac ni chyfyd,
a jelia ar y ser. Wele efe a schyfaetha, pwy a'i lluddio?

Pwy a ddywed wrtho, pa beth yr wyt yn ei wneuthur? Oni
ry Duw ei ddigllonedd ymmaith, tano ef y crymma cyn-
rthwywyr balchder, Job ix. 3, 4, 5, 6. A wti gym-

ar i'r fath ymdrechwr? Deallwch hyn yn awr y rhai
ych yn anghofio Duw, rhag iddo eich rhwygo, ac na byddo
pareduda, Psal. l. 22. Na fydded i lestr pridd ymdrechur

Holl alluog, nad ymosoded mieri a drain yn ei erbyn
mewn rhytel, canys efe aiff trwyddynt, ac ai llosciff-
dynt ynghyd. Yn hytrach gwneiant heddwch ag ef,
Isay xxvii. 4, 5. Gwae a ymrysono a'i luniwr, Eley

v. 9. 4. Y

4. Y mae doethineb Duw i'th erbyn. *Oni ddychwel yr annuwiol hoga Duw ei gleddyf, annela ei fwa, paratodd hefyd arfau anghesol, efe a drefnodd ei saethau yn erbyn yr erlidwyr*, Psal. vii. 12, 13. *Ei ddychymmygion ef fydd yn darparu at dy ddinistr*, Jer. xviii. 11. *Chwardd am dy ben, canys gwel fod dy ddydd ar ddysod*. Psal. xxxvii. 13. Y mae efe yn rhagweled tel y gwesci di dy ddwylo, ac tynni di wallt dy ben, ac yr yscyrnygi di dy ddannedd pan fyrthiech i'r bwl dinistriol.

5. Y mae Gwirionedd Duw yn erbyn y diedifeiriol. *Psal. lxxxv. 11. Dywedodd oni Edifarhei y difethia di*, Luc. xiii. 3. *Ezec. xxxiii. 11. O's ydym ni heb gredu, etto y mae efe yn aros yn ffyddlon: Nis gall efe ei wadu ei hnn, z Tim. ii. 13. Sef y mae efe yn ein wir yn ei f gythion gyttal ag yn ei addewidion; oni chredwn ni, dengys ei ffyddlondeb yn ein dinistr ni*. Dywedodd efe yn ddigon eglur, *oni olchaf di nid oes i gyfran gyda myfi*, Joan xiii. 8. Ac o's byw yr ydwyf yn y cnawd, marw fddi, Rhuf. viii. 13. *Ac oddieithr droi nid ai ddim i mewn i deyrnas nesoedd*, Matt. xviii. 3. Fel y mae di-anwadalwch addewid, a llw Duw yn peri *Cysur cr f ir ffddloniaid*, Heb. vi. 18. [Felly mae di-anwadalwch ei fygythion yn peri dychryn cry i'r di-edifeiriol, y mae'r yscrythur yn llwyr gndemnu yr di-edifeiriol, ac fel y plyg-lyfr a anfonwyd i Ezeiel ydoedd wedi ei scrifennu wyneb a chefn, ac yr oedd wedi di scrifennu arno, *Galar, a Griddfan, a Gwae*, Eze. ii. 10. A diau y bydd i hynny dy orddiwes, oni thro at Duw, *Deut. xxviii. 15. Y nesoedd a'r ddaiar ant h ibio. ond nid a un jot, nac un tippyn o'r g fraith heith bdd oni chwplaer oll*, Matt. v. 18. Efe a dyngodd na chaiff yr anghredadwy fyned i mewn i'w orphwysfa Heb. iii. 18.

2. Y mae holl greadigaeth Duw yn erbyn y diedifeiriol. Y mae pob creadur yn cyd-ocheneidio ac yn c ofidio bdd y pryd h n, Rhuf. viii. 22. A hynny o ach eu bod yn ddarostyngedig i wasanaethu chwantau pol anrafo

anrafol, ac yn tuchan am gael rhydd-had. Canys y
 creadur fydd wedi ei ddarostwng i oferedd, nid o'i fodd,
Rhuf. viii. 19, 20, 21. Pettai gan y creaduriaid dify-
 wyd refwm, a lleferydd, cwynent yn drwm, fod yr an-
 nuwiol yn eu cam arferu, yngwrthwyneb i'w natur, ac
 i drefniad eu creawdwr, fel y gwnaeth yr affyn pan
 cwbyodd *Balaam* hi ar gam: Grwgnachei'r ddaiar ei
 bod yn eu cynnal hwy, a'r awyr ei bod yn rhoddi anadl
 iddynt hwy, tra fyddent yn byw'n bechadurus yn er-
 byn Duw. Dylir ofni rhag iti fod yn fwrn i'r creadi-
 gaeth, ac i'r Arglwydd ddywedyd wrth ei winllannydd,
hebrorr ef i lawr, pa ham y mae efe yn diffrawytho'r tir,
 Neu rhag i'th ymborth ddywedyd. Arglwydd a gyn-
 aliafia'r fath anghenfil a hwn, i'th ddianrhydeddu
 di? Neu rhag i'r awyr ddywedyd, a raid imi roddi
 anadl i hwn, i dyngu, ac i regu, ac i'th gablu di? Tra
 fyddo Arglwydd y lluoedd yn erbyn dyn, bydd lluoedd
 yr Arglwydd hwnw yn ei erbyn ef hefyd, nes iddo gy-
 mmodi a Duw, ac yno bydd y creaduriaid mewn hedd-
 uch ag ef, *Job v. 22, 23, 24. Hos. ii. 18, 19, 20.*
 3. Bydd i'r llew rhuadwy awdurdod ar yr annuwiol.
 Delir y cyfryw ym magl diafol wrth ei ewylls ef, *1 Pet:*
2 Tim. ii. 26. Yr yspryd drwg fydd yn mblant
 anufudd-dod, *Eph. ii. 2.* Ei gaethweision ef ydynt,
 i drachwantau ef a gyflawnant. Efe yw llywiauawdwr
 ewylllawch y byd hwn, *Eph. vi. 12.* Sef y rhai fydd yn
 Ezechiyl yn ddrwg.

thre Grefynwn fod yr Indiaid yn gwasanaethu diafol yn
 Duw heb ystyried mae dyna gyflwr pob dyn annuwi-
 yn ein plith ein hunain, fod diafol yn Dduw iddo,
Cor. iv. 4. Er iddynt ei wadu ef a'u geiriau, gwa-
 naethant ef a'u gweithredoedd, ac ufuddhant i'w reo-
 ad. Y maent yn weision i'r hwn yr ydnt yn ufudd-
 iddo, *Rhuf. vi. 16.* Pan roddo Satan dwyll, a
 elwydd, a dial, a thrachwantau drwg yn y galon,
 fleidir hwynt yn ewyllyscar; er bod gan y pechadur
 acanion daiarol, yn y drygioni a wnelo, etto Satan
 fydd

fydd yn guddiedig yn eu rhoddi o'i fewn; *Aët. v. 3.*
Joan viii. 44. Pan werthod *Judas* ei feistr am arian,
a phan yspeiliodd y *Sabeaid Job*; nid oeddent yn bwriadu
rhyngu bodd i'r cythrael yn y pethau hynny, ond bodloni
eu cybydd-dod eu hunain: Er hynny efe a'i cynhyrfodd
hwynt heb wybod iddynt, *Joan xiii. 27.*
Job i. 12, 15, 17. Gall pobl fod yn weision i Satan,
a thybied eu bod yn rhyddion, 2 *Pet. ii. 19.* *Aët. xxvi.*
18. 1 *Joan iii. 8.* Y fawl fydd yn byw mewn censi-
gen, a chynnen, a malis, fydd ag ef yn dad iddynt,
Joan viii. 40, 41. Ac er iddo dros ychydig ennvd eu
llithio ag amryw *felyswedd*, *Tit. iii. 3.* Nid yw hyn-
ny ond er mwyn eu twyllo i ddynstr didrangcedig, den-
gys y sarph yr afal, a chuddia'r colyn yn ei chynffon.
Er iddo yn awr dy lithio, yn ol hyn efe ath benydia.
Oh na welit ddued, a chreuloned yw'r Meistr yr ydwyf
yn ei wafanaethu!

4. Y mae Euogrwydd eu holl bechodau yn gorwedd
ar y diedifeiriol. Ni ddeleuwyd mo'u pechodau, *Aët. iii.*
19. Y rhai fydd heb ei sancteiddio y maent heb eu cy-
fiawnhau hefyd, 1 *Cor. vi. 11.* 1 *Pet. i. 2.* *Heb. i.*
14. Baich trwm yw'r pechod: Bwgwth ofnadwy yw
hwnnw, *Joan viii. 24.* *chwî a fyddwch feirw yn eich pe-*
chodau; Pettai marwolaeth yn cymeryd ymmaith o
bechodau di, gystal a'th feddiannau, byddei iti be-
cyssur, ond dy bechodau a'th ganlyniff pan fyddo
gyfnefeisiaid yn dy adel, 2 *Cor. v. 10.* *Datc. xx.*
Dy bechodau a'th ganlyn i'r farn, ac yno y byddant
yn gyhudd-wyr, ac i uffern, ac yno y byddant iti
benydwyf; ynteu tyred at Grist am noddfa a chymer
fael yn y gobaith a osodwyd o'th flaen di, *Heb. vi. 18.*

5: Y mae ei drachwantau yn meistrli yn greulona
yr annychweledig, *Joan viii. 34, 36.* *Tit. iii.*
Rhus. vi. 12, 14, 16, 17. Ond erchyll gweled pobl
cymeryd cymmaint poen i hel cynnyd i'w llosgi eu
nain, ac yn ymdrafferthu mewn gwafanaeth brwnt i
ffel marwolaeth yn gyflog, *Rhus. vi. 23.* Ac yn eu b

wo eu hunain fel y dyn a'r lleng ynddo; *Marc. v. 5.*
 ie yn trywanu eu calonnau, i *Tim. vi. 10.*
 6. Y mae dialedd tragwyddol wedi ei boethi i'r an
 nuwiol, *Efay xxx. 33.* Y mae dinistr yn lledu ei saf
 i'w llyngcu, *Efay v. 14.* O's yw digter dyn fel rhua
 llew, *Dihar. xx. 2.* A chyn drymmed a'r tywod,
Dihar. xxvii. 3. Beth yw digofaint Duw? O's poeth-
 wyd ffwrn *Nebuchadnezzar* cyn dofted o herwydd ei
 ddigteref, *Dan, iii. 19, 22.* Beth a ddigwydd pan
 losco llid Duw megis ffwrn? *Mal. iv. 1.* A bery dy
 galon, a gryfha dy ddwylo yn y dyddiau y byddo i Dduw a
 wnel a thi? *Ezec. xxii. 14.* O ddyn truenus, a elli di
 breswyllo gyda llosgfeydd tragwyddol? *Efay xxxiii. 4.*
 Anodd gennit oddef yma pan fyddo Duw yn dy gery-
 ddu a gwialennodiau, pa fodd y bydd iti pan i'th gospo
 a Scorpionau? Os bu i wr amyneddgar dan gystudd
 felltithio y dydd y ganwyd ef, *Job iii. 1.* Ac ewyllysio
 cael marwolaeth i ddiweddu ei drueni, *Job vii. 15, 16.*
 Pryd nad oedd y forriant arno ond fel defnyn, pa fodd
 y goddefi pan dywallter arnati holl phiolau digofaint
 Duw? Pan fyddo dy drueni yn barhaus ac yn dragwy-
 ddol. Yn awr tydi fedri bellhau'r dydd drawg, a bod yn
 llawen, ac anghosio dychryn yr *Arglwydd*, *2 Cor. v. 11.*
 Ond pa fodd y gwnei pan fwrio Duw di ar wely cystudd
 ma r, *Datc. ii. 22.* Ac y gorfyddo iti orwedd mewn
 gofid, *Efay l. 11.* Y pryd hynny ni bydd iti gerddo-
 riaeth ond udo a chabledd, na diod, ond gwin digofa-
 int Duw yr hwn yn ddigymmysc a dywelltir yn phiol ei
 lid ef, *Datc. xiv. 10.* Nac anadl ond ffaglau, nac ar-
 oglau ond oddiwrth y brwmstan, na gorphwysfa yn dy
 gydwybod, na'th escyrn, na dydd na nos, eithr byddi
 yn rheg, ac yn felldith yn dragwydd, *Jer. xlii. 18.*
 O bechadur, saf ac ystyria: Os wyt ddyn ac nid cyff
 dideimlad, ystyria: Edrych lle yr wyti'n sefyll ar fin
 y ffwrn fawr, nid oes ond cam rhyngoti ac angeu,
 i *Sam. xx. 3.* Ni wyddost gynted y gelli syrthio i
 mewn. Meddwl dofted iti fod yn llestr digofaint, i'r

hwn y tywallt Duw angerdd ei lid yn dragywydd.
Rhuf. ix. 22.

Y mae digofaint Duw yn dan yffol, *Esay* xxxiii. 14. Tragwyddol, *Matt.* xxv. 41. Anniffoddadwy, *Matt.* iii. 12. A'th enaid a'th gorph fydd gynnyd iddo byth, oddieithr iti droi at yr Arglwydd yn gywyr. Y rhai a ddeifwyd gan y tan hwn, er na chawfent ond tippyn o'i fawr arnynt, a gwynafant yn ofidus, ac a ddychry-nafant eraill, fel gwnaeth *Spira*, a *Chaloner*, gan le-fain, *dialedd boen, dialedd boen.*

7. Y mae'r Gyfraith yn faethu melltithion a bygy-thion yn erbyn yr anrasol, *Gal.* iii. 10. *Rhuf.* vii. Oh mor ddychrynlyd yw'r taranau oddiwrthi hi! Po- era dan yn ei wyneb; Ei geiriau fydd fel cleddyfau no- ethion, a faethau llym y cedyrn. Gofyn iawn hyd yr eithaf, gan lefain am gyfiawnder: Ergydia lawer o blaau, *Deut.* xxviii. 15. A'r pechadur anrasol yw'r nod yr annela atto. Oh diangc i'r noddfa gadarn, rhed i'r cyffegr, fef at Jesu Grist, ymguddia ynddo, ac onide fe ddarfu fyth am danat, *Zech.* ix. 12. *Heb.* xiii. 13.

8. Y mae'r Efengyl yn adrodd barn damnedigaeth yn erbyn y fawl a wrthodo edifarhau, a derbyn Crist, *Marc.* xvi. 16. ie dengys y bydd doftach helynt y fawl a'i gwrthodo, na helynt y rhai a esculufant y cyfam- mod cyntaf. Ofnadwy yw helynt yr hwn y mae yr Efengyl yn ei tygwith, y neb ni chredo a gondemnir. Yr *Arglwydd* a rua o Sion, *Joel* iii. 16. Hon yw'r ddam- nedigaeth, ddyfod goleuni i'r byd, a charu o ddynion y ty- wyllwch yn fwy na'r goleuni, *Joan* iii. 19, 36. Mae di- gofaint Duw yn aros ar yr hwn nid yw yn credu. O'i bu gadarn y gair a lefarwyd trwy angylion, ac o's derbyni- odd pob troffedd ac anufudd dod gyfiawn daledigaeth, pa fodd y diangwn ni os esculufwn iechwydwriaeth gymmaint? *Heb.* ii. 2, 3. Yr un u ddirmygai gyfraith Moïes a fydd ei farw heb drugaredd: Pa faint mwy cospedigaeth y ber- nir haeddu o'r hwn a sathrodd Fab Duw? *Heb.* x. 28, 29.

Ynteu bechadur cysclyd, deffro, onid oes enaid yn dy gorph di, ni throwd ef yn gnawd, y mae yn anfarwol, pa ham ynteu nad wyt yn gwneuthur rhagddarbod am dano? Onis gwnei bydd dy helynt lawer gwaeth na'r anifail, oblegid gwaeth yw pechu yn erbyn rheswm, na bod hebddo.

O Enaid yr hwn oedditi unwaith yn gyfaill i angylion ar lun Duw, yn bennaeth ar y creaduriaid; a fodloni yn awr i fod yn was i'th fol, neu ir byd, yr hyn nid yw gymwys i'th natur anfarwol? *Y mae'r barnwr wrth y draws*, Jag. v. 9. Ni wyddosti na wnei dy wely yn uffern y nos y foru, onid edifarhei heddyw.

Dywed bechadur, i ba le yr wyti yn myned? Oni ddiengi rhag y digofaint sydd ar ddysod? *Y mae'r Cythreuliaid yn credu ac yn crynu*, Jag. ii. 19. Ac a fyddi di galettach dy galon na hwynt? A redi di ar fin y graig ac a chwarei di wrth dwll yr asp? O wallgofi ynfydrwydd a deifl bentynion tan; saethau ac arfau marwolaeth, ac a ddywed onid cellwair yr ydwyf? *Di-har. xxvi. 18.* A ei di o ran chwaryddiaeth i ymdrochi yn y llyn sydd yn berwi gan dan a brwmstan? *Datc. xxi. 8.* Ai bychan genniti fod priodoliaethu Duw i'th erbyn di? a elli di ddiangc o'i ddwylo ef, neu ddioddef ei ddigofaint ef?

Gwregysa yn awr dy lwynau fel gwr, a mysi a ofynnaf i'th, mynega ditheu i mi. A wyti y fath Lefiathan, a'r fath balchder yn dy emnau, wedi eu cau ynghyd fel na allo dy gwneuthur-wr dy archolli? A yw dy galon yn galed fel carneg a dorri gleddyf yr hwn a'th darawo? A gyfrisi ei saethau fel gwellt; a'i arfau marwolaeth fel pren pŵdr? O! si tydi yw'r pennaf o feibion balchder, fel y cyfrifit biccellu fel soff, a chwerthin wrth yscwyd gwaywffon? A wnaethpwyd ti heb ofn? *Job xl. 7; ac xli.* A ydwyti fel y march a lawenycha yn ei gryfder, ac a aiff allan i gyfarfod arfau? A ddiystri arswyd, ac oni ddychweli yn ol rhag cleddyf Duw, pan fyddo ei gawell saethau yn trystio i'th erbyn, *x. 28;* i ddisclair waywffon, a'i darian? *Job xxxix. 21, 22,*

Cym 3.

O ceisfwrch yr Arglwydd tra y geller ei gael ef; gelwch arno tra fyddo yn agos. Gadawed y drygionus ei ffordd, a'r gwr anwir ei feddyliau, a ddychwelad at yr Arglwydd, ac efe a gymmer dragaredd arno, ac at ein Duw ni, o herwydd efe a arbed yn helaeth, Eslay lv. 6, 7.

P E N N O D VI.

Yn rhoi Cyfarwyddyd i Ddychwelyd.

M A R C. x. 17. *Rhedodd un atto, a gostyngodd iddo, ac a ofynnodd iddo, O Athro da, beth a wnaf fel yr etifeddwys fywyd tragwyddol? Ddarlleneydd, megis ac y darfu i mi geisio Duw, a chwilio ei air i roddi iti gyngor, felly bydded i titheu ei dderbyn drwy barch a bwriad o ufudd-dod.*

Yn awr gwrandewch. Meddyliwch yn eich calonnan am yr holl eiriau yr ydwyf yn eu tystiolaethu wrthyb heddyw, canys nid gair ofer yw hwn i chwi o herwydd eich enioes chwi yw efe, Deut. xxxii. 46 47. Dyma fy amcan yn yr holl bethau a ragddywedpwyd, fef eich dwyn chwi i ofod ar waith dychweliad, ac i arferu moddion Duw fydd berthynol iddo. Ni cheisiaswn eich cythryblu, na 'ch penydio cyn yr amser a rhagfeddyliaid am eich trueni tragwyddol, ond er mwyn eich hyfforddi i ddiange rhagddo. Pettech wedi cau arnoch yn y trueni presennol heb obaith o warediad, cymmwynaf fyddai eich gadel yn llonydd, fel y cymmeroch yr ychydig gyffur a alloch ei gaffael yn y byd hwn: Ond y mae'n bosibl i chwi etto gyrhaeddyd dedwyddwch, oddeithr i chwi wrthod y moddion i ddyfod o hyd iddo. Wele fi yma yn agor y drws i chwi, cyfodwch a diengwch, yr wyfi yn rhoddi o'ch blaen chwi, enioes ac angeu, dewiswch yr enioes fel y byddoch fyw; Deut.

xxx. 19. *Jer. ix. 16:* Grefyn eich gweled yn eich lladd eich hunain. Cofiwch beth y ddywedodd *Paul* wrth geidwad y carchar, *na wna iti-dy hun ddim niwed*; Yscrifennir i ferch tywysog yn yr Hispaen annog ei thad i ddial am ei threifio, a chwedi iddi weled gymmaint o ddrwg a ddigwyddodd yn y rhyfel, chwithodd arni, ac aeth i dwr uchel ym mblas ei thad, a galwodd ar ei rhieni i edrych arni yn cymeryd ei chodwm oddi-yno, ac ni rusodd er iddynt ddymuno arni na's dinistriai moni ei hun, a'i tristhau nhwythau, ond ni wrandawodd arnynt: Yr un modd y mae pobl yn eu bwrw eu hunain i golledigaeth, er a aller ei ddywedyd wrthynt. Gofidus gweled pobl yn amfer haint mor gyndyn ac na chymerant byfygwriaeth jachus. Am hynny yn ewyllyscar derbyniwch y cyfarwyddyd a ganlyn.

1. Bydd siccr yn dy feddwl nad elli fyned i'r nef yn dy gyflwr Annychweledig, Crist fydd yn cadw agoriad y nef, ac y mae efe yn dywedyd na chaiff dyn fyned yno *oddieithr ei eni drachefn*, *Joan iii. 3.*

2. Bydd deimladwy o'th bechodau, Nes bod pobl yn flinderog ac yn llwythog, a chwedi eu dwysbigu at eu calonnau o herwydd eu pechodau, ni ddeuant at Grist am jachad, ac esmwythdra, ac ni ymofynnant o ddifrif, beth a wnawn ni? *Matt. xi. 28. Act. ii. 37. Matt. ix. 12.* nes iddynt ddirnad mai pobl feirwon ydynt mewn euogrwydd, ni ddeuant at Grist am fywyd, *Joan v. 40.* Cais osod dy bechodau mewn trefn ger dy fron, bydded i'th *yspryd chwilio yn ddysal*, *Psal. lxxvii. 6.* HOLA dy galon a'th fuchedd yn fanwl, *Psal. cxix. 59.* A galw am gymmorth oddiwrth yspryd Duw, gan dy fod ti yn egwan dy hun i'r gwaith hwn; a bod ei fwydd briodol yntef i argyoeddi o bechod, *Joan xvi. 8.* Tanna'r cwbl o flaen golwg dy gydwybod, nes i'th galon a'th lygaid ymollwng; na pheidia ag ymdrechu a Duw, ac a'th enaid-dy hun, nes iddo lefain o herwydd dy bechodau fel ceidwad y carchar yn ei fraw. *Beth fydd raid i mi ei wneuthur fel y byddwyf gadwedig?* *Act. xvi.*

xvi. 30. Ac er mwyn hyn, ystyr amled yw dy bechodau, llewygodd calon Dafydd pan feddylodd fel yr oedd ei bechodau yn amlach na'i wallt. *Psal.* xl. 12. A gwaeddodd ar Dduw am iddo ddeleu ei anwireddau ef yn ol lliaws ei dofturiaethau, *Psal.* li. 1. Nid yw'r burgyn ffeiddaf amlach o bryfed, nag yw'r galon aflan o drachwantau, y rhai a lenwant y pen, a'r galon, y llygaid, a'r geneu. Edrych o'thol, ple y mae'r man, a'r amfer yn yr hwn ni pechaist? Edrych i'th fewn pa gynneddff fydd yn dy enaid, a pha ran yn dy gorph fydd heb i bechod ei wenwyno? Pa orchwyl ysprydol a wnei heb ei fod yn halogedig? O faint yw dy ddyled, gan iti yn oestadol redeg mewn cyfrifon heb dalu un geiniog? Cofia dy Esceulusdra a'th ryfyg; pechodau dy feddyliau, a'th eiriau a'th weithredoedd, anwireddau dy jenungētid a'th oedran; na fydd fel merfiandwr methedig yn wrthwynebus gennit edrych yn y llyfrau: Darllen gof-lyfrau y gydwybod, agorir hwynt i gyd ryw amfer, *Datc.* xx. 12. Ystyr drymmed dy bechodau gan eu bod yn erbyn Duw, dy fywyd, a'th Enaid, ac yn elynion i holl ddynol ryw. Y mae Dafydd, *Ezra*, *Daniel*, a'r Lefiaid daionus yn cwyno pwys eu pechodau, o herwydd eu gwneuthur yn erbyn cyfreithiau uniawn Duw, yn erbyn ei drugareddau a'i rybuddion, *Nehem.* ix. *Ezra* ix. *Dan.* ix. Oh faint ddrwg y wnaeth pechod yn y byd, efe yw'r gelyn a ddug farwolaeth ar y byd, a yspeiliodd ddyn o'i ddedwyddwch, ac ai caethiwodd; a dduodd Satan, ac a boethodd uffern, *Rhuf.* v. 12. 2 *Pet.* ii. 4. *Joan* viii. 34. Dyma'r gelyn addymchwelodd y creadigaeth, a barodd anghydfod rhwng dyn a'r creaduriaid eraill, rhwng dyn a dyn, iê rhwng dyn ag ef ei hun, gan osod ei chwant yn erbyn ei refwm, ai ewyllys yn erbyn ei gydwybod. A'r peth tostaf o'r cwbl iddo beri anghydfod rhwng dyn a Duw, a gwneuthur casineb rhyngthynt, *Zech.* xi. 8. Pechod yw'r bradwr a fugnodd waed Mab Duw, ai gwerthodd, ai gwatwarodd; ai ffangelloedd, a boerodd

yn ei wyneb, a drywanodd ei ddwylo, a'i ystlys, a waf-
codd ar ei Enaid ef, ac a anrheithiodd ei gorph ef, ac
ni pheidiodd nes ei rwymo, ai gondemnio, ai groeshoe-
lio, ai wradwyddo o flaen y byd, *Esay* liii. 4, 5, 6.
Dyma 'r gwenwyn marwol yr hwn wrth ddefnyddu ar
wreiddyn dynol ryw a lygrodd y canghennau, au holl
ffrwyth, *Rhuf.* v. 18, 19. Pechod yw 'r dihenyddiwr
gwaedlyd, a laddodd bobloedd, a ddifethodd ddinafo-
edd, a theyrnafoedd, *Rhuf.* vi. 23. Ped fae bosibl y-
scafnu 'r holl gyrph meirwon ar eu gilidd, oni chyrha-
eddent hyd y nefoedd, a gofyn pwy au lladdodd hwynt
i gyd, cefyd mai pechod fydd euog o ddwyn eu bywyd
hwynt i gyd. Myfyria ynghylch natur a drygioni pe-
chod, nes i'th galon ei ffeiddio, yn enwedig am iti dro-
feddu yn erbyn rhybuddion; a chyingoriau, a gweddi-
au, a thrugareddau, a goleuni, a rhad gariad, a che-
ryddon, a bwriadau, ac addewidion. Bydded i'th ga-
lon gywilyddio o herwydd y pethau hyn, ac ymfieidd-
io, *Ezra* ix. 6. Ystyr hefyd beth yw haeddiant pe-
chod. Y mae yn gwaeddi hyd y nefoedd am ddialedd,
Gen. xviii. 21. Marwolaeth a damnedigaeth yw ei ddy-
ledus gyflog; a thynn telldith ar enaid a chorff, *Gal.*
iii. 10. *Deut.* xxviii. Un meddwl a gair pechadurus
fydd yn dy wneuthur yn ddarostyngedig i ddigofaint yr
Holl-alluog, *Rhuf.* ii. 8, 9. *Matt.* xii. 36. Och pa
fath lwyth o felldithion, pa fath drysior o ddigofaint y
mae miliwn o'th bechodau yn eu haeddu? *Rhuf.* ii. 5.
Joan iii. 36. Barna dy hun fel na'bo i'r Arglwydd dy
farnu, i *Cor.* xi. 31.

Ystyria wrthuni ac halogrwydd pechod: Y mae cyn-
ddued ag uffern, llun diafol wedi ei ddarlunio ar yr E-
naid yw, i *Joan* iii. 8, 10. Pan agorer llygaid dy
ddeall, bydd ddychrynlyd gennit dy weled dy hun.
Nid oes dom mor aflan, na chwdfa mor wrthwynebus,
na burgyn mor ddrwgfawrlyd, na chlwyf mor haintus
ac yw 'r pechod, yr hwn fydd yn dy lenwi, ac yn dy
amgylchu a'i frynti, ac yn dy wneuthur yn ffiائد i bur
M olygon

olygon Duw. *Job* xv. 15, 16. Nid yw'r llyffant du mor erchyll genniti, ac ydwyti i burdeb Duw, nes dy lanhau drwy ras Crist.

Yn enwedig ystyr dy lygredigaeth gwreiddiol : Ofer yw toccio 'r canghennau tra fyddo 'r bon heb dderbyn un dyrnod. Nid gwiw gwhein lle byddo dwfr yn codi, lle inw eilwaith gynted ag ei gwaccaer. Gosoder bwyal edifeirwch wrth wreiddin anwiredd, fel y gwnaeth Da fydd, *Psal.* li. 5. Ystyr ddyfned yw llygredigaeth dy natur di, ac fel y mae wedi ymdanu ynoti, ac we di ymgymmyscu a thydi, fel gyda'r Apostol y crochle fech rhag corph marwolaeth, *Rhuf.* vii. 21. Ac cwynech gydag Awstin dy fod yn llestr i ddal bryntia drewi. Hwn fydd yn dy wneuthur di yn anhydyni ddaioni ac yn dueddol i ddrwg, *Rhuf.* vii. 15. Hwn fydd yn tywyllu dy feddwl, 'n gwy'r droi dy ewyllys, yn anhyymmheru dy serch, yn fyfrdanu dy gydwybod, yn gwanhau dy goffadwriaeth am ddaioni, ac yn dy wneuthur yn uffern fechan, *Jag.* iii. 6. H'n fydd yn gwneuthur dy aelodau yn arfau anghyfiawnder, *Rhuf.* vi. 19. Yn llenwi'r pen ag ystrywiau drwg, *Mic.* i. 1. Y dwylo a g aed, *Esay* i. 15. Y llygaid ag an lladrwydd, 2 *Pet.* ii. 14. Y tafod a gwenwyn marwol *Jag.* iii. 8. Y fydd yn agor y clustiau i weniaeth, ac ymddiddanion drwg, ac yn eu cau yn erbyn addysc bywyd, *Zech.* vii. 11, 12. Yn gwneuthur y galon yn groth felltigatedig i ymddwyn pob peth drwg, *Matt.* xv. 16. Ac ai tywallt allan yn ddibaid, fel y ffynnon ddwfr *Jer.* vi. 7. Neu'r mor dom a llaid, *Esay* lvii. 20. Ac a ddywedi di bellach fod dy galon di yn dda ? Yn h'r trach cwyna fel *Ephraim*, *Jer.* xxxi. 18. A chura dy ddwyfron fel y publican, *Luc.* xviii. 13. Ac fel *Jed* bydded ffaidd gennit ty dy hun, ac edifarha merwn llwch a lludw, *Job* xlii. 6. Ac fel y mae 'n rhaid fod yn dda yn erbyn llygredigaeth wreiddiol, felly yn erbyn y pedyn chod cryfaf ac anwylaf a'r fydd yn tarddu o honaw. Synnia drymmed yw, a maint y fydd o fwgythion Duw

i'w erbyn. Edifeirwch a ymlid yr holl yrr o'r geifr u-
 t d'ffernol o'i flaen, ond bydd tra gofalus frathu'r faeth yn
 s dy pechod anwylaf, fel y marweiddio ef yn anad un,
Psal. xviii. 23. Gwna i'th enaid gashau hwnnw, a
 Ofengwilio rhagddo yn ofalus, am ei fod yn ddianrhydedd
 bynnus i Dduw, ac yn beryglus i titheu.

3. Cais deimlad yn dy galon o'th drueni presennol,
 wyalafia pan gyscech di, y gelli ddeffro yn y tan uffernol,
 Dan phan gyfodech, y gelli syrthio iddo cyn yr hwyr. Pe
 h yn gwehit un colledig ynghrog gerfydd ei ganol wrth edef
 e weirwch ben ffwrn danllyd *Nebuchadnezzar*, a honno ym
 chleirion terri bob munud i'w ollwng i lawr, oni thosturiai
 Ac y dy galon dros y cyfryw un? Wele tydi ydyw'r dyn, os
 ntiadwyti etto yn dy bechod. Os torriff edef fregus dy
 dyniwydd ti heno, i ba le y syrthi di, onid i'r llynn fydd yn
 Hwyrerwi o dan a brwmflan? Ac oni chryni wrth ddarllen
 yllys, yn, o ba beth y gwnawd dy galon di? Oes genniti nac
 ybod, yn tuag at Dduw, na ferch tuag attat dy hunan?
 yn dy Meddwl am dy drueni, nes i'th galon weiddi am Grist,
 dd ym el y gwnae dyn ar fodd i am gafn, neu'r archolledig am
 Rhufydddyg, *Matt. ix. 12.* Ni ffoiff y lleiddiad ir ddinas
 ic, i'w boddfa nes i ddialudd y gwaed erlyn ar ei ol ef: Ni
 g an daw pobl at Grist nes eu curo allan o honynt eu hu-
 arwolain. Ni ddychwelodd yr afradlon nes i wall ac eisi-
 ch, a'u ei gymmell ef, *Luc. xv. 16, 17:* Ni chais *Laodicea*,
 ffc by ac aur na gwiscoedd, nac ennaint Crist, nes gwybod
 on yn bod yn dlawd, yn noeth, ac yn ddall, *Datc. iii. 17,*
Att. xv. 8. Gwell iti ofidio yn awr o herwydd dy drueni, a
 ldwfrheisio ei ochelyd, na dioddef ynddo dros byth.

4. Cydnebydd dy anallu i'th waredu dy hun o'th gy-
 n hywr truenus, a phechadurus: Na thybia y gall dy we-
 nra dy diau na'th ddarlleniad, na'th wrandawiad, na'th ddy-
 el Jhygiad dy waredu. Dyfal ymarfera a hwynt, ond na
 llawdphwys ynddynt, *Rhuf. x. 3.* Canys ni ddichon neb
 n daed Crist dy waredu, *Att. iv. 12.* Y rhai fydd gan-
 a y pehdynt hyder yn y cnawd ni ddeuant at Grist, *Luc. xviii.*
Phil. iii. 3. Rhaid iti wybod nad yw dy elw ond

colled, a'th nerth ond gwendid, na'th gyfiawnder ond brattiau budron, ac onide nid ymuni a Christ, *Phil.* iii, 7, 8, 9. *3 Cor.* iii. 5. *Esfay* lxiv. 6. Fel nad all y corph marw gyfodi o'r bedd, a thorri rhwymau marwolaeth, felly nid elli ditheu y fydd farw mewn pechodau, a chamweddau, dy adfywhau, a'th waredu dy hun o'th gyflwr enbydus, na gwneuthur gwasanaeth cymmeradwy i'th Greawdwr, *Rhuf.* viii. 8. *Heb.* xi. 6. Er hynny nag esceulufa mo'r rhan oddiallan i'r dyledfywyddau crefyddol; eithr disgwyl ar ffordd Duw, a galw am gynnorthwy ei yspryd ef, a gorwedd wrth y llynn i edrych a gei jachad. Tra yr ydoedd yr Efnuch yn darllen, yr anfonodd yr Yspryd glan *Philip* i'w gyfarwyddo, *Act.* viii. 28, 29. Tra'r ydoedd y discyblion yn gweddio, a *Chornelius* a'i gyfeillion yn gwrando, y syrthiodd yr yspryd Glan arnynt i'w cyflawni o ras a doniau, *Act.* iv. 31; ac x. 44. Ymegnia am Grist wrth weddio, a myfyrio; a gwna hynny ganwaith a chanwaith, cais wneuthur hynny fel y gelych, a thra fydd ech yn ymegnio, gobeithia y cynnorthwya Duw dy wendid, *Dihar.* i. 23.

5. Yn ddioed ymwrthod a'th holl bechodau. Ofeiti obeithio am fywyd a dedwyddwch oddiwrth Grist heb ymadel ag anwiredd, *Rhuf.* vi. 16. *2 Tim.* ii. 19. Yr hwn a *adawo ei bechod a gaiff drugaredd*, *Dihar.* xxviii. 13. Dim priodi Crist oni ymyscarir oddiwrth anwiredd. Na ddal *Dalilah* ar dy liniau. Rhaid i golli; un ai dy bechod ai dy enaid, *Psal.* lxxviii. 21. *Ezec.* xviii. 21. Chwiliau yr Iuddewon eu tai a chanwyllau rhag i ddim lesen lechu mewn un corn tra fyddent yn cadw'r Pasc; ac mor ofalus a hynny dylem nineu fod i garthu ymmaith bob pechod o'n bechodau, ac i'w boeri allan, *Job* xx. 11.

6. Dewis Dduw yn etifeddiaeth iti, *Deut.* xxvi. 17. *Jos.* xxiv. 15. Cymmer dy orphwysfa yn Nuw, *Jos.* vi. 68. Eistedd dan ei gysgod ef, *Can. Sol.* ii. 2. Mae Duw ei hun yn fwy, ac yn well iti na'r holl fyfyrwyr.

Psal. iv. 6, 7. Ac er iti syrthio allan ag ef, y mae yn cynnig cymmodi a thi, 2 *Cor.* vi. 17, 18. *Job* xiv. 6. 1 *Thef.* i. 9. *Rhuf.* i. 24. *Psal.* lxxiii. 25. Cymmer ef yn ei holl berthynafau personawl, yn Dad iti, *Jer.* iii. 4, 19, 22. Fel y gwaeth y Mab afradlon, ymostwng iddo, ymddiried i'w ragluniaeth a'i ofal ef drosoti.

Y Mab yn Achubwr iti, *Jo.* i. 2. *Heb.* vii. 25. Diofc wisc dy gaethiwed, a chymer y wisc briodas am danat ac ymuna a Christ, a dod ei enw ef ar yr hyn a feddych.

Yr Yspryd i'th sancteiddio, *Rhuf.* viii. 9, 14. *Gal.* v. 16, 18. I'th gynghori, i'th ddiddanu, ac i ymddadleu drosoti, *Rhuf.* viii. 26. *Psal.* lxxiii. 24. *Joan* xiv. 16, 26. *Ephes.* i. 14. *Ephes.* iv. 30. Cymer ef yn ei berffeithrwydd hanfodol; a thebyga iddo, i fod yn sanctaidd, megis ac y mae yntef, 1 *Pet.* i. 16. *Esay* i. 16, 17, 18. Ymfodlona arno o herwydd ei fod yn Hollalluog, a chyflawn o ddaioni, *Gen.* xvii. 1; ac xv. 1. *Psal.* lxxxiv. 11. *Matt.* xiii. 46. Ymrodda i fod dan ei awdurdod a'i reolaeth ef yn unig, *Matt.* vi. 24. Ymddirieda i'w ffyddlondeb ef a'i wirionedd, 2 *Tim.* i. 12. *Dihar.* iii. 5. Bodlona i aros am y gwobr o'th wasanaeth hyd yr amfer a ddaw, os gwel efe yn dda ei oedi, *Matt.* ix. 21. *Luc.* xiv. 14. *Heb.* x. 36.

7. Derbyn Grist yn ei holl fwyddau, i'th waredu, a'th gynnorthwyo, *Heb.* vii. 25. *Joan* iii. 36. *Esay* xlv. 22. Os deui atto *ni fwrw monot allan*, *Joan* vi. 37. Y mae efe yn galw yn yr heolydd, yn curo wrth y drysau i geisio gan bobl ei dderbyn, a phreswyllo gydag ef, *Dihar.* i. 20. *Datc.* iii. 20. A'i gymeryd ef iddynt yn Frenin, yn Offeiriad, ac yn Brophwyd, ac i gymeryd eu croes i'w ddilyn ef.

8. Dod i'r Arglwydd gwbl ac fydd ynoti: Medd yr Apostol, hwy a'i rhoddasant eu hunain i'r Arglwydd, 2 *Cor.* viii. 5. Rhoddwch eich Cyrph yn Aberth byw, *Rhuf.* xii. 1. Dod iddo dy Enaid a'i holl gynneddau. a'th

a'th gorph, a'i holl haelodau, fel y *gogonedder ef a'th gorph ac a'th yspryd fdd eiddo ef*, 1 *Cor.* vi. 20. Bydded dy feddwl yn cydnabod fod Duw yn haeddu pob derbyniad, a'i fod yn bennaf o ddeng mil, ac nad oes dim mor ddymunol ag ef, *Dihar.* iii. 13, 14, 15. *Matt.* xiii. 44. Gwel ei fod yn haeddu ei foliannu, *Datc.* v. 12. Bydded dy ewyllys yn rhwydd yn unô ag ef. Bydded dy goffadwriaeth yn dryffordd i gadw gwirioneddau Duw ynddo, ei addewidion, ei orchymynion, ei drugareddau. Bydded dy gydwybod yn rhybuddiwr ffyddlon iti, i'th arwain yn ffyrdd Duw. Bydded i'th serch fod yn glaf am Grist, a'i gydnabod ef yn dduniad cenbedloedd. Bydded dy ofn yn plygu'r glin iddo, gan ei addoli'n oftyngedig. Bydded dy dristwch am ddianrhydeddu Duw, a throfeddu ei orchymynion ef. Bydded dy ddig, a'th gas yn erbyn pechod, a'r hyn fydd gas gan Dduw. Bwriada yn dy galon ymadel a phob peth a feddech er mwyn Jesu Grist, dy berthynafau, a'th feddiannau, a'th tywyd hefyd, pan ddigwyddo erlid ar yr Efengyl, *Luc.* xiv. 26, 27, 33. *Matt.* x. 37.

9. Dewis gyfreithiau Crist yn rheol i'th eiriau a'th feddyliau, a'th weithredoedd, *Psal.* cxix. 30. A hynny yn gwbl, *Psal.* cxix. 6, 128, 160. *Ezec.* xviii. 21. Rhaid iti gymmeryd y gofal mwyaf am y dyledswyddau pennaf, ac i ochelyd y pechodau trymmaf, etto bydd gydwybodus ynghylch y pethau lleiaf, *Psal.* cxix. 6, 113. *Matt.* xxiii. 23. A phob amser mewn hawddfyd, ac adfyd, ni thry'r gwir rafol mo'i gefn at y gwynt a'i wyneb at y drwg y byddo'r byd yn tywynnu arno. Medd y Psalmydd, *Glynais wrth dy dystiolaethau, Cymmerais dy orchymynion yn etifeddiaeth dros byth, ar dy ddeddfau yr edrychaf yn wastadol*, *Psal.* cxix. 31, 93, 111, 117. A gwir fwriad nid addaw yn deg heb gyflawni, fel y bobl yn *Deut.* v. 27, 29. Ym mlaen llaw ystyria fod gorchymynion Duw yn ysprydol, i reoli meddyliau, a chynnyrfiadau'r galon, yn gofyn i ti wadu

wadu dy dueddiad cnawdol, *Matt.* xvi. 24; ac vii. 14. Y maent yn ehang, *Psal.* cxix. 96. Yn gyffredinol ac yn neilltuol; ymogel anufyddhau i'r rhai fyddont yn erbyn dy ewyllys lygredig, *Jer.* xlii 1, 2, 3, 4, 5, 6; ac *Pen.* xlv. 2. O's ymosodi yn erbyn pob pechod ac i gyflawni pob dyledfwydd, di fuddi ddiargyoedd, ac ni chwilyddi di, *Psal.* cxix 80. *Psal.* xviii. 23.

10. Rhwyma 'r holl betheu hyn ar dy enaid drwy gyfammod difrifol rhyngoti a Duw, *Psal.* cxix 106. *Nehem.* x. 29. Ond bydd daer ar Dduw am roddi o honaw ef nerth iti i'w gyflawni, ac edrych ar dy fod yn wir ewyllysgar i wasanaethu Duw mewn Sancteiddrwydd a chyfiawnder holl ddyddiau dy fywyd, heb laesu, ac beb gilio yn ol; Ac os ymglywi felly, dymuna ar Dduw er mwyn haeddedigaethau ei Fab dy dderbyn, gan addef dy ddrygioni, a mynegi dy fwriad i ymwrthod a phob eulun, ac a phob math ar bechod, i fyw yn ol gorchymynion Duw dy holl ddyddiau, ac i ymroddi i Jesu Grist, fel y byddo efe iti yn ddoethineb ac yn gyfiawnder.

11. Gochel oedi troi at Dduw, eithr gosod ar y gwaith yn gyflym. *Br. siais ac nid oedais gadw dy orchymynion*, *Psal.* cxix. 60. Cofia ffolineb y morw nion a ddaethant yn rhy ddiweddar wedi cau drws y drugaredd, *Matt.* xxv. A thwyll *Felix* yr hwn wedi ei argyoeddi, a ollyngodd *Paul* ymmaith hyd ryw amser arall, *Act.* xxiv. 25. Ac ni ddarllenir iddo gael amfer addas byth gedi hynny. O tyred heddyw rhag dy galedu drwy dwll pechod, a bod y pethau perthynol i'w heddwech yn guddiedig oddiwrth dy lygaid ti: Yr wr hon y mae Crist yn disgwyl wrthiti, a'r yspryd yn ymdrechgu a thydi, a gweinidogion y gair yn galw ar ati; cais olew tra fyddo 'r farchnad yn agored, a thiheu yn cael achlyffur i brynu. Na wrthod y gwahawdd rhag dy gan allan o'r wledd, *Luc.* xiv 24.

12. Dyfal ddilyn foddion troedigaeth, *Jag.* i. 18.

19. 1 *Cor.* iv. 15. A hynny nid mewn dull arferol ond difrifol, gan ddymuno gras i'th adnewydddu.

13. Meithrina waith yr yspryd yn dy galon pan fyddo yn dechreu dy argyoeddi a'th gynhyrfu, na ddiffodd mo hynny. Na ddiffodd ac na wrthwyneba'r Yspryd Pan gyfodo ynoti feddyliau gofidus o herwydd dy bechodau, neu ofalon am dy gyflwr tragwyddol, na fydded iti adel i gymdeithas ddrwg, neu achosion bydol eu tagu, eithr gweddia ar Dduw am eu cadw hwynt at dy enaid, nes iti roddi diofryd ar y drwg, ac ymroddi i Grist; gad i argyoeddiad bigo dy friw, nes i'r llygredigaeth redeg allan.

14. Ymosod i weddio yn daer, ac yn wastadol. *Annuwio*l fydd yr hwn fydd yn attal gweddi ger bron Duw, *Job.* xv. 4. A rhagrithiwr fydd anwadol ynddi, *Job.* xxvii. 10. Pan fyddo gras yn troi dyn, un o'r pethau cyntaf a wnaiff yw gosod y dychrynedig i weddio, *Act.* ix. 11. Cymmer amser beunydd i weddio yn ddirgel, ac yn dy deulu. Gwae fydd i'r teuluoedd ni alwant ar enw Duw, *Jer.* x. 25. Bydded dy weddi yn wrefog ac yn egniol, ni chymmerir teyrnas nef heb drais, *Matt.* xi. 12. *Ac ymdrech,* *Luc.* xiii. 24. Ni cheir y fendith heb ymbil a dagrau, *Gen.* xxxii. 24. *Hos.* xii. 4. Peth anhepcor yw gras, na chymer nag wrth ei ofyn. Os gwrthddadlena neb yma, *nad yw Duw yn gwarand* pechaduriaid, *Joan.* ix. 31. Rhaid i ni wneuthur do parth ar bechaduriaid: Rhai o honynt fydd wrthniffig ac yn parhau yn eu drygioni yn gyndyn, gweddiau rheini fydd gas gan Duw: Ond y mae rhai pechaduriaid yn edifarus, a phan weddio y rheini gwrendy Duw arnynt, a daw i'w cyfarfod a thrugaredd, *Luc.* xv. 20. Je gwnaeth Duw lawer er gweddiau y sawl a edifarhaant yn hannerog. Nid ofer fu ei ofstyngiad i *Ahab*, na ympryd i *Ninifeh*. *Jonah* iii. 8, 9, 10. 1 *Bren.* xxi. 27. Pethau amferol yr oeddent hwy yn ei ofyn ac os gofynni di bethau ysprydol di fyddi debyccach i *caffael*, am fod yn fodlonach gan Dduw y sawl yn

ceisio, a hynny drwy Grist hefyd, *Dihar. ii: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Luc, xi. 9, 10, 11, 12, 13. Dihar. viii. 34, 35: Ond cyffur iti ei fod ef yn dy alw di, Marc. x. 49. Gan iddo orchymyn iti arferu moddion ni fiodma efe monoti yn dy ufudd-dod. O gweddia heb ddiffygio, Luc. xviii. 1. Y Saint fydd yn awr mewn gogoniant, a fuont unwaith mor wael a thitheu, am hynny eiriol ar y Goruchaf a ddichon wneuthur cymmaint erddoti ac erddynt hwy.*

15. Gad ymmaith gyfeillion drwg. *Dihar. ix. 6. A phob achlyssur a'th ddeno i bechod, Dihar. xxiii. 31. Os byddi'n blyfio'r abwyd tydi a lyngci'r bach, ac os chwareui a'r fagl, tydi a ddelir. Na themtia Dduw drwy fyned heb raid i gyfeillach ddiffaith, canys y cyfryw fydd yn anrheithio bucheddau, ac eneidiau, a theuluoedd lawer, ac yn gwyrddroi llawer un edifeiriol, ac yn ei wneuthur yn blentyn uffern faith waeth nag oedd, Ymadewch a'r rhai ffol os mynnwch fyw, Dihar. ix. 6. Yr hwn fydd gyfaill i ynsydion a gystuddir, Dihar. xiii. 20. Newidiad y galon a ymddengys wrth newidiad Cymdeithas. Cymdeithion drwg wrth watwor a chablu crefydd a annogant eu gilydd i'w dirmygu. Cofia rybuddion yr Yspryd Glan, *Fy Mab os pechaduriaid a'th ddenant, na chyttuna; os dywedant tyred gyda ni, cynllwynwn am waed, ymguddiwn yn erbyn y gwirion, bwrw dy goelbren yn ein mysc, fy Mab na rodia yn y ffordd gyda hwynt, attal dy droed rhag eu llwybr hwynt. Y maent hwy yn cynllwyn am eu gwaed eu hun, am eu henices eu hun y maent hwy yn llechu. Gochel ffordd y drygionus, na ddos ar byd-ddi, cilia oddiwrthi hi, a dos heibio, canys tywyllwch yw, ac ni wyddant wrth ba beth y tramgwyddant, Dihar. i. 10, 11, 18; ac iv. 14, 19. A chan fod drwg gyfeillach mo'r beryglus, dywedaf wrthy ch unwaith etto, fel y dywedodd Moses wrth yr Israeliad, Num. xvi. 26. Pan lefarodd efe wrth y gynnulleidfa gan ddywedyd, *Giliwch attolwg oddiwrth bebyl y dynion drygionus byn. On ffowch rhag y cyfryw fel y gwnaech rhag rhai***

N

a fydd-

a fyddai a'r cornwyd arnynt, ac yn rhedeg yn eu talcennau; canys hudo y maent i golledigaeth.

16. Ymneilltua weithieu i weddio ac i ymptydio yn ddirgel, er mwyn gwneuthur dy galon yn deimladwy o'th bechod, a'th drueni. Ystyr y gorchymynion ofefur un ac un; a dirnad dy droseddau i'w herbyn, er ymddarostwng o'i herwydd.

Ymddiddan byr rhwng pechadur a'i Enaid.

Och, ys truan o ddyn ydwyfi! I ba le y dug pechod fi? Mi welaf ddarfod i'm calon fy nhwylo i wrth fy ngwenheithio i; mi welaf, mi welaf fy mod yn golledig oddieithr i'r Arglwydd fy ngwaredu; fy mhechodau, fy mhechodau, och ffeiddied peth ydwyfi! Gwaeth fy sawr yn nhyb Duw, nag yw'r burgyn yn fy nhyb i. Och o'r uffern bechadurus y fydd yn y galon yma, a dybaswn ei bod yn dda! Holl ddychymygion fy nghalon fydd ddrwg n oestadol: Yr wyf yn wan i'r da, ie yn wrthwynebus iddo, ac yn dueddol i bob drwg. Och o'r sybwl drwg yw fy ngalon, a maint o lyffaint duon fydd yn ymlusco allan o honi. Och fel y mae fy mhechodau yn fy nghyhuddo i, ac yn rhythu eu llygaïd arnafi: Y mae fy holl ddyledion yn dyfod arnafi ar unwaith, pob gorchymyn fydd yn rhoi c yn arnafi am gantoedd a miloedd. Er bod y Mynyddoedd yn fawrion nid ydynt yn aneirif, er bod y tywod yn aneirif, nid ydynt yn fawrion, ond gwae fi fod fy mhechodau i yn aml fel y tywod, ac yn fawrion fel mynyddoedd. Y mae'r pwys arnaf yn drwm, oni wareda trugaredd fi, darfu am danaf, a foddaf i ddyfnder y pydew diwaelod. Och fy enaid! Fy ngogoniant, Ichabod i'th elwir, ymadawodd dy harddwch a thi, ac aeth dy anrhydedd yn warth.

Och faint fy aflwydd o herwydd fy mhechodau, melli-dithion ar fy enaid a nghorph, a phob peth a feddafi; pa beth a wnafi, ac i ba le yr afi? Os edrychafi tuag i fynu, yr wyfi'n ofni fod Duw yn ddig, os tuag i wared, mae uffern yn lledu ei safn arnafi, os i'm mewn, mae fy

nghd, d-

nghdydwybod yn fy nghnoi, os allan, y mae profedigae
thau a pheryglon yn fy amgylchu. Ah, i ba le y di-
angafi, pa le all fy nghuddio i oddiwrth yr hwn fydd
yn gweled pob peth, pa ddalfa gadarn a ddichon fy
niogelu i oddiwrth yr Holl-alluog. Och fy Enaid beth
yr ydwyti yn ei feddwl wrth fyned ym mlaen yn dy
ddrwg? A ydwyti mewn cyngrair ag uffern, ac mewn
cyfammod a marwolaeth, ac mewn ferch i aflwydd? O
bendithia Dduw, am iddo ddifgwil wrthiti cyhyd, ac
yn awr tro atto 'n edifeiriol i'w wasanaethu mewn
sancteiddrwydd byth: Y mdderchefwch ddryfau trag-
wyddol, fel y delo brenin y gogoniant i mewn.

P E N N O D VII.

*Yn cynwys Annogaethau i Ddychwelyd
at Dduw.*

O Arglwydd cynnorthwya fi yn bryn o waith, ac od oes un
enaid wedi darllen hyd yma, ac heb gael cynhyrsiad et-
to, yr awr hon cymer afel arno o gerfydd ei galon, nes
iddo addef dyfod yn drech nag ef, O Arglwydd northa fi yr un-
waith hon Hawyr frodyr y mae'r nefoedd a'r ddaiar yn
eich annogi edifarhau Y mae athrawon grafol me'n
gwewyr am eich geni eilwaith Gal iv 19. Byddau Ang-
ylion nefol yn llawenu wrth eich edifeirwch rasol, ac yn
canu gogoniant i Dduw yn yr uchelder. Y fer boreu-
ol a gydganent, a meibion Duw a floeddient o lawen-
ydd am yr ail greadigaeth, fel y gwnaethont am y
cyntaf. Gwna i'r Angelion wledd am di eni dy i Dduw,
a bod iddynt un brawd ychwaneg nag oedd o'r blaen,
ac un etifedd ychwaneg i'w Harglwydd goludog. Dag-
rau edifeiriol fydd win yn firioli Duw, a dynion, ac

Angelion. Ac onid yw well iti lawenhau 'r nef, na bod cwn uffern yn ymborthi arnati, ac yn dy watwor am dy ynfydrwydd a'th drueni? Ond hyfryd iti ystyried fel y llawen chai Duw wrth dy dderbyn i'w ras, a *llawenydd priodfab am briodferch, y llawenychbai dy Dduw o'th ble-git ti, a gorphbwysai yn ei gariad*, Esay lxii. 5. Mwy fyddai ei hyfrydwch nag oedd un *Jacob* wrth gyffwrdd a *Joseph*, a'i gosseidio. Darllen ddammeg yr a fradlon, *Luc*; xv. 9, 20. Oni weli fel y darfu i'w Dad caredig anghosio ei sawrhydi, a'i oedran, rhedeg yn gyflym i'w gyfarfod? Gwel mor wisgi y rhed, ac y bryllia trugar-edd i'th gyfarfod, pan ddychwelech adref. Fel y cynhesodd ymyscarioedd *Joseph* wrth weled *Benjamin*, y cynhesa'r Arglwydd wrth yr edifeiriol. Ac fel y bu tad yr asradlon yn gyflym, felly yn graff hefyd, efe a gantfu ei *Fab o hirbell* ac aeth i'w gosseidio ac i'w guffanu. Y mae ei serch yn gwneuthur iddo anghosio ei ddig, ac anufudd-dod ei fab. Nid yw yn rhufo ei gymeryd ef i'w freichiau, er bryntied ei garpiau, a bod sawr y moch arnynt. Buan y gwnaeth ef yn garuaid ac yn hardd, er gwaelod oedd ei ystum. Nid arbedodd y Tad na'r wisc oreu, na'r llo pascedig, ac ni fynnai gadw'r llawenydd mewn lle cul, gwahoddodd ei garedigion i gydwlleda hefyd, a'r mab newydd eni wrth glun ei Dad; yr hwn yn haelionus a barodd iddynt fod yn llawen, a dangosodd achos da, canys *eb esfe, sy mab hwn oedd farw, ac aeth yn fyw drachefn, ac esfe a gollodd, ac a gaed*, adn. 24. Os mynni ychwaneg o yspyrwydd am y ddammeg, deall mae Duw yw'r Tad, a Christ yw 'r lluniaeth melyn, a'i gyfiawnder ef yw 'r wisc hardd, ei faint a'i Angylion yw 'r caredigion a'r gweinidogion, a thitheu ddarllenwydd, o's edifarhei yn gywyr, wyt y Mab a gei groesaw, ac a beri lawenydd.

O Graig onid oes gynnwrf ynoti etto i ddychwelyd at drugaredd! Gwranddo ynteu ar leserydd un oddiwrth y meirw a'r damnedig yn dy rybyddio i edifarhau; yr
hwa

hwn a ddywedodd wrth *Abraham* yr wyf yn attolwg iti o Dad, *Ddanfon o honot i dy fy nhad, canys y mae imi bump o frodyr; fel y tyftiolaetho un iddynt hwy, rhag dyfod o honynt hwythau hefyd i'r lle poenus hwn; os a un oddiwrth y meirw attynt, hwy a edifarhant, Luc. xvi. 16, 27, 28. 30.* Clyw o bechadur fel y mae un o'th ragflaenoriaid ti mewn anwiredd a chaledwch calon yn pregethu iti oddiar y pren dioddef yn uffern, ar iti edifarhau. Och! edrych i lawr i'r pydew diwaelod; a gwel fel y mae mwg eu poenedigaeth hwy yn escyn i fynu yn oes oesoedd, *Datc. xiv. 11.* Och ddued a mileinied yw eu penydwyrr! cerddoriaeth ganddynt glywed eu gwaedd. Beth meddi di am angerdd y tan, am gadwynau'r tywyllwch, am y ffwrn ddu, a glywi di arnat wneuthur yno breswylfa iti byth? Dod dy glust wrth ddrws y carchar tragwyddol, a gwrando'r galarnad, a'r rhegon, a'r melltithion fydd yno. *Matt. xxii. 13, Datc. xvi. 9.* Nid oedd gwaedd y bobl yr ydoedd y ddaiar yn eu llyngcu, a barodd i bawb ffoi oddiwrthynt, elfydd mor ddychrynlyd ac yw'r rudo a'r yscyrnygudannedd y fydd ym mysc y rhai damnedig, *Num xvi. 33, 34.* Och ddyfned eu ocheneidiau hwynt, mor anoddefadwy yw eu poenau hwynt! Pe tynnai Duw yr caead mawr y fydd ar wyneb y pwl diwaelod, fel y delei'r fwn erchyll fydd yno i glyw dytton daiarol, O faint fyddai'r chwithder a'r braw! Yn enwedig y cwynfan fod y trueni i barhau byth bythoedd, ac nid oes ond ychydig rhyngot titheu a fyrthio yno, oddieithr iti edifarhau.

Mawr yw'r annogaethau y mae Duw yn ei ofod o'n blaen ni i'n dychwelyd ni atto ei hun.

1. Y mae ei hynawfedd trugarog ef yn ein gwahodd ni. Ei drugareddau ef fydd uwch na'n meddyliau ni, *Cyfuwch a'r nesoedd ydynt, beth a wnei di? a dyfnach nag uffern, beth a elli di ei wybod? A'u mesur yn hwy na'r ddaiar, ac yn llettach na'r mor, Job xi. 7, 8, 9.* Yr Arglwydd fydd Dduw trugarog a graslawn, hwyrfrydig i
lid

lid, a helaeth o drugaredd a gwirionedd, Psal. lxxxvi. 15. Ymchwelwch at yr Arglwydd eich Duw, o herwydd graslawn a thrugarog yw efe, hwyrfrydig i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg. Joel ii. 13. Pa Dduw fydd fel tydi yn maddeu anwiredd, ac yn myned beibio i anwiredd gweddill ei etifeddiaeth; ni ddeil efe ei ddig byth am fod yn hoff ganddo drugaredd. Efe a ddychwel, efe a drugarha wrthym, efe a ddarostwng ein hanwireddau, a thi a desti eu holl bechodau i ddyfnderoedd y mor, Micah, vii. 18, 19. Dychwelwch attafi medd Arglwydd y lluoedd, a mi a ddychwelaf attoch chwithau. Mal. iii. 7. Zech. i. 3. Nid yw pechaduriaid yn cyfeiliorni wrth dybied trugareddau Duw yn fawrion, ond wrth esculuso meddwl am ei gyfiawnder ef, ac addaw iddynt eu hunain drugaredd allan o ffordd Duw. Ond i'r gwir edifeiriol y mae yn yr Arglwydd aml drugareddau, i Cron. xxi. 13, Ac aml dosturiaethau, Nehem. ix. 19. A siccr drugareddau drwy gyfammod tragwyddol, Esay lv. 3. A thrugaredd dragwyddol, Esay liv. 8. Psal. ciii. 17.

2. Y mae addewidion Duw yn taer alw ar bechaduriaid i ddyfod am drugaredd. Ty Israel wrthnysig dychwel, medd yr Arglwydd, ac ni adawaf i'm llid syrthio arnoch; canys trugarog ydwyfi, ni ddaliaf lid yn dragwydd. Trowch chwi blant gwrthnysig medd yr Arglwydd. Ymchwelwch feibion gwrthnysig ac mi a jachaf eich gwrthnysigrwydd chwi, Jer. iii. 12, 14, 22. Fel y mae byw medd yr Arglwydd Dduw, nid ymhoffaf ym marwolaeth yr annuwiol, ond troi o'r annuwiol oddiwrth ei ffordd a byw. Dychwelwch, dychwelwch oddiwrth eich ffyrdd drygionus, canys (ty Israel) pa ham y byddwch feirw? Ezec. xxxiii. 11. O's yr annuwiol a ddychwel oddiwrth ei holl bechodau y rhai a wnaeth, a chadw fy holl ddeddfau, a gwnethur barn a chyfiawnder, efe gan fyw a fydd byw, ni bydd efe marw. Ni chofir iddo yr holl gamweddau a wnaeth. Dychwelwch a throwch oddiwrth eich holl gamweddau, a gwnewch iwch galon newydd, ac yspryd newydd, canys pa ham, ty Israel, y byddwch feirw? Canys nid oes e-

wylly

xxvi. ylllys gennif i farwolaeth y marw medd yr Arglwydd
 Oduw, dychwelwch gan hynny a byddwch fyw, Ezec. xviii.
 13. 22, 31, 32.

Edrych ar ogoniant y byd arall, fel y mae'r Efengyl
 ei ddarlunio; dos i ben *Pisgah*, a derchafa dy ly-
 raid ar dir yr addewid, sef y tir da, y fydd y tu hwnt
 i Iorddonen. Paradwys Duw, a ddyfrheir ag afonydd
 lawnion o hyfrydwch gogoneddus; cyfod a rhodia yn-
 do drwy fyfyrddod nefol, ystyr ei hyd a'i led, canys yr
 Arglwydd ai rhydd iti yn etifeddiaeth dragwyddol, os
 ydi a ddychweli atto ef mewn cywirdeb calon.

O's ofseculusi'r fath gynnig yr ydwyt heb ffydd, neu
 heb reswm, neu heb gydwybod. Canys cynnig yr E-
 ngyl i'r credadyn deyrnas ogoneddus, 2 *Thess.* i. 5.
 Cyfiawn, dangneddefus, dragwyddol, 2 *Pet.* iii. 13.
Rhuf. xiv. 17. 2 *Pet.* i. 11. *A choron o fywyd, o gy-*
awnder, o ogoniant, Jag. i. 12. 2 *Tim.* iv. 8. 1 *Pet.*

4. A gwisg o anlygredigaeth, ac anfarwoldeb, a
 hymaint discleirdeb a'r haul, 1 *Cor.* xv. 53. *Matt.*
 iii. 43. A chyflwr cyffelyb i angylion Duw, *Luc.*
 x. 36. Beth o's gorfydd i Grifftion fyned drwy ymbell
 lltir o ffordd arw cyn dyfod i baradwys, ni bydd edifar
 ganddo ei daith wedi y delo i'r Gorphwysfa.

3. Y mae'r Arglwydd yn yr amser presenol yn rhoddi
 agad o freintiau i'r grasol, gan ganiattau iddynt
 awl i bob peth a fyddo da ar eu lles tra fyddont yma;
 bob peth fydd eiddynt, 1 *Cor.* iii. 22. A hwythau'n
 reiniol o'r fam ddinas nefol, ac unol a Duw, a'i sainct,
1 Ieb. xii. 22, 23, 25. Yma y mae Duw yn rhyddhau
 bobl oddiwrth gathiwed pechod a Satan, *Joan* viii.

6 Ac yn eu gwaredu allan o feddiant y tywyllwch,
 yn eu *smmud i deyrnas ei anwyl fab*, *Col.* i. 13.
 waredir h y oddiwrth ddrwg y byd presenol, *Gal.* i.

Ni chaiff llwyddiant mo'i llygru, nac adfyd eu
 wahanu oddiwrth Dduw, *Rhuf.* viii. 35, 37, 38.
 waredir hwnt o feddiant uffern, a bydd angeu nid
 frenin dychryniadau iddynt, ond yn gennad hedd-
 ychol,

ychol; *Pfal.* xlix. 15. Tynnir y felldith oddiwrth y groes, *Pfal.* cxix. 71. A bydd cystudd yn byfygwriaeth i'w jachau, ac fel pair i'w puro, neu wintill i'w nithio, *Dan.* xii. 10. *Esfay* xxvii. 9.

Bydd yr Arglwydd yn Dduw i'r ffyddloniaid, *Gen.* xvii. 7. *Yn hawl ac yn darian iddynt*, *Pfal.* lxxxiv. 11. *Gan roddi gras a gogoniant, heb attal oddiwrthynt ddim a fyddo da iddynt.* Cant ddyfod i'w wydd ef, a chant wrando eu gweddiau, *Ephes.* i. 6.; ac iii. 12. 1 *Joan* v. 14. A mwynhau cymmundeb ag ef, *Joan* xiv. 23; ac xv. 15. 1 *Joan* i. 3. A chaiff pob peth gydwethio er daioni iddynt, *Pfal.* cxv. 13. *Rhuf.* viii. 28.

4. Y mae trugaredd Duw wedi cweirio ffordd jechydwrriaeth a'i gwneuthur yn rhwydd i'r grafol. Danfonodd Duw ei Fab ei hun i wneuthur erddom yr hyn nid allai y ddeddf, *Rhuf.* viii. 3. Gofynnai'r gyfraith iawn gyflawn am y pechodau a wnaed eisoes, a chyflawn ufudd-dod am yr amfer i ddyfod, yr hyn ydoedd amhosibl i gnawd llygredig. Ond wele faddeuant Duw ym mhob un o'r ddau. Bodloniff i gymeryd gan y meichiau (a hwnnw o'i drefniad ef hefyd) yr hyn a alle efe ei ofyn gennym ni, 2 *Cor.* v. 19. A dywed iddo gael jawn, *Job* xxxiii. 24. 1 *Tim.* ii. 6. Ac nad yw efe yn disgwyl ond ini dderbyn ei Fab ef, ac y bydd efe yn gyfiawnder ac yn brynedigaeth i ni, *Joan* i. 12. 1 *Cor.* i. 30. Ac am yr ufudd-dod i ddyfod cyd-ddygiff a'ch gwendid, ac ni bydd Feistr farrug; er bod ufudd-dod gyflawn yn ddyledus iddo, etto derbyn un diffig ynddo am y byddo yn ddiffuant, *Gen.* xvii. 1. *Dihar.* xi. 20. Er nad alloch dalu eich holl ddyled, efe a gymmer y dda y peth fydd gennych, yr ewyllys yn lle'r gallu, a'bwriad cywir ynghyfer y cyflawniad gwan, 2 *Cor.* viii. 12. 2 *Cron.* vi. 8. *Heb.* xi. 17, Wrth ystyried fe y mae hynawsedd eich gwneuthurwr yn plygu attoch, gallaf ddywedyd wrthyf fel y dywedodd ei weiswr wrth Naaman, *fy nhad, pe dywedasei y prophwyd bet mawr wrthyf ti, onis gwnelfit?* Pa faint mwy gan iddo ddywed,

ddywedyd wrthit, ymolch a bydd lan ? 2 Brenh. v. 13. Pe
gofynnasei Duw gennych ryw beth anhawdd, toft, fel
y byddei i chwi ddiangc rhag damnedigaeth dragwydd-
ol, oni wnaech hynny ? Beth o's parei i chwi dreulio
eich holl ddyddiau mewn anialwch anghyfannedd, ac
mewn sorriant a newyn ; neu i offrw m ffrwyth eich
corph dros bechod eich eneidiau, oni dderbyniech chwi
brynedigaeth dragwyddol yn ddiolchgar ar y fath am-
modau ? ie pe gorfyddei i chwi fod yn y tan dros lawer
oes, a chwedi hynny cael gwarediad, ni byddei'r cyn-
nig i'w wrthod, am nad yw 'r boen ddim wrth drag-
wyddoldeb.

Yma y gall ddigwydd gwrthddadl, sef bod cymmaint
anallu dyn i gyflawni dyledswyddau 'r Efengyl, ac i
gyflawnu ammodau 'r gyfraith, a bod ffydd ac edifeir-
wch ac ufudd-dod ddiffuant cyn anhawfed a 'r hyn y
mae 'r gyfraith yn ei ofyn.

Attebaf i chwi, y gall y ffyddloniaid gyflawni dyled-
swyddau 'r Efengyl wrth dderbyn y gras y mae Duw yn
ei gynnig ynddi, am hynny syniwch yr hyn a gan-
lyn.

5. Y mae gras Duw yn barod i gynnorthwyo pobl i
wneuthur y pethau sanctaidd nid allant ei cyflawni yn
eu nerth eu hunain. Y mae Duw yn gwahodd ac yn
estyn ei law, *Dihar. i. 24.* Er eich bod wedi cwmpo
'r fath bwl o drueni ac nas gellwch ymgodi allan o ho-
naw, etto y mae Crist yn estyn ei law atoch, as o's
boddwch, yr achos yw am i chwi wrthod ei gynnorth-
wy ef. Y mae *efe yn sefyll wrth y drws ac yn curo, os*
gyr neb iddo, efe a ddaw i mewn atto, Datc iii. 20.
Er eich bod yn dlawd, yn druenus, yn ddeillion, ac yn
noethion, y mae Crist yn cynnig jachau eich dallineb,
chuddio eich noethni, a diwallu eich tlodi, gan
werthu i chwi *aur fel i'ch cyfoethoger, a gwisg wen fel*
ch dillader, ac ennaint i'ch ll. gaid, fel y caffoch weled,
Datc. iii. 17, 18. Ac o's dywedwch nad oes gennych
bodd i brynu, gwybyddwch y gellwch brynu heb arian

ac heb werth, *Esay* lv. 1. Y prynu yma fydd wrth of-
fyn a diwyd arferu moddion Duw, *Dihar.* ii. 3, 4. Y
mae efe yn cynnig goleuo dy feddwl; a dyscu iti ei of-
ni ef: Dyddinistr yw gwrthod a chafau gwybodaeth, a
bod heb ddewis ofn yr Arglwydd, *Dihar.* i. 29. Na
fynni ddeall, ac na ewyllysi wybodaeth o ffyrdd Duw,
Job xxi. 14. *Pe gwaeddit ar ol gwybodaeth, a'i cheisio*
fel arian, a chwilio am dani fel am dryffor cuddiedig;
yna ceit ddeall ofn yr Arglwydd, ac y ceit wybodaeth.
Dduw, *Dihar.* ii. 3, 4, 5. *Dychwelwch wrth fy ngher-*
yd (Medd Duw) wele mi a dywalltas fy yspryd i chwi,
Dihar. i. 23. Wedi derbyn yspryd Duw, gellwch
wneuthur y peth nid allech o honoch eich hunain o'r
blaen. Perir i chwi ymolchi yn lan, *Esay* i. 16. O
Jerusalem a ymlanhei di? Pa bryd bellach? *Jer.* xiii.
27. Ni wyddoch faint o gymmorth a wnaiff Duw i
chwi, o byddwch daer yn gofyn iddo, *Luc.* xi. 8; ac
xviii. 5. Pan baro rhyw wr cyfoethog i ddyn rheidus
ddyfod at ei dy, mae hynny 'n achos o obaith i'r tlawd
y caiff wellhad wrth ddyfod yno. Nid i'w gwatwor y
mae Duw yn gwahodd pobl i ddyfal gyrchu at foddion
gras, ond i wneuthur lles iddynt.

P E N N O D VIII.

Yn Cynwys y Cload.

BELLACH fy mrodyr beth a wnewch chwi? Ai
aros yn eich cyflwr pechadurus a marw, ai dych-
welyd at Dduw am fywyd tragwyddol? Pa hyd
yr ymdrowch chwi ac yr ymwydynwch chwi yn *Sodom*,
ac y cloffwch chwi rhwng dau feddwl? 1 *Bren.* xviii.
21. Onid darfu i chwi fwriadau pa un a ddewiswch chwi
ai Crist ai *Barabbas*, ai hyfrydwch ai gofid, ai Parad-
wy

wys ai tir *Cabul*? 1 *Bren.* ix. 13. A ydych chi yn ymddadlu pa un oreu ai *Abana* a *Pharnar* afonydd *Damascus*, ai ffrydiau *Eden*? A yw pyllau drewllyd pechod yn well na dyfroedd y bywyd, y rhai fydd loyw fel grisial; ac yn dyfod allan oddiwrth orfeddfainge Duw a'r Oen? A wna'r byd gymmaint erddoch chwi, ac y wna Crist, ac a ddescyn golud gyda chwi i'r bedd, *Psal.* xlix. 17. 1 *Tim.* vi. 7. O blant annedwydd, pa hyd y glynwch rhwng y bru a'r byd? A orfydd i mi eich gadel fel y gorfu i *Paul* adel *Agrippa* o fewn ychydig wedi eich ennill i fod yn Gristianogion cywyr? Chwi a allwch fod yn golledig felly; ni thal yr ychydig ddim, oni byddwch gwbl Gristianogol. Os oes ynoch beth dymuniad am ras, rhoddwch eich bryd yn gryfach arno na fydded i Satan beri i chwi oedi; tra fyddoch yn bwrriadu gwellau, gellwch farw cyn diwygio dim o'ch buchedd.

Os yn yr amser presenol hwn yr oedwch h' d amser arall, gall y cynwrf fydd ynoch oeri, a'ch calon galedu drwy dwyll pechod: Dyma'r amser cymeradwy, a dydd jechydwriaeth. Nid yw heddyw rhw fuan iti i ddechreu bod yn fendigedig. O na wyddit ti, i'c yn dyddydd hwn y pethau a berthynant i' th heddwch, cyn eu bod yn gudi'cig oddiwrth dy lygaid, *Luc.* xix. 42. Hwn yw dy dydd di, ac nid yw onid diwrnod, *Joan.* ix. 4. Cafodd eraill eu dydd, a chweddi hynny derbyniafant eu barn. Oni wnei ditheu ddewis doeth yn awr; darfu am danat byth: Bydd dy gyflwr tragwyddol fel y bo dy ddewis presenol, *Luc.* x. 42; ac xvi. 25. *Dihar.* i. 27, 28, 29. Y mae bywyd a marwolaeth ar dy ddewis di, *Deut.* xxx. 19. Tra yr oedd un o'r merthyron yn gwe dio wrth yr stanc, cynnygied ei fywyd iddo, ond efe ai gwrthododd am fod yr ammodau yn bechacurus; ond y mae Crist yn cynnig ammodau hawdd ac anrhydeddus: Nac ymffroftia o'r dydd y foru, canys ni wyddost beth a ddigwydd mewn diwrnod, *Dihar.* xxvii. 1. Nac i ba letty y dwg y nos di.

O Garedigion yn awr y mae yspryd Duw yn ymdrechgu a chwi, ni wnaiff ef felly bob amser : Oni chlywaist dy galon yn cynhesu, a'th feddwl ym mron ymroi i Dduw ? Na fydd fel *Samuel* ifangc heb wybod fod Duw yn dy alw, i *Sam.* iii. 6, 7. Buan y clyw'r Etholedigion lais eu hanwylyd, *Can. Sol.* ii. 8. Na fydd ditheu fyddar. Nid yw y lleferydd y fydd yn rhwygo'r cedrwydd, ac yn gwneuthur i'r Mynyddoedd lammu fel lloi, nid taranau *Sinai* yw, ond y llais tawel araf. Nid fwn y felldith, ond y fendith yw, a newyddion llawen o bethau da, *Ephef.* vi. 15. 2 *Cor.* v. 18, 20. Gallaf ddywedyd wrthit ti fel *Martha* wrth ei chwaer, *Yr Athro a ddaeth ac y mae yn galw am danat*, *Joan* xi. 28. Ynteu fel *Mair* cyfod yn fuan a thyred atto. Y mae ei wahoddiad ef yn hael, nid yw yn gomedd neb, yr hwn fydd yn ewyllysio cynmeryd dwfr y bywyd yn rhad, *Datc.* xxii. 17. Dewch attafi medd Crist, cymmerwch fy jau i arnoch, a dysgwch gennifi, ac chwi a gewch orphwysfa i'ch eneidiau, *Matt.* xi. 28, 29. A'r hwn a ddelo attafi, ni fwriaf ef allan ddim, *Joan* vi. 37. Y mae ef yn eich cael yn y tywyllwch a'r carchar, ac oni fynnwch ddyfod allan, *Esay* xlii. 6, 7. Y mae efe yn eich galw i rydd-did, *Gal.* v. 13. Ac i gerdded llwybrau hyfryd, *Dihar.* iii. 17. *Psal.* cxix. 165. i *Pet.* i. 8. Chwi gleifion dewch at y pysygwr fydd yn jachau pob math ar ddoluriau ym mysc pobl, *Matt.* iv. 24. Chwi rai anwybodus dewch atto ef, a fydd i chwi yn oleuni ac yn brophwyd, *Esay* xlii. 6. *Ephef.* vi. 14. Chwi dyngwyr, dewch atto, a madd-euir i chwi eich cabledd, *Marc* iii. 28. Chwi rai aflan dewch atto ef; gwnaiff chwi yn llestri sanctaidd; i *Theff.* iv. 4. Gwrandewch watwarwyr sy'n gwawdio crefydd dewch atto ef a chymmer chwi i'w drugaredd, *Dihar.* i. 22, 23. Yn awr pa ryw ateb a ddygaf oddiwrthy ch at fy Meistr? Gadewch i mi ddywedyd wrthy ch fel y dywedodd gwas *Abraham*, wrth rieni *Rebecca*, yn awr od ydych chwi yn gwneuthur caredigrwydd a fydd-

ffydd
O na
ofynw
af, G
ymdd
denu
Och!
morra
y dru
nig i
gyd f
Jer. v
plwm,
rbai d
ant br
O A
lon y
na ph
oddiw
Genni
neb g
yr eid
iddi. I
ollwng
o'i fry
enw c
llaw,
farwy
i'r efr
ac en
hwn.

ffyddlondeb a'm Meistr, mynegwch i mi, *Gen. xxiv. 49*: O na roddit ti yr fath ateb ac a roddes *Rebecca*, pan ofynwyd iddi, a ei di gyda'r gwr hwn? hi ddywedodd, af, *Gen. xxiv. 57, 58*. Och! na wnewch i mi droi'r ymddiddanion serchog drwy y rhai y ceisiais eich denu at Grist yn achwynion i'ch erbyn yn nydd y Farn? Och! bydd esmwythach i *Tyre* a *Sidon*, i *Sodom* a *Gomorrhah* yn y dydd hwnnw nag i chwi, o's gwrthodwch y drugaredd y mae'r Efengyl cyn fynyched yn ei gyn-nig i chwi, *Matt. xi. 22, 24*. Gwiliwch rhag i hyn i gyd fyned yn ofer, ac i'r farn draethu i'ch erbyn fel yn *Jer. vi. 29, 30*. *Iloscodd y fegin, gan dan y darfu'r plwm, yn ofer y toddodd y toddudd, canys ni thynnwyd y rhai drygionus ymmaith. Yn arian gwrthodedig y galw-ant hwynt, am wrthod o'r Arglwydd hwynt.*

O Arglwydd, Tad yr yspriedoedd, cymmer di yr galon y fydd ry galed i'm gwendid i i'th law dy hun, ac na pheidia di lle'r wyfi yn gorphwys. Hanner gair oddiwrth dy awdurdod ti, a ddichon wneuthur y peth. Genniti y mae agoriad Dafydd, pan agorech di, ni all neb gau, agor di galon y Darllenydd fel y gwnaethost yr eiddo *Lydia*, a thi frenin y gogoniant dos i mewn iddi. Na ad i'r hudwr ei chaledu drwy oedi, nac i'r dyn ollwng y pethau o'r blaen o'i feddwl, nes iddo roi cwbl o'i fryd ar adel ei bechodau a derbyn bywyd. Yn dy enw di Arglwydd y cymmerais i hyn o waith mewn llaw, ac yn dy enw di y dibennaf ef: Anfon gyfarwyddyd dy yspriyd i'r darllenydd fel yr anfonait i'r esnuch, tra yr ydoedd efe yn darllen y gair, ac ennillir ei Enaid iti drwy athrawiaeth y llyfran hwn. *Amen.*

P E N N O D IX.

*Yn cynwys Cyngor i Dduwioledeb person-
a awl theuluaid.*

FY ngharedigion, nid oes gennif obaith weled eich wynebaw chwi yn y nefoedd, oddieithr i chwi ymarferu a sancteiddrwydd yma ar y dda-iar. Am hynny cymmerwch ofal diwyd am ollwng yr yr Arglwydd Jesu i reoli yn eich calonnau chwi eich hunain yn gyntaf : Ac edrychwch yn ddyfal ar i chwi drin eich holl aehosion bydol wrth ei fodd ef. Edrychwch ar holl orchymynion Duw, a threfnwch eich holl feddyliau a'ch geiriau a'ch gweithredoedd wrthynt, *Psal. cxix. 6, 34.* O's yn ystyriol ac yn arferol, ac yn ewyllysgar y llochwch un pechod, derfydd am dan-och byth, *Psal. lxxviii. 21, Ezec. xviii. 20.* Ceisfych eich calon yn wir rasol, ac onide chwi adeiledwch yn ofer heb sylfaen siccr. A phan gaffoch ras oddifewn, arferwch ef yn eich bucheddau oll; Rhoddwch yr eiddo Duw iddo : Nac esceulufwch weddio atto ef; dyn diweddi fydd ddiras, *Psal. xiv. 4. Job xv. 4.* Chwil- iwch yr yscrythyrau beunydd, *Joan v. 39.* Nid all neb roi hawl i wynf d ond yr hwn fydd ai ewyllys yn-ghyfraith yr Arglwydd, ac yn myfyrio ynddi ddydd a nos, *Psal. i. 1, 2.* Cymmerwch ofal am gyssylltu yn-ghyd grefydd tuag at Dduw, a chariad tuag at ddyn. Bydded uniondeb a thrugaredd yn eich holl farchnadoedd a'ch aehosion. Bydded diweirdeb a sobrwydd i'ch dilyn. Bydded gwirionedd a difrifwch, a gweddeidd- dra, yn harddu eich ymadroddion chwi, a gostyng-eiddrwydd a dioddefgarwch, a sylmrwydd, a diniweidrwydd yn eich holl ymarweddiad chwi. Maddeuwch i'r neb a wnêlo gam i chwi, a gwnewch dda iddynt am eu drwg, fel y byddoch blant i'r goruchaf. Byddwch

araf.

arafaidd yn addaw, a gofalus yn cwplau. Cyflawn-
 wch y dyledswyddau perthynol i'ch cyfneseifiad. Na
 fydded neb o honoch yn dyngwr, nac yn gelwyddwr,
 nac yn dilyn cyfeillach ddrwg, nac yn feddwyn, nac
 yn watwarwyr, nac yn faleifus, nac yn gybyddus, nac
 yn dwyllwr, nac yn gynhenwr, nac yn lleidr, canys di-
 nistr yw diwedd y cyfryw rai, *Dihar. xiii. 20. Jag. v.*
12. Datc. xxi. 8. 1 Cor. vi. 9, 10. Gal v. 19,
20, 21.

Yn ail cymmerwch ofal am fod duwioldeb yn eich
 teulu. Yr hwn fydd hoff ganddo ddaioni yn ei galon,
 a fydd hoff ganddo ei weled yn ei dy hefyd. O na bae
 pob teulu fel Eglwys Gristianogol, a phob ty yn dy
 gweddi, *2 Cor. xvi. 19.* A phob pen teulu yn dywe-
 dyd fel *Joshua. Myfi, mi a'm tylwyth a wasanaethwn yr*
Arglwdd. Jos xxiv. 15. Ac fel Dafydd, *Rhodiaf*
meewn perffeithrwydd fy nghalon o fewn fy nhy, Psal.
ci. 2. Ac er mwyn hynny gwnewch y ganlyn.

1. Na thybiwch fod pethau crefyddol i'w cyflawni yn
 eich teuluoedd yn unig pan gaffoch ennvd oddiwrth a-
 chosion bydol, eithr edrychwch ar weddïau mor rhaid-
 iol a'ch prydïau bwyd. Cydnabydded teuluoedd fod
 eneidïau ei deiliaid wedi eu rhoddi dan eu golygiad hw-
 ynt, ac y gofynnir ganddynt hwy gyfrif am y rhai a
 gyfrgollir drwy eu esceulusdra hwy: A'r pryd hynny y
 cant weled fod gwaed eneidïau yn euogrwydd trwm,
 'mogelont ynteu rhag ei gael yn eu godreu hwy, a
 rhagddarparant fwy na bwyd tuag at eu plant a'u gwe-
 inidogion, canys rhoddant borthiant i'w hanifeili-
 aid.

2 Ymarferwch a darllen y gair, ac a chanu psalmau
 yn eich teuluoedd, *Psal. cxviii. 15: Esay xxxiv. 16.*
Joan v. 39. Darllenir i Grist ganu hymnau gyda ei
 ddiscyblion, y rhai oeddent ei dylwyth ef, *Matt. xxvi.*
30 Luc. ix. 18.

3. Megis ac yr ydych yn mynnu cyfrif gan eich deil-
 iad o'r gorchwylion bydol dan eu dwylo, felly holwch
 hwynt

hwynt beth a gofiant o air Duw a glywont, a pha fodd y bont yn llesau wrtho. Ystyriwch esampl Crist yn holi ei ddiscybillion, *Matt.* xvi. 11, 13, 15. Diammeu o's arferwch hyn y cewch chwi weled cynnydd eich deiliaid mewn gwybodaeth a dawn da. Yn ddyfal ceisiwch wybod eu cyflyrau ysprydol, a'u hargyoeddi o drueni, a llygredigaeth eu natur, ac o anghenrhaid yr ailenedigaeth, gan geryddu eu beiau yn ddifrifol, a choleddu pob rhinwedd dda ynddynt er gwanned fyddo. Crybwyll yr Efengyl pan fydde Crist yn y ty, ac wrtho ei hun, yr arferei efe yspysu i'w ddiscybillion byngciau rheidiol eu deall, a'u holi oeddent yn eu cofio, ac yn dirnad, *Matt.* xiii. 10, 36, 51. *Marc.* iv. 10, 11.

4. Edrychwch ar i'ch tylwyth gadw dydd yr Arglwydd yn sanctaidd, *Exod.* xx. 9. *Lef.* xxiii. 3. O byddwch mor ystig tuag at orchwylion Duw ar y dydd hwnw, ac y fyddwch yn eich gorchwylion eich hun hyd yr wythnos, diammeu y cewch weled budd ysprydol wrth hynny.

5. Bob boreu a hwyr yn barchedig ac yn ddifrifol offrymmer i'r Arglwydd aberth gweddi a moliant gan yr holl deulu ynghyd, *Psal.* lxxxiii. 1, 2. *Exod.* xxx. 7, 8. *Luc.* i. 9, 10. Gwae'r teuluoedd ni alwant ar enw Duw, tywelltir digofaint arnynt, *Jer.* x. 25. Gofynnir i ni weddio bob amser, a phob rhyw weddi a deisyfiad yn yr yspryd; a gweddi deuluaidd fydd gynwysedig yn y lle hwnnw, *Ephes.* vi. 18. Y mae pechodau a deffygion teuluaidd, a llwyr y dyleu fod gweddiau teuluaidd hefyd, a diolchgarwch teuluaidd am eu thrugareddau. Na ddywedwch nad ydych yn cael amser i hyn, canys er mwyn hyn yr ydych yn cael eich holl amser gan Dduw. Ac na ddywedwch fod eich gwaith bydol i'ch rhwystro, canys nid oes waith yn y byd reitiach na gwafanaeth Duw, ac jechydwriaeth eneidiau, ac y mae gweddi deilwng yn dwyn bendith ar bob peth a drini-och, *Jer.* xxix. 12, 13. 2 *Sam.* vii. 29. Na ddywedwch chwaith nad oes gennych ddoniau cymwys i weddio:

Iawn

lawn arferwch yr un dalent fydd gennych, a Duw a'i chwanega, y mae help i'w gael nes i chwi gryfhau. Gall y teulu gwan uno ag un a fyddo gryfach: Da gan Dduw fod pobl yn cyd-weddio, *Jag. v. 14.* hyd 19. adn *Ast. xii. 5, 10, 12.* 2 *Cor. i. 11.* Am hynny gwnewch eich goreu ar ryngu bodd Duw ynghylch y ddyledswydd hon mewn teuluoedd gyd ag mewn Eglwysydd

6 Ceisiwch hefyd gan bob un o'ch teulu weddio bennydd ar ei ben ei hun. Mynnwch wybod a fyddont yn gwneuthur felly, a phwy bynnag o honynt a fyddo anfedrus yn y ddyledswydd, ceisiwch eu helpu, gan roddi iddynt ffurf o weddi hyd oni allont adrodd eu dymuniadau a'u geiriau eu hunain Cyfarwyddwch hwynt pa fodd y dylent weddio, canys felly y gwnae Crist ac *Joan Fedyddiwr* er y rhai a'u dilynent, *Luc. xi. 1, 2.*

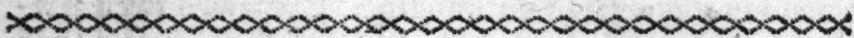
7, Arferwch gateceisio eich plant a'ch gweinidogion o'r lleiaf unwaith yn yr wythos. Yn ddyfal ufuddhawn i orchymyn Duw, am ddyscu crefydd i'r rhai a fyddo dan ein golygiad ni, ac *hyspysu ei eiriau ef i'n plant, a chrybwyll am danynt pan eisteddom yn y ty, a phan gerddom ar y ffordd*, *Deut. vi. 7, 8, 9;* ac *iv. 9, 10;* ac *xi. 18, 19, 20.* Ac y mae yr yfscrythur yn rhoi calon ynom i'r gwaith, gan ddywedyd, *Hyfforddia blentyn ym mhen ei ffordd, a phan beneiddio nid ymedy a hi*, *Di-har. xxii. 6.* Canmolodd Duw *Abraham* am orchymyn i'w blant ac i'w dylwyth ar ei ol, gadw o honynt ffordd yr *Arglwydd*, *Gen. xviii. 19.* A bod ganddo *weision hyfforddus*, *Gen. xiv. 14.* Ac wrth grybwall hynny addawodd ddaioni iddo. Bydded i chwithau geisio cyfran yn y cyfryw gammoliaeth, ac addewid Arhosodd Crist yn ifangc ym mysc yr athrawon oeddent yn y deml, *Luc. ii. 46*

O's bydd eich tylwyth yn anhydyn i ddyscu, arferwch eich awdurdod arnynt yn y peth hynny, gyftal ac mewn pethau eraill: Ie yn hytrach o lawer am fod y

P

peth

peth yn perthyn i ogoniant Duw, a lleihad i'w heneidi-
au hwynt. Chwi a'u gelwch hwynt i fynu, ac a'u cym-
ellwch hwynt i'ch gwaith, ac oni ddylech fod mor daer
i'w gosod ar waith Duw? Ac o bydd neb ryw rai o
honynt a dealltwriaeth gwan, byddwch ddiwyd ac ym-
arhoes wrthynt, hyd oni ddysgont wyddorion eglur
crefydd, gystal a irgelwch eich crefft. Os mynnech
weled crefydd yn ffynnu, ac annuwioldeb yn lleihau,
byddwch ddiwyd yn y ddyledswydd hon. Bydded
eich calonau a'ch teuluoedd yn demlau i'r Duw byw,
lle caffo efe ei addoli yn ddifrifol beunydd, fel y bydd-
och fendigedig, ac yn fendith i'ch tylwythau.

P E N N O D X.

*Yn cynwys y rhagoriaeth y sydd rhwng
gwir Gristianogion ac eraill.*

MATH. v. 47 *Pa ragoriaeth yr yd ch chwi
yn ei wneuthur? Y mae'r yfscrythyr hon yn
rhoi achlysur i ni i chwilio beth a ddylai gwir
Gristianogion ei wneuthur y tu hwnt i bobl eraill, yn-
ghylch yr hyn destyn cawn oleu-fyneg wrth ystyried y
pethau a ganlyn*

1. Cy ir Gristion a gar y sawl a'i casant ef. ac a
ewyllysia yn dda i'r sawl a geisiant wneuthur iddo ddrwg.
Y mae hyn yn hyfys yn y geiriau sydd yn rhagflaen-
ori'r testyn, *Matt. v. 44, 46. Medd Crist yr
ydwysf yn dywedyd wrthych chwi, cerwch eich gelynion,
bendithiwrch y rhai a'ch melltithiant: Gwnewch dda i'r
sawl a'ch casant, a gweddiwrch tros y rhai a wnel niwed
i chwi, ac a'ch erlidiant: Oblegid os cerwch y sawl a'ch
taro, pa wobwr sydd i chwi? Oni wna'r publicanod hefyd yr
un peth? Ac os cyferchwch well i'ch brodyr yn unig, onid*
ydyw

ydych y publicanod hefyd yn gwneuthur felly? Meidr pawb hofi'r sawl a'i hoffant hwy, ond dymuno 'n dda i'r sawl a wnelo ddrwg ini fydd anaml, a phriodol i wir Grifftion yn unig. Dywedodd Athro enwog am n ydoedd yn anghyttuno ag ef mewn rhai pethau, yn ei wyn, pe galwei fi 'n gi, tyftiolaethwn ei fod ef yn was i Grist er hynny. Yscrifennir am y merthyr Escob Cranmer y gellid ei gael ef yn dirion wrth wneuthur anghymwynas iddo, a rhai o'i eiriau diweddaef ef a ddywed, na chawfei efe fwy hyfrydwch mewn dim yn y byd nag wrth faddeu'r cam a wneid iddo, a gwneuthur tiriondeb i'r rhai a geisiant niwed iddo. Meddwl ditheu ddarlleneydd am y rhai fydd yn chwareu yn atcas a thi, ac ystyria pa fodd y gellych wneuthur i dynt lesiad, gan weddio crostynt, *fel y byddech blentyn i th Dad yr hwn fydd yn peri i'w hawl godi ar y drwg a'r da*, Matt v. 45

2. Cywir Grifftion a ger'd tua'r nef er i'r byd geisio ei rwyfiro ef, nosia yn erbyn ffrwd y lliaws, fel y gwna'r pyscod byw yn erbyn y dwfr, y rhai marw a dreiglant gyda'r llifeiriaint. Trodd llawer yn Iuddewon pan oedd y byd yn gwenu arnynt, *Esth viii 17*. Pan fyddo crefydd mewn ardderchawgrwydd bydol aml fydd y sawl a wisco ei lifreu: cais llawer ymwisco a hi tra fyddo mewn ffasiwn, ac yn peri iddynt harddwch a chymmeriad ym mysc pobl: Ond pan fyddo'r byd yn ei herlid, a'r rhan fwyaf o d ynion yn ymwrthod a hi, ac yn ei mathru dan draed, bydd i'r Cristion cyair y pryd hynny ddilyn duwioldeb yn ofalus, ac yn hynny efe a ragora ar eraill. Tra bu *Alexander* yn swcro'r Iuddewon, ymhonneu'r *Samariaid* eu bod hwytheu yn Iuddewon hefyd. Ond wedi hynny pan ddarfu i *Antiochus* waedlyd erlid yr Iuddewon yn filen, darfu i'r *Samariaid* wadu'r garennnydd oedd rhyngthynt, yna taerasant eu bod o genedl arall. Ond un grasol fel *Joshua* a dengys fwriad cryf i wasanaethu Duw er i eraill wrthod hynny. Fel *Noah* bydd wr perffaith yn

ei oes; er ei bod yn dra godinebus a ffiaidd, a rhodia gyda Duw, er bod pawb yn taro eu hyfsgwyddau wrtho i'w dafu yn ol, ac i'w dynny i'r fuchedd lygredig y fyddo gyffredinol. Ac fel y tri phlentyn, yn hytrach y tri chedyrn, y rhai ni rufasant addoli Duw, a'i gyffesu, er maint ydoedd gwawd y lliaws, a bygythion y gwyr mawr i'w tynny at eulynod. Er i'r tywyfegion, dugiaid, a phendefigion, rhaglawiaid, tryflorwyr, cyfreithwyr, llywodraethwyr, y taleithiau, a'r holl bobloedd, a'r cenhedloedd, a'r ieithoedd syrthio ac addoli'r ddelw, a bod ffwrn o dan poeth i dderbyn y sawl nis gwnai felly, etto y tri Israeliad ffyddlon a safasant yn erbyn y cwbl, gan wrthod y llygredigaeth yr ydoedd eraill yn ei chosleidio yn eu ylyscar, *Dan. iii. 3, 7. 18.* Safodd *Athanasius* gyda Christ pan oedd yr holl fyddagos yn ei erbyn, ac felly y gwnaeth *Luther* hefyd.

3. Cymer y gwir rasol y gofal mwyaf am yr hyn fydd allan o olwg dynol : Edrych at ei galon, ac yn hynny y bydd ei gyfiawnder ef yn rhagori ar un y *Phariseaid*, y rhai a ofalent yn unig am wneuthur y tu allan yu lan; yn y dirgel y cais yr enaid ffyddlon gymundeb enwedigol a Duw. Ymegniai *Paul* i gadw'r tu fewn yn bur, a'i gydwychod yn ddi-dramgwydd tuag at Dduw a dyn, *Act. xxiv. 16.* Ac astud y glynodd *Job* yn ei berffleithrwydd, ac ni chae ei galon ei wradwyddo ef tra fyddai byw, *Job xxvii. 6.* Edrych hefyd at ei obaith am y bywyd arall, na frycho efe mo'i yscrifenadau am ei etifeddiaeth dragwyddol.

4. Bydd ddiccach wrtho ei hun am bechu, nag wrth neb arall, fel meddig chwilia friwiau, a chuddia noethni eraill, ond galara am yr eiddo ei hun yn fwy, chwilia hwynt yn ddwysach, nid oes mor fath feddw yn un rhagithiwr, yr hwn ny fynn weled y trawst y ei lygad ei hun: Cerydda'r gwir Gristion feiau rhai eraill yn addfwyn, a'i rai eu hun yn llym.

5. Ymroddiff y gwir rasol i ddi-dded yn hytrach na i bechu

i bechu, pan gymeller ef i un o'r ddau. Felly y *denir* isodd Moses adfyd gyda phobl Dduw yn hytrach na mwyniant pechod. Heb. xi. 25. Ond yn y gwrthwyneb y rhagrithiwr a ddewis bechod o flaen cystydd. Tra fyddo llwyddiant bydol a'r efengyl yn myned ynghyd hyd yr un ffordd, gall dyn llygredig eu dilyn; ond pan ddeont at groesffordd ac iddynt ymadel a'i gilydd, yna y troiff ynteu ar ol yr hyn bydol, a gedi'r Efengyl o'i ol. Gwell ganddo'r byd na'i ddyledswydd Gomm-eiddodd y Merthyr dan *Julian* roddi dimmeu tuag at deml eulun i achub ei fywyd. A phan geisiodd pend-efigion gan *Eleazer* yr Archoffeiriad fwyta cig arall yn rhith cig moch, fel y gallent felly fwrw niwl yn llygaid *Antiochus*, dewisodd y gwr sanctaidd farwolaeth yn hy-trach na llygru ei grefydd ag ymddangosiad o ddrwg. Pan fyddo Cristion mewn cystudd, a chynnig iddo wareddiad o's pecha, ac ynteu yn ei gwrthod, fel y gwna-eth y merthyron gynt, yn hynny y rhagora efe ar rag-rithiwr, Heb. xi. 35. Canmoliff yr Apostol y rhai a ddirdynnwyd heb dderbyn ymwared, fel y gallent hwy ga-el adgyfodiad gwell.

6. Ie daw'r gwir rasol i ddioddef colledion er mwyn Crist yn siriol, ac i orfoleddu dan y groes. Gwywa rhai discyblion pan ddel brwdaniaeth erlid, ond y rhai sydd a gwlith gras yn eu calonnau a dyfant, ac a orf-oleddant mewn gorthrymderau er mwyn Crist, Rhuf. v.

3. A llawenychant eu cyfrif yn deilwng i ddioddef gwradwydd er mwyn ei enw. Canodd Paul a Silas sawl i Dduw yn y cyffion o fewn y tarchar, a'u cefneu yn ddolurus wedi eu fflangellu yn filen; yr ydoedd y Mer-thyron diweddaraf yn cosleidio'r coed, ac yn cussanu'r strange, pan rwymid hwynt i'w llosgi yn fyw. Dywed-odd *Philpot* fywiol am ei garchar, ei fod ef yn cael yno ddiddanwch nefol er bod y byd yn ei dybied yn uffern. Yn y pethau hyn y mae Cristianogion cywir yn dra godidog.

7. Ymgynnal y gwir rasol ar addewidion Duw pan fyddo

fyddo eraill yn rhoddi eu holl hyder ar eu meddiannau, ac yn cyfrif geiriau Duw yn wynt; ond yn addewidion Duw y mae etifeddiaeth y grafol, attynt y cyrchiff ym mhob llefcedd, bydd ei obaith yn y gair, pan fyddo eraill a'u gobaith yn eu golud.

8. Y grafol a wada ac a gaethiwa ei gnawd, pan fyddo eraill yn ei foddhau. Da gan y llygredig gyflawni eu chwantau, ond gwell gan y grafol eu gorchfygu.

9. Bydd eu zel hefyd am ogoniant Duw, yn fwy nag am eu achosion eu hun. Yr ydoedd *Paul* mor addfwyn a'r oen yn goddef y cam a wneid iddo ef, *1 Cor. iv. 12.* Ond cythryblyd ei yspryd pan welai ddianrhydeddu Duw, *Act. xvii. 16.* Yr ydoedd *Moses* yn wr addfwyn, ond ennynnodd ei ddig wrth weled y llo

10. Bydd arfwydu rhag gwneuthur y pechodau lleiaf, ond yn enwedig rhag gwneuthur y rhai mwyaf, os gochel rhagrithiwr bechodau amlwg preiffion, ni rusa ef y rhai man: Ac o's bydd gofalus am bethau bychain, efe a esceulufa bethau pwysfawr *Phariseaid a bidlent y gwybed, ac a lyngcent gamelod, Matt. xxiii.*

24. Ni fynnent i Grift iachau ar y Sabboth, nac i'r discyblion fwyta'r pen tywys pan oedd arnynt chwant bwyd, ac etto llwyr fwyttaent dai gwragedd gweddwon, *Matt. xxiii. 14.* Ni feithrina Cristion diffuant un anwiredd, gofidia, a thuchan, a gwaedda, ac ymdrecha yn erbyn ei wendid d. nol yn y pethau lleiaf, a bydd tra diwyd yn y dyledfwyddau mwyaf eu p. ys, wrth ddegymu Cummin, nid esceulufa farn, a thrugaredd, a ffydd: Er gwybod traddodiadau dynion, gofliff rhag troseddu gorchymynnion Duw, *Matt. xv. 2; & xxiii. 23.* Ei zel mwyaf a fydd am y pethau fydd nefaf at galon crefydd.

11. Ceriff y sawl a'i argyoeddo o feiau; yn hyn y rhagorodd Dafydd ar *Ahab, 1 Brenh. xxii. 8. Pŷal. cxli. 5.*

12. Annela at ogoniant Duw ym mhob peth a wne-

10. Dbien fyddol a fydd gan y rhagrithiwr yn gwneuthur pethau ysprydol, a diben dduwiol a fydd gan y gwir Gristion yn gwneuthur pethau bydol. Rhodia gyda Duw heb ymadel, ac ni rydd weithiau dro byr gydag ef, ac yna dychwelyd yn hollawl at y byd, neu i'r pechod : Eithr yn y modd taeraf *cais deyrnas nes yn bennaf*, a'i galon a ddywed fel Dafydd, *un peth a ddeffisais i gan yr Arglwydd, hynny a geisias*, Psal. xxvii.

13. Tra fo'r rhagrithiwr yn ceisio cyslog crefydd yn unig, ymhyfryda'r gwir Gristion yn y gwaith : A chyda Dafydd, *Dewis orchymynion Duw, a hynny yn atiffeddiaeth iddo*, ac nid yn gaethiwed ; yn hyfrydwch, ac nid yn boen. Nid yw'n arfer dyledswyddau ysprydol fel pysygwriaeth yn unig rhag cnofa cydwybod, ond fel ymborth jachus a melys.

14. Yr hwn fydd ganddo gywir ras a gais gyflawn ras. Eraill ni cheisiant ond prin digon i'w dwyn i'r nef, a goreu ganddynt pa lleiaf a wasanaetho i'w dwyn yno ; ond ymgyrhaeddiff y dyn pur am berffeithrwydd o sancteiddrwydd, *Phil. iii. 14.*

P E N N O D XI.

Yn cynwys y modd y cais gwir Gristion fodloni Duw.

CYN y gallo neb ryngu bodd Duw rhaid iddo geisio cymmod ag ef drwy Jesu Grist, Heb gymod nid all dau gyd-rodio yn heddychol. *Gusenwch mab*, Psal. ii. 12. Ac ymroddwch iddo, ac yna dilwch y rheolau hyn.

1. Ymwrthodwch a phob pechod. Canys eich anwireddau sydd yn gwahanu rhwng Duw a chwi ; os
hoffi

hoffi bechod yn dy galon ni wrendy Daw arnati, Pſal. lxvi. 18. Os ymhyfrydi mewn anghyfiawnder, nid ymhyfryda Duw ynoti, canys cas ganddo weithredwyr anwiredd. Os arbedi un Agag, nac Herodias, na'r llygad deheu, ni arbed Duw monoti; dywed wrth dy holl eulynod, ewch ymmaith.

2. *Gwisc am danat yr Arglwydd Jezu Grist. Cafodd Enoch dystiolaeth iddo foddhau Duw, a thystiolaethwyd yn fynychach mai yn Ngbrist y bodlonir Duw. Na thyred at Dduw yngharpiâu budron dy gyfiawnder dy hun, onid a Christ yn dy freichiau. Cais y fendith yngwisc dy frawd hynaf, rhag iti gael melltith yn ei lle. Pegellit ymolchi yn heli dy ddagrau, ni ddeleuit aflendid pechod heb waed Crist. A chyda cyfiawnhad cais ganddo sancteiddiad. Tra fydddech yn y cnawd ni elli ryngu bodd Duw, Rhuf. viii. 8. Nes gwneuthur y pren yn dda, nid all ei ffrwyth fod yn beraidd, ac nes glanhau'r ffynnon ni all yr aber fod yn groyw. Yn enwedig ymarferwch a'r rhadau hyn; sef (1.) ymdrawsiwch oddisewn a gostyngieiddrwydd, 1 Pet. v. 5. Rhaid gwasanaethu'r Arglwydd gyda phob gostyngieiddrwydd, Aët xx. 19. (2.) Ag uniondeb calon, Gen. xvii. 1. Gweddi yr union fydd hoff ganddo, Dihar. xv. 8. Hoff ganddo ef y rhai fydd berffaith yn eu ffyrdd, Dihar. xi. 20. Nid ettyl yr Arglwydd ddim dâioni oddiwrth y rhai a rodiant yn uniawn, am hyn y cammolodd Duw Noah a Job.*

3. *Bydded ynoch yspryd zel a bywiogrwydd. Bodlonodd Duw yn ddirfawr i zel Phineas, Numeri. xxv. 11, 12, 13. A throdd ei ddigofaint oddiwrth yr holl gynulleidfa er ei fwyn. Ond y rhai fydd yn ddifatter ganddynt am ffyrdd Duw, fydd ddiflas ganddo: A chwydiss allan o'i enau y rhai nid ydynt nac oer na brawd Datc. iii. 16. Y rhai a brynodd Crist a fyddant awyddus i weithredoedd da, Tit. ii. 14. Nid yn ddiof mewn diwydrwydd, ond yn wresog yn yr yspryd, yn gwasanaethu*

landethu yr Arglwydd, Rhuf. xii. 11. Að. xviii. 25 ; ac xxvi. 6, 7.

4. Byddwch fyw drwy ffydd, ac onide nid ymfodlona Duw ynoch : *Na fyddwch o'r rhai fy yn tynny yn ol i golledigaeth, namyn o ffydd i gadwedigaeth yr Enaid, Heb. x. 38, 39. Gwerthfawr yw ffydd yngolwg Duw, 1 Pet. i. 7 ; ac 2 Pet. i. 1. Heb ffydd amhosibl yw rhingu bodd Duw, Heb. xi. 6. Rhuf. iv. 20. Ffydd y Canwriad a barodd iddo gael canmoliaeth gan Grist, Matt. viii. 10. Ffydd y wraig o Ganaan a annogodd Grist i'w chanmol, ac i ganiattau ei deifyfiad, Matt. xv. 28. Attebodd yr Jesu ac a ddywedodd wrthi, Ha wraig, mawr yw dy ffydd : Bydded iti fel yr wyt yn ewyllysio. A'i merch a jachawyd o'r awr honno allan. Arferwch ffydd i orchfygu profedigaethau'r byd, 1 Joan v. 4. Mewn llwyddiant cedwch y ddaiar dan eich traed, a thrwy ffydd edrychwch ar dragwyddoldeb. Mewn adfyd wylwch megis pettech heb wyllo, gan edrych ar Grist ; a dioddef y groes, a dirmygu gwradwydd, a'i gymeryd yn glod i chwi, a chyffelybu'r byr yscafn gystudd a'r tragwyddol bwys o ogoniant, Heb. xii. 2, Aet. v. 41. 2 Cor. iv. 17. Rhuf. viii. 18.*

5. Ymdrwsiwch a chuddiedig ddyn y galon, mewn anllygredigaeth yspryd addswyn a llondd, yr hwn sydd gerbron Duw yn werthfawr. 1 Pet. iii. 4. Ceisiwch debygu i'ch Tad gan fod yn bwysfrydig i ddig, ac yn rhwydd i drugarhau, Psal. ciii. 8, 9. Ceisiwch addfwynder, ni thrig y glomen yn y galon ddigllon ; oen yw Crist, na fdd di flaid, a'r trugarog y gwna Duw dygaredd ond a'r cyndyn yr ymgyndynna, Psal. xviii. 25, 26.

6. Gwedwch yr hunan ynoch. Bodlonwch Dduw yn fwyaf, pan foddhaoch eich llygredigaethau leiaf. Byddwch fodlon i ddarostyngiad fel y caffo Crist ei ddyledus dderchafiad, Joan iii. 29, 30. Yn ddirfawr y gwadodd Abraham ei hun pan ufuddhaodd i orchymyn Duw i aberthu ei fab, ei unig fab o Sara, ac aer yr add-

eywid, pan oedd ei fywyd ef, wedi ei rwymo ym miwyd y llangc, *Gen. xxii 15, 16, 17, 18.* Rhyfeddol fu *Moses* yn gwrthod ei alw yn fab merch *Pharao*, gan dde-wis yn bytrach oddef adfyd gyda phobl *Dduw*, na chael mwyniant pechod tros amser, *Heb. xi. 24, 25* Ac mor rhyfeddol fu ei gymeriad ef gyda Duw, canys cafodd adnabod yr *Arglwydd* wyneb yn wyneb, *Deut. xxxiv. 10.* Fel y llesara gwr wrth ei g faill, a chae ei wrando ym mhob deisyfiad, ac er ei fwynarbedid y bobl, pan fyddai dialedd yn barod i fyrthio arnynt : A phwy b n-nag a ddywedai yn ei erbyn, cae ddw n ei anwired, *Num. xii 8, 9.* A digofaint yr *Arglwydd* a ennynnai yn eu herbyn hwynt.

Wedi glanhau eich eneidiau fel y rhagddywedpwyd, edrychwch at eich gweithredoedd ar eu bod wrth y rheolau a ganlyn : Sef

1. Bod gennych air Duw yn gorchymyn y peth a wneloch, ac na byddoch yn dilyn dychymygion eich calonnau eich hunain, *Num. xv. 39.* Eithr bod Duw yn gofyn ac yn ceisio ar eich llaw chwi, yr hyn yr ydych yn myned yn ei gylch, *Esay i 12.*

2. Bod eich amcan ar ogoneddu Duw yn y pethau a wneloch Eifieu cywir ddiben pechodd y *Pharisaid*, a *Jehu* wrth wneuthur y pethau oedd orchymyn-edig.

3. Bod eich gweithredoedd yn deilliaw oddi wrth wir radau ynoch : Megis ffydd, ni thal gweddi ddim heb-ddi, *Jag. i. 6, 7.* A chariad, rhoddem ein da i'r tlo-dion, a'n cyrph i'r tan heb gariad, ni lesau i ni. Lle byddo caeth ofn, neu bigiad cydw bod, neu wag ogoniant yn gosod pobl ar ryw orchylion, ni byddant gymeradwy gan Dduw. Bydded ynoch ofn duwiol a pharch i enw Duw, ac ystyriaeth pwylllog o'i bresennoldeb ef, ac y dylem fwriadu gogoniant Duw yn ein holl orchwylion ysprydol a bydol, gan wasanaethu'r *Arglwydd* Crist ynddynt, *Col. iii. 24.* Y mae'r gra-sol yn gwasanaethu Duw drwy ei lasur ar ddyddiau

gwaith.

gwaith, gydag ar orphwysfa'r Sabbath. Nid oes un blant Duw yn byw iddo ei hun, Rhuf. xiv. 7. Eich dyledswydd yw ceisio dyscu ar y Sabbath, pa fodd i wasanaethu Duw drwy'r wythnos. *Teilwng yw 'r Arglwdd i dderbyn gogoniant ac anrhydedd, canys efe a greawdd bob peth, ac o herwdd ei cwylls ef y maent, ac i crewyd hwynt, Datc. iv. 11.*

Mawr yw 'r cyffur i'r rhai a ymgniant i fodloni Duw, canys byddant anwyl ganddo ef, a gwae fydd i'r neb a'i niweidio, *gwel fyddai iddo pe rhoddid maen melin o amgylch ei wddf ef, a'i dastu i'r mor, nag iddo rwyfstro un o'r oswaw, Luc. xvii. 2.* Y neb a wnel gam a Sainc Duw a friwant *ganwyl ei lygad ef, Zech. ii. 8.* Y neb a gyffyrddo a hwynt ni bydd dieuog; ni edu i neb eu gorthrymmu yn rhad, *cerddiff frenhin- oedd o'u plegid, gan ddywedyd, na chyffyrddwch a'm rhai enneiniog, ac na ddrygwch f' mhrophwydi, Psal cv. 14.* 15. A bendithia y sawl a'u bendithiant, *Gen. xii. 3.* Eithr dial ar yr annuwiol am bob gair caled a ddywed- ont yn eu herbyn, *Jude 15.* O ddarllenydd, oni well mai dedwydd w'r bobly mae felly iddynt, y mae Duw mor dyner tuag attynt, a chyfrif y caredigrwydd a wneler iddynt hwy, megis pe gwnelid iddo ei hun, *Matt. xxv. 40, 45.* A phob cam a wnelir iddynt hwy, megis pe gwneid iddo ef, *Act. ix. 4.* A chaiff y rhai a fodlonent Dduw ddiddanwch tragwyddol oddiwrth eu hufudd-dod amserol. Y rhagrithwyr a geisiant eu bodloni eu hunain, a dynion eraill, a dderbyniant eu gwobr yma, ond nid yw ond gwael, *Matt. vi. 5.* cant dippyn yn yr amser presennol, ond ni chant ddim yn dragwydd. Doethineb pobl Dduw yw mudo 'r pethau fydd ganddynt o'u blaen i'r nesodd, lle cant breswyllo byth. Nid oes i neb ond cymmeriad byr ar ei drigfa yn y byd hwn, am hynny goreu i bob un ade- iladu a phlannu ar yr etifeddiaeth dragwyddol, lle ca- iff breswyllo yn oes oesoedd. Yr hyn a hawo 'r Sainc yr yfryd yma, hwy yn ol hyn a fedant o hono fywyd

tragwyddol ; wrth ryngu bodd Duw yma y maent yn tryffori iddynt eu hunain dryffor yn y nefoedd, a hynny wrth bob daioni a wnelont beunydd, ni bydd un boen yn ofer a gymeront yngwaith Duw, 1 Cor. xv. 58, na chymaint a chwppaned o ddwfr oer a estynnont i ddiscybl Crist heb wobwr bythol. Difudd i'r annuwiol a fydd y pethau a wnant wrth ewyllys eu cnawd, os cant edifeirwch a maddeuant am danynt, ni chant mor gwobr o'u herwydd, ac onid edifarhant cant ddialedd anoddefadwy, am nad yw gymwys i'r llestr fod heb wafanaethu'r crochenydd, nac i'r hwn a gaffo ei luniaeth a'i fod gan ei Arglwydd, wrthod ufuddhau iddo. Y mae Duw yn ysgrifennu yn ei lyfr beth a wnelo rhai beunydd ; ni bydd cyflog dda wedi ei roddi ar lawr yno wrth enw un dyn, ond am y peth a wnelo i ogoniant Duw. A hynny a bar i bechaduriaid ddywedyd pan ddel amser cyfrif, *er i ni boeni ar hyd y nos ni ddaliafom ni ddim*, Luc v. 5. Fel plant man, er iddynt fod yn bryffur arwy'r dydd, etto ni wnant ond oferedd.

Ym mhellach rhaid i'r sawl a fynnonnt fodloni Duw ystyried fod ei orchymyn ef yn dra ehang, *Psal. cxix. 96*. A dyledswyddau cariad yn llydain, ac yn aml. Am hynny tra gwneid un peth, 'mogelwn esgeuluso'r llall. Tra'r edrychom attom ein hunain, nac esgeuluswn ein teuluoedd a'n cymmydogion. *Gan geryddu cerydda dy gymmydog, ac na ddioddef bechod ynddo*, Lefit. xix. 17. Os bydd ych neu aflun cymmydog ynglyn mewn suglen ym mron trigo, ni a geiswn eu tynnu allan, ac a esgeuluswn ni ei Enaid ef? Perthyn yr yscrythyr honno i bob dyn grasol yn *Dihar. xi. 30*. *Efrwyth y cyfiarwn sydd megis pren y bywyd, a'r neb a ennillo eneidiau sydd ddoeth*. Gwnewch eich goreu i ennill eich cymmydog, gan wneuthur iddo gymmwynas bydol fel y derbynio yn rhwyddach eich caredigrwydd ysprydol. O na bae'r naill gymmydog yn galw'r llall i fyned ynghyd at addoliad Duw, ac at bob daioni, gan

fod

fod
fwy
gen
adu
Gri
F
wyo
ach
rwy
daio
ddy
Arg
wys
peth
dda
vii.
pan
yn
vii.
ydy
mev
hun
Gla
xiii
gyd
blac
Duv
o'i
ryd
yn
ner
om
eind
gwe
wrt
mae
Duv

fod yn un fryd, yn caru fel bradur, yu drugarogion, yn fwynaid, i Pet. iii. 8. Y mae 'n crefydd yn gofyn gennym feddwyl am y pethau sydd hawddgar, a channoladwy, ac a fyddo debygol i ennill pobl at Jesu Grist.

Hefyd rhaid i ni ofalu am wneuthur pob dyledf-wydd mewn iawn drefn a thymmor, fel na byddo i'n achosion bydol rwystro y rhai ysprydol, nac in crefydd rwystro ein crefft. Yr iawn drefn yw i ni ddechreu daioni gartref; yr hwn wyt yn addysgu arall oni 'th ddysgu dy hun? Rhuf. ii. 21. Creffwch ar drefn yr Arglwydd, Deut. vi. 6. Bydded y geiriau hyn yr yd-wys yn eu gorchymyn iti heddyw, yn dy galon (dyna 'r peth cyntaf, a chweddi i ni ein hunain ddysgu'r wers yn dda; yna y mae'n rhaid ini ei chyfrannu i eraill) adn. vii. *Ac bysbyssa hwynt i'th plant, a chrybwyll am danynt pan eisteddych yn dy dy, &c.* Ac wrth argoeddi 'r drwg, yn gyntaf tyn y trawst allan o'th lygad dy hun, Matt. vii. 5. Bwriwn y garreg gyntaf attom ein hunain, o's ydym yn euog o'r un pechod ac yr ydym i'w labyddio mewn arall. Na fydd fammaeth i'th lygredigaeth dy hun, tra fych feddyg llym i lygredigaethau rhai eraill. *Glanha yn gyntaf yr hyn sydd oddisefwn i'r cruppan,* Matt. xlii. 26. Ac fel y mae i ni ddechreu gartref, felly gyda Duw yn enwedig. Bob boreu gad i Dduw gael blaenffrwyth dy feddyliau a'th ddymuniadau. Digiodd Duw wrth yr offeiriaid a fynnent eu rhan o'r aberthau o'i flaen ef, i Sam. ii. 15, 16. Da yw 'r cyngor a rydd un, ar i ni y boreu gatw drws y galon yn gacad yn erbyn y byd, nes iddi yn gyntaf dderbyn gras a nerth o'r nef i wrthsefyll y profedigaethau a drawo arn-om pan elon at ein pethau bydol. Cyn y dyd i yn blyg-einol iawn yr aeth Crist i le anghyfannedd, ac yno y gweddiodd, Marc. i. 35. C, mer afel ar yr achlysur wrth y cudyn blaenaf, a dechreu bob gorchwyl, fel y mae rhai yn dechreu eu hewyllys pan font glaf, yn Enw Duw. Rhaid i bawb a fodlonant Dduw gymeryd gofal

ar ddil yn rheolau ei air ef yn y pethau a wnelont, yn enwedig y pethau perth noli i addoliad, *Heb chwaneu at y gorchymyn na thynnu oddiwrtbo*, Deut. xii. 32. na addola Dduw yn modd ni orchymynodd, ac ni seddylodd ei galon, Jer. vii. 31. Ac mewn pethau b, dol rhaid i ni edrych ar eu bod yn gyfreithlon ac yn onest eu defnydd, a'n dibenion ninnau ar ogoneddu Duw drwyddynt, a lleshau ein brodyr ac nid eu ni eidio, 1 Cor. x. 31. *Rhuf.* xiv. 2. Ond os byddwn yn gosod ein budd ein hunain uwchla gogoniant Duw, byddwn eulunaddolwyr, a chollwn y gwobr bythol am y pethau a wnelom, pa un bynnag fyddont ai crefyddol ai bydol, *Matt.* vi. 5; ac xxiii. 5. A pha ddaioni bynnag a gyflawnech dod i Duw ogoniant a iolch am ei ras, a'th nerthodd i'w gyflawni, a dywed fel *Paul*, 1 Cor. xv. 10. *Nid myfi ond gras Duw yr hwn oedd gyda mi.* O's fel hyn y byddi yn ymarferu a duwioldeb, 1 *Tim.* iv. 7. ac yn ofni yr Arglwydd ar hyd y dydd, *Dibar.* xxiii. 17. Cei eled nad y'r cyfryw fuchedd gaethiwed ond rhydd-did a hyfrydwch, ac ni flini arni. *Rhodi-odd Enoch gyda Duw dri chant o flynyddoedd*, ac ni flinodd, *Gen.* v. 22. Cafodd y prif Gristianogion ynddi lawen, *dd anrhaethadwy a gogoneddus, a thangneddys y fydd uwchlaw pob deall.*

Yn awr ddarllenydd ymrodda i wasanaethu Duw, y mae efe yn Arglwydd hawdd rhyngu ei fodd: O's dy galon a ewyllysia wneuthur iddo anrhydedd, cymmer hynny yn dda, er nas gallych ei gyflawni, maddeuiff y gwendid, gwobrwyiff yr ewyllys da, 2 *Cron.* vi. 8. Dywedodd yr Arglwydd wrth Dafydd, *o herwydd bod yn dy fryd di adeiladu ty i'm henw i, da y gwnaesthest fod bynny yn d galon.* Y mae efe wedi yscrifennu ger dy fron beth a'i bodlona, ac nid oes dim anrhesymol ym mysc y pethau a ofyn ef, dewis ditheu fel y rhai gynt, *yr byn a ewyllysio ef*, *Esay.* lvi. 4, 5. a rhydd iti enw tragwyddol yr hwn ni thorrir ymaith. Gosododd ynoti teol uniawn i'th gyfarwyddo yn dy achosion tuag at ddynion

ddyn
idd n
ac on
mae
rhod
gand
yr h
dywa
ei fo

Di
ddian
cei f
blent
ogon
brofe
deb c
ni ad
uthur
viii
dy l
pryd
fel y
megis
oedd

XXXX

Yn

C

am b

ddynion fef, ar iti wneuthur a bwyn?, fel y mynnit it
idd nt bwthau wneuthur a thi yn y cyfryw achlyffur,
ac oni weli hynny yn gymwys ac yn weddol? Ac fel y
mae yn rhoddi cyfarwyddyd, felly hefyd y mae efe yn
rhoddi help i'r credadyn i wneuthur yr hyn fydd fodlon
ganddo ef. Rhydd iddynt yspryd Crist, 1 Cor. ii 12.
yr hwn a gynnorthwya eu gwendiâ fel y byddo iddynt
dywallt gweddi a gwneuthur dyledswyddau eraill wrth
ei fodd, Rhuf. viii 26.

Dirfawr hefyd fydd y budd a gei di wrth rodio yn
ddiargoedd ger bron Duw, fel y rhagfynegydd, canys
cei felly siccrwydd o jechydwriaeth, arwydd amlwg o
blentyn Duw yw bod br d ei galon wedi ei gosod ar
ogoneddu 'r Goruchaf, a rhyngu ei fodd, ac ei fod yn
brofedig yn ei olwg ef. A by dwch siwr o'i bresennol-
deb cariadus ef gyda chwi ym mhob man. Medd Crist
ni ala wedd y Tad si yn unig oblegid yr wyfi yn gwn-
uthur bob amser y pethau sydd fodlon ganddo ef. Joan
viii 29. A'th wobr n y nefoedd a fydd fwy nag a all
dy lygad marwol ei ganfod, na'th galon ei ddeall y
pryd hyn: amlhaed dy ffrwyth erbyn dy gyfrif yno,
fel y dangoser y pryd hynny dy weithredoedd da,
megis ac y dangosodd y gwragedd gweddwon y gwis-
oedd a wnaethai Dorcas, Act. ix. 39.

P E N N O D XII.

*Yn cynwys ychwaneg o Gyngborion i Grist-
ianogion.*

CYMMERED pob an ofal am gael yn ei enaid
yr elw grasol y fydd mewn uwioldeb, fel o's
digwydd iddo ddioddef cystudd a cholled fyddol
am broffesi Cristianogaeth, nad elo ei lasur yn ofer,
eithr

eithr bod ennill ei enaid yn fwy na cholled ei gorph.

2. Gwneled ddefnydd o bob trugaredd, nid i fodloni'r cnawd yn unig, ond i amlygu gogoniant Duw, ac i hyfforddi ei jechydwriaeth dragwyddol. Ni les a'r byd i neb heb gariad a bendith Duw arno. Nid yw'r llythyren gron ar ei phen ei hun yn arwyddocau dimmewn rhifyddiaeth, ond pan gyfsyllter hi wrth lythrennau cyfrifol eraill, hi a chwanega'r fwm yn ddiffrawr : Ac felly y gwna trugareddau bydol pan fyddont gyfsylltedig a rhai efangylol ; megis pan fyddo golud ynghyd a gras yn cynnorthwyo Cristion i wneuthur da, ac i wafanaethu'r Arglwydd a diwydrwydd, ac a chalon firiol, am helaethrwydd pob peth.

3. Na orphywyfswch mewn rhw obaith yscafn am y nef, ymegniwch i geisio siccrwydd o honi, yn ol cyngor yr Apostol, a ddywed, *byddwch ddiwyd i wneuthur eich galwedigaeth, ach etholedigaeth yn siccr*, 2 Pet. i. 10. Y mae prawf y sainc yn dangos y gellir cael y fath hyder cryf, canys dywedant, *nyni wyddom ddarfod ein fimmud o farwolaeth i fywyd, oblegid ein bod yn caru y bradur*, 1 Joan iii. 14. Ac y mae gallu yn yr Enaid i'w holi ei hun, canys *yspryd dyn yr hwn fydd ynddo os a edwyn bethau dyn*, 1 Cor. ii. 11. Anwadal yw'n meddiannau bydol ni, ac o's gorfydd i ni ymadel a phob peth er mwyn Crist, a bod heb siccrwydd o hono yntef hefyd, onid ofnadwy a fydd ein cyflwr ? ac o's ymfodlona dyn i fod yn ammheus ynghylch yr etifeddiaeth nefol, mae'n dangos ei fod yn ddifatter am dani. O ceisiwn allu dywedyd mewn gwirionedd *y gwyddom os ein daiarol dy o'r babell hon a ddattodir, fod i ni adeilad gan Dduw, sef ty, nid o waith llaw, tragwyddol yn y nesoedd*, 2 Cor. v. 1.

4. Cymerwch ofal am fod gwir ras ynoch, ac ar iddo gynnyddu hefyd ; pwy bynnag fydd a chywyr ras ynddo, a gais ei berffeithio. Y mae plant Duw yn tyfu wrth borthiant efangylol, ac ni fyddant gorriaid.

5. Na wrthodwch ddioddef erlid er mwyn Crist pan welo Duw yn dda ei anfon. Canys dyna'r amser i chwi ddangos gwir serch a ffyddlondeb iddo ef.

6. Ymroddwch i Dduw, ac hyderwch ar yr addewidion daionus y mae efe yn eu cyflawni i'r sawl a ufuddhant iddo. Canys addef fod iddynt yn *Dad*, ac y cant hwytheu fod iddo ef yn seihion ac yn serched, 1 Cor. vi. 8. Trefna iddynt luniaeth, a gwisgoedd, *Matt.* vi. 26 ----- 32. A phan fo'r achos yn gofyn cerydda hwynt mewn mesur a thrugaredd, *Deut.* viii. 5. Bydd iddynt yn Arglwydd ac yn Erenin. O's dynion a wna gam a hwynt, efe a farna eu hachos, ac a ddeffin eu cyfiawnder: Er i ddynion eu cyhuddo ar gam, efe a'u cyfiawnha hwy. Efe a fydd hefyd yn fugail i'w ddefaid, efe a'u portha, ac ni ollwng monynt ar gyfeiliorn. Addewiff yr Arglwydd fod yn Dduw i'w bobl, *Gen.* xvii. 7. A rhoddi ei Fab iddynt yn gyfammod ac yn oleuni, *Esay* xlii. 6; ac ix. 6. A'i yspryd i fod iddynt yn *Ddiddanydd*, *Joan* xiv. 16. A chydnebydd y ffyddloniad iddynt eu dderbyn, 1 Cor. ii. 12. Nyni a dderbyniasom yr Yspryd sydd o Dduw. Maddenuiff Duw eu perchodau i'r edifeiriol, *Heb.* viii. 10, 12. Trugarog sydd wrth eu hanghysfawnderau, a'u pechodau, &c. Addewiff eu gwaredu oddiwrth eu holl elynion. Gorfydd i blant Duw ymdrechu, er hynny cant y goreu. Gorchfygant farwolaeth a'u holl elynion eraill, 1 Cor. iii. 22; ac xv. 54. Sathrant ar Satan, *Rhuf.* xvi. 20. Diangant rhag uffern, nid oes ddamnedigaeth i'r rhai sydd yn Nghrist *Jesu*, *Rhuf.* viii. 1. Ni chaiff pechod arglwyddiaethu arnynt, *Rhuf.* vi. 13; 14.

Addawodd yr Arglwydd gynnorthwyo eu blant ym mhob cyflwr. Yn yr anialwch efe a ddywed wrth fodd eu calonnau, *Hos.* ii. 14. A bydd gyda hwynt

hwynt yn y tan a'r dwfr, *Efay xliii. 2.* Bydd yn
 nerth i'r tlawd, a chadernid i'r anghenog yn ei gyfyngder,
 yn nodedd rhag temhestl, yn gysgod rhag gwres, pan fo
 gwynt y cedyrn fel temhestl yn erbyn mur, *Efay xxv.*
 4. Hefyd addewiff ofalu dros ei bobl, *1 Pet. v. 7.*
 Rhod iff ymborth i'r rhai a'i hofnant ef, *Psal. cxi. 5.*
 Am hynny gan fod gennym yr adaewi lion hyn ymlanh-
 awn odriwrth bob hatogrwydd cnawd ac Yspryd, gan
 berffeithio sancteiddrwydd yn ofn Duw, *2 Cor. vii. 1.*

T E R F Y N.

